

МАТЕРІАЛИ
КУРСАНТСЬКО-СТУДЕНТСЬКОГО
НАУКОВОГО СЕМІНАРУ

ТАКТИКА ПРОТИДІЇ
ЗБРОЙНОМУ НАПАДУ ПРАЦІВНИКІВ
ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ

TACTICS AGAINST ARMED ATTACK OF LAW
ENFORCEMENT WORKERS

ІРПІНЬ – 2020

**ДЕРЖАВНА ФІСКАЛЬНА СЛУЖБА УКРАЇНИ
УНІВЕРСИТЕТ ДЕРЖАВНОЇ ФІСКАЛЬНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ
ФАКУЛЬТЕТ ПІДГОТОВКИ, ПЕРЕПІДГОТОВКИ ТА ПІДВИЩЕННЯ
КВАЛІФІКАЦІЇ ПРАЦІВНИКІВ ПОДАТКОВОЇ МІЛІЦІЇ
КАФЕДРА СПЕЦІАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН ТА ОРГАНІЗАЦІЇ
ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ**

**ТАКТИКА ПРОТИДІЇ
ЗБРОЙНОМУ НАПАДУ ПРАЦІВНИКІВ
ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ**

***ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ
КУРСАНТСЬКО-СТУДЕНТСЬКОГО
НАУКОВОГО СЕМІНАРУ***

28 листопада 2019 року

м. Ірпінь

УДК 351.74:355.54(06)

Рекомендовано до друку Вченою радою факультету підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників податкової міліції Університету державної фіскальної служби України (протокол від 10. 02. 2020 № 2).

Організаційний комітет інтернет-конференції

Голова:

Чмелюк В. В. – проректор з питань підготовки кадрів податкової міліції – начальник факультету підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників податкової міліції Університету державної фіскальної служби України, к.ю.н.

Заступник голови:

Гришук В.Л. – начальник кафедри спеціальних дисциплін та організації професійної підготовки, к.ю.н.;

Антоненко С.А. – доцент кафедри спеціальних дисциплін та організації професійної підготовки, к.н. з фіз.вих. та спорту, доцент.

Члени організаційного комітету:

Параниця С.П. – заступник начальника кафедри спеціальних дисциплін та організації професійної підготовки, к.ю.н., доцент;

Бадьора С. М. – доцент кафедри спеціальних дисциплін та організації професійної підготовки, к.пед.н.;

Гарбовський Л.А. – доцент кафедри спеціальних дисциплін та організації професійної підготовки, к.ю.н., доцент.

Т15 **Тези доповідей наукового семінару «Тактика протидії збройному напад на працівників правоохоронних органів» (28 листопада 2019 року).** Ірпінь: Університет ДФС України,. 2019. 128 с.

Автори спрямували свій науковий пошук на дослідження спеціальних професійних якостей працівників правоохоронних органів, основ самооборони, особисту безпеку працівників правоохоронного органу під час збройного протистояння, тактичні переваги та їх практичне використання під час збройного протистояння.

За достовірність фактів, цитат, імен, назв та інших відомостей несуть відповідальність автори.

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 1. СПЕЦІАЛЬНІ ПРОФЕСІЙНІ ЯКОСТІ ПРАЦІВНИКІВ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ

Прокопчук С. О., Борович Є. В. ЕТИКА ПРАЦІВНИКІВ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ	6
Васека В. А., Ковальова В. В. ПРОФЕСІЙНІ ЯКОСТІ КЕРІВНИКА ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ УКРАЇНИ	9
Волинець Т. В., Гаврилюк М. І. ПРОФЕСІЙНІ ЯКОСТІ МАЙБУТНІХ ПРАЦІВНИКІВ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ	11
Поліщук В. В., Худенко Ю. О. РОЛЬ ЖИТТЄСТІЙКОСТІ НА ПОДОЛАННЯ СКЛАДНИХ ЖИТТЄВИХ СИТУАЦІЙ ПРАЦІВНИКАМИ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ	13
Чорний А. О. ТОЛЕРАНТНІСТЬ ЯК СКЛАДОВА ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ ПРАЦІВНИКІВ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ	16
Бойко О. В., Писаренко М. В. ЗНАЧЕННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ПРОФЕСІЙНИХ ЯКОСТЕЙ ПРАЦІВНИКІВ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ ПІД ЧАС ВИКОНАННЯ ПОКЛАДЕНИХ НА НИХ ЗАВДАНЬ	18
Богайчук В. О. ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ТЕОРЕТИЧНИХ І МЕТОДИЧНИХ ЗНАНЬ ІЗ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ПРАЦІВНИКІВ ПОДАТКОВОЇ МІЛІЦІЇ	20
Лавник Н. Ю. ТОЛЕРАНТНІСТЬ ЯК ОСОБЛИВА СКЛАДОВА ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ СУЧАСНОГО ПРАВООХОРОНЦЯ	23
Кулага О. О. ВИМОГИ ДО ПРОФЕСІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНИХ ЯКОСТЕЙ ПРАЦІВНИКІВ СПЕЦІАЛЬНИХ ПІДРОЗДІЛІВ МВС УКРАЇНИ	25
Пугач І. О., Федоряка М. Ю. ПРОФЕСІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ЯКОСТІ ПРАЦІВНИКІВ ПОЛІЦІЇ	28
Міцай Д. Ю. ЗАСТОСУВАННЯ ВОГНЕПАЛЬНОЇ ЗБРОЇ ПРАЦІВНИКАМИ ПОЛІЦІЇ ТА ДОТРИМАННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ	30
Музиченко Я. В., Бобраніцький Я. В. ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ СТРІЛЬБИ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ	33
Гудзь І. Г., Мельничук Б. А. РОЛЬ ЖІНКИ У ЦИВІЛЬНО-ВІЙСЬКОВИХ ВІДНОСИНАХ	35
Шевкунов С. В., Стегура В. М. СЛУЖБОВА ПІДГОТОВКА ЯК СКЛАДОВА СИСТЕМИ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ ПРАЦІВНИКІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ	37
Романенко Д. Р., Телега М. В. СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ПРОХОДЖЕННЯ СЛУЖБИ В НАЦІОНАЛЬНІЙ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ	42
Ткаченко Д. М., Лихацький М. О., ПІДГОТОВКА У ПРАЦІВНИКІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ СПЕЦІАЛІЗОВАНИХ ПРОФЕСІЙНИХ ЯКОСТЕЙ	45

Зверєв А. В., Динис Т. В. НАПРЯМКИ ВИХОВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ ЯКОСТЕЙ ПРАЦІВНИКІВ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ	48
Ковалевська К. А., Гращенко А. О. СУЧАСНИЙ ПІДХІД НАЦІОНАЛЬНОЇ КУЛЬТУРИ ПРАВООХОРОНЦЯ	50

СЕКЦІЯ 2. ОСНОВИ САМООБОРОНИ

Дейнеко В. В., Зубков А. О. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОСОБИСТОЇ БЕЗПЕКИ ПРАВООХОРОНЦЯМИ В ЕКСТРЕМАЛЬНИХ СИТУАЦІЯХ	53
Ковальчук В. О., Запорожець А. Є. ПРОФЕСІЙНЕ СПІЛКУВАННЯ ПРАЦІВНИКІВ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ В УМОВАХ СТРЕСУ	56
Матвійчук Д. С., Супруненко Р. В. ПІДВИЩЕННЯ ПСИХОФІЗИЧНОГО СТАНУ ПРАЦІВНИКІВ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ У ПРОЦЕСІ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ	58
Павленко В. О., Шолохов В. О. РЕАЛІЗАЦІЯ ПРАВА ОСОБИ НА САМООБОРОНУ В КОНТЕКСТІ ЗАХИСТУ ОСНОВ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ	60
Кутузова І. О., Зуб П. В. САМООБОРОНА ТА ЇЇ МЕЖІ	63
Блажко Н. О., Карпин Н. П. ТАКТИКА САМОЗАХИСТУ: ЗАХИСТ ВІД НАПАДУ	65
Мунтяну А. О., Бегійович А. І. ЗАКОННЕ ЗАСТОСУВАННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ЗАСОБІВ САМООБОРОНИ	68
Добровольська Х. Я. САМООБОРОНА ЯК ЗАСІБ ЗАХИСТУ ЖИТТЯ	70
Трояновська Р. П., Тарасенко К. Д. САМООБОРОНА З ПРАВОВОЇ ТА ОБ'ЄКТИВНОЇ ТОЧКИ ЗОРУ	72
Сулима В. В. ПРАВО ДЕРЖАВИ НА САМООБОРОНУ У СВІТЛІ СУЧАСНИХ ОБСТАВИН ТА МІЖНАРОДНОГО РОЗВИТКУ	74
Банна Т. В. ПРАВИЛА САМООБОРОНИ ПРИ НАПАДІ УДАРІВ НОЖЕМ	78

СЕКЦІЯ 3. ОСОБИСТА БЕЗПЕКА ПРАЦІВНИКІВ ПРАВООХОРОННОГО ОРГАНУ ПІД ЧАС ЗБРОЙНОГО ПРОТИСТОЯННЯ

Борщевський В. С., Лисенко А. Б. ОСОБИСТА БЕЗПЕКА ПІД ЧАСПРОТИДІЇ ЗЛОЧИНАМ, ПОВ'ЯЗАНИМ ІЗ НЕЗАКОННИМ ОБІГОМ ВОГНЕПАЛЬНОЇ ЗБРОЇ, БОЙОВИХ ПРИПАСІВ, ВИБУХОВИХ РЕЧОВИН	80
Девізорів В. В., Шуфріч М. В. ОСОБИСТА БЕЗПЕКА ЯК ВАЖЛИВА СКЛАДОВА В СЛУЖБОВІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ	82
Скиба Д. О., Поліщук В. А. ОСОБИСТА БЕЗПЕКА ПРАЦІВНИКІВ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ ПІД ЧАС ЗАТРИМАННЯ ПРАВОПОРУШНИКА	85

Скорик А. Л., Бірюков М. А. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОСОБИСТОЇ БЕЗПЕКИ ПРАЦІВНИКІВ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ	87
Шклярчук О. В., Хом'як М. Б. НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ СЛУЖБОВОЇ ПІДГОТОВКИ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ	90
Кондратюк А. В. ОСОБИСТА БЕЗПЕКА ПРАЦІВНИКА ПРАВООХОРОННОГО ОРГАНУ ПІД ЧАС ЗБРОЙНОГО ПРОТИСТОЯННЯ. ОСОБИСТА БЕЗПЕКА-ВАЖЛИВИЙ ФАКТОР В СЛУЖБОВІЙ ДІЯЛЬНОСТІ	92
Коваль В. Д., Денисюк А. Б. ВЗАЄМОДІЯ СУБ'ЄКТІВ ЗАХИСТУ ЕКОНОМІЧНИХ ІНТЕРЕСІВ ДЕРЖАВИ В РАЙОНАХ ЗДІЙСНЕННЯ ООС	95
Безносок Т. Є., Добрацька К. О. ПРАВОВІ ПІДСТАВИ ЗАСТОСУВАННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ЗАСОБІВ ПРАЦІВНИКАМИ ПОЛІЦІЇ	98

СЕКЦІЯ 4. ТАКТИЧНІ ПЕРЕВАГИ ТА ЇХ ПРАКТИЧНЕ ВИКОРИСТАННЯ ПІД ЧАС ЗБРОЙНОГО ПРОТИСТОЯННЯ

Бишевец В. В., Колосовський В. Р. ВИКОРИСТАННЯ ТАКТИЧНИХ ПРИЙОМІВ У РОЗСЛІДУВАННІ ЗЛОЧИНІВ, ВЧИНЕНИХ ОРГАНІЗОВАНИМИ ЗЛОЧИННИМИ УГРУПОВАННЯМИ	101
Дякович Ю. Р., Кот Н. В. ПОКРАЩЕННЯ ТАКТИКИ ДІЙ МАЛИХ ОПЕРАТИВНИХ ГРУП	104
Ніколаєнко В. О., Турчина Є. Ю. ЗАГАЛЬНІ ПРАВИЛА ЗАСТОСУВАННЯ ОКРЕМИХ ВИДІВ ЗБРОЇ	107
Ващенко В. В., Лихопой А. О. ОСНОВИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВА ГРОМАДЯН НА САМОЗАХИСТ ЗА ДОПОМОГОЮ	110
Давидець Д. О., Гнелицький Е. А. ПРАВОВІ ОСНОВИ ТА ПРИНЦИПИ ЗАСТОСУВАННЯ ПОЛІЦЕЙСЬКИМИ ФІЗИЧНОЇ СИЛИ	113
Туровська А. С., Волков Я. С. НОВІ ПІДХОДИ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ПРАЦІВНИКІВ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ	116
Лисогор Д. О., Безверхий Д. І. ЗАСТОСУВАННЯ ЗАХОДІВ ФІЗИЧНОГО ВПЛИВУ, СПЕЦІАЛЬНИХ ЗАСОБІВ ТА ЗБРОЇ	118
Кошіль Я. С., Смірнова А. О. НОРМАТИВНО-ПРАВОВА РЕГЛАМЕНТАЦІЯ НА ВІЛЬНИЙ ДОСТУП ДО ВОГНЕПАЛЬНОЇ ЗБРОЇ	121
Герасименко К. В., Попова Л. Ю. ТЕРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ТАКТИКИ ДІЙ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ ПІД ЧАС МАСОВИХ ЗАХОДІВ	124

СЕКЦІЯ 1

СПЕЦІАЛЬНІ ПРОФЕСІЙНІ ЯКОСТІ ПРАЦІВНИКІВ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ

ЕТИКА ПРАЦІВНИКІВ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ

**Прокопчук Світлана Олександрівна,
Боревич Євгенія Василівна,**

здобувачі вищої освіти першого бакалаврського рівня ПМПМ-16-4,

Факультет підготовки, перепідготовки
та підвищення кваліфікації працівників податкової міліції,

Університет державної фіскальної служби України

Науковий керівник: Грищук Віктор Леонідович,

начальник кафедри спеціальних дисциплін

та організації професійної підготовки, к.ю.н.,

Університет державної фіскальної служби України

Сучасні соціальні, економічні, політичні, правові і духовні перетворення, розширення демократичних засад у житті нашого суспільства супроводжуються розширенням різних форм власності, появою капіталів, грошових і майнових накопичень, які ведуть за собою радикальні зміни криміногенної обстановки, різкий ріст злочинності й інших правопорушень, занепад духовності серед значної частини громадян, зростання проявів правового і морального нігілізму, неповаги до законів, що в кінцевому рахунку привело до загострення соціальної напруженості.

Злочинне середовище в цих умовах одержало сприятливу можливість для акумуляції ресурсного і функціонального потенціалу. Зростає її масштабність, організованість і професіоналізм. Злочинні дії здобувають характер виняткової суспільної небезпеки і цинізму. Усе це висуває перед правоохоронними органами нові завдання, що породжують, у свою чергу, необхідність вибору інших пріоритетних напрямків як у службово-оперативній діяльності, так і в підготовці кадрів, забезпечення готовності до прийняття нестандартних рішень. Зокрема, це відноситься і до проблеми підвищення моральних якостей і культурного рівня співробітників, що у сучасних умовах стають найважливішими елементами їхньої професійної компетентності.

Діяльність правоохоронних органів завжди знаходилася під пильною увагою суспільства, оскільки вона тією чи іншою мірою торкається інтересів усіх його членів і її результати самим безпосереднім образом позначаються на забезпеченні безпеки особистості, суспільства і держави, реалізації їхніх законних інтересів. Робота правоохоронних органів сполучена з безліччю моральних проблем, породжених специфікою цілей, змісту, форм, методів і засобів їхньої діяльності. Вже одне те, що забезпечувати правопорядок, спокійне життя громадян, захист їхніх прав, волі і власності приходиться з використанням примусових заходів і

обмеження прав особистості, викликає цілий комплекс протиріч як у суспільній, так і індивідуальній свідомості.

При цьому особливого значення набуває чітка постановка суспільством завдань, що стоять перед правоохоронними органами, визначення їхніх функцій і повноважень, можливих і припустимих засобів боротьби з правопорушеннями. Надання суспільством співробітникам правоохоронних органів не тільки правових, але і моральних санкцій на проведення відповідної діяльності по охороні і захисту прав громадян з використанням владних повноважень накладає на цих співробітників високу відповідальність за строге і точне дотримання законності, з одного боку, і, з іншого боку – меж припустимості дій, пов'язаних з виконанням службових обов'язків. І в тім, і в іншому випадку йдеться про моральні вимоги до поведінки працівників міліції, інакше кажучи, про професійну етику.

Особливості професійної етики працівника правоохоронних органів визначаються основною сутністю їхньої діяльності, визначеною Конституцією України: людина є вищою цінністю [1]. Однак існує ще одна – дуже важлива – сторона існування правоохоронної системи. Визнання, дотримання і захист прав і свобод людини і громадянина – обов'язок держави. Саме виконання цього обов'язку і здійснюється в першу чергу правоохоронними органами, що визначається директивними державними і відомчими документами. Тому, моральні і гуманістичні аспекти діяльності працівників правоохоронних органів набувають нового значення [2].

У цьому контексті слід зазначити: уже сьогодні наше суспільство досягло такого рівня демократичності і цивілізованості, що й у таких строго регламентованих структурах, як правоохоронні органи, гуманізм, моральність і культура (ці поняття у світоглядних установах особистості є взаємозалежними) співробітників набули величезної значущості.

Як показують соціологічні дослідження і як це відзначається в цілому ряді документів керівництва, дотримання законності і службової дисципліни визначається насамперед не тільки і, напевно, не стільки вимогливістю керівників, скільки моральними установами і культурною вихованістю працівників.

Не випадково сьогодні настійно висувається вимога проводити докладний аналіз моральних якостей і культури працівників під час їхньої атестації чи переатестації у висуванні на більш високу посаду. Іншими словами, моральність і культура співробітника розглядаються як найважливіші професійні якості, що визначають його готовність до забезпечення будь-яких службових задач, бажання їх виконувати, почуття відповідальності за їхнє виконання з найбільшим результативним ефектом [3; 4].

Підсумовуючи сказане, можна дати визначення такого поняття, як професійна етика – галузь етичної науки, що вивчає систему моральних норм і принципів, які діють у специфічних умовах взаємин людей у сфері визначеної професії.

У своїй діяльності поліцейські повинні реалізовувати найважливіші категорії професійної етики, до яких відносять:

1. Професійну честь працівника поліції. Оцінка честі – це оцінка суспільної думки.

2. Гідність. Оцінка гідності – це оцінка самої особистості, що пов'язана з професійною гордістю – розумінням працівником поліції складності, важкості, утім соціальної значущості для суспільства його професії.

3. Совість. Це усвідомлення моральної відповідальності людини за свою поведінку, за вчинену або заплановану дію щодо інших.

Таким чином, поліцейські зобов'язані поводитися гідно, доброзичливо, відкрито, уважно і ввічливо, викликаючи у громадян повагу до поліції й готовність співпрацювати з нею та постійно контролювати свою поведінку, почуття і емоції, не дозволяючи особистим симпатіям або антипатіям, неприязні, недоброму настрою або дружнім почуттям впливати на службові рішення. Вони повинні пам'ятати про значення партнерства поліції та суспільства, адже це суттєво впливає на: зниження рівня злочинності; усталене відчуття безпеки і порядку; зміцнення довіри та поваги до поліції в громаді; ефективнішу профілактику злочинів; підвищення інтересу населення до потреб працівників поліції, піклування про гідні умови їх праці; ефективне використання й поширення правоохоронцями необхідної інформації про злочини та кримінальні ризики серед громадськості.

Підсумовуючи результати, можна акцентувати, що затвердження уніфікованих правил етичної поведінки поліцейських – це крок у напрямку посилення довіри громадськості до них, підвищення їх авторитету. Але треба дбати, щоб ці принципи, канони, втілювалися в діяльності поліції. Для цього, раціональним буде посилення відповідальності поліцейських за їх недодержання.

Список використаних джерел

1. Науково-практичне видання «Права людини в діяльності української поліції – 2016»: презентовано ґрунтовний огляд роботи поліції. URL: <http://police-experts.info/2017/03/13/naukovo-praktychne-vydannya-prava-lyudyny-v-diyalnosti-ukrajinskoji-politsiji-2016-prezentovano-gruntovnyj-ohlyad-roboty-politsiji/#more-965>.

2. Про затвердження Правил етичної поведінки поліцейських: МВС України. Наказ МВС України від 09.11.2016. № 1179. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1576-16>.

3. Білоус В.Т., Захарова О.С., Ковальський В.С., Лукомський В.С., Маляренко В. Т. та ін. Суд, правоохоронні та правозахисні органи України: підручник. 3-є вид., перер. і доп. К.: Юрінком Інтер, 2007. 352 с.

4. Нор В.Т., Анікіна Н.П., Бобченко Н.Р. Судові та правоохоронні органи. Підручник для студентів юридичних вузів . Київ. 2010. 238с.

ПРОФЕСІЙНІ ЯКОСТІ КЕРІВНИКА ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ УКРАЇНИ

**Васека Владислав Анатолійович,
Ковальова Вікторія Віталіївна,**

здобувачі вищої освіти першого бакалаврського рівня ПМППМ-16-4,

Факультет підготовки, перепідготовки та
підвищення кваліфікації працівників податкової міліції,
Університет державної фіскальної служби України

Науковий керівник: Параниця Сергій Павлович,
заступник начальника кафедри спеціальних дисциплін
та організації професійної підготовки, к.ю.н., доцент,
Університет державної фіскальної служби України

Непрофесіоналізм керівника правоохоронних органів, як і інших управлінців, призводить до втрат, особливо в кадровій політиці, нагнітає психологічний дискомфорт, напруженість стосунків, провокує конфліктні ситуації, а головне, перешкоджає виконанню професійно-функціональних обов'язків у повному обсязі. Тому дана проблема дуже актуальна у даний час .

Грунтовні науково-теоретичні та організаційно-прикладні аспекти дослідження різних сторін професійної діяльності правоохоронних органів України достатньо розроблені та висвітлені в роботах А. Авер'янова, В. Андросюка, О. Бандурки, Б. Гурне, С. Дубенко, О. Воронько, Л. Казміренко, М. Корольчука, О. Кудерміної, В. Медведєва, Є. Потапчука, О. Сафіна, В. Юсупова, Г. Юхновеця, С. Яковенка та ін.

Сьогодні в Україні до системи правоохоронних органів входять в себе поліція, податкова, митна, спеціальна служба безпеки, прокуратура, а також війська спеціального призначення (прикордонні та внутрішні). Загальновизнаним є факт, що основним суб'єктом управління діяльністю будь-якої організації, у тому числі правоохоронних органів, є її керівник.

Як справедливо зазначає О. Підбуцький, діяльність керівника включає не лише управління підлеглими в процесі професійної діяльності та вирішення виробничих завдань. Рольова структура діяльності передбачає виконання керівником досить широкого кола дій і обов'язків, серед яких розроблення технологічних схем управління, підготовка і прийняття рішень, здійснення управлінських дій і взаємодія з підлеглими, формування мікросередовища, виконання безлічі додаткових операцій, супутніх управлінської діяльності [1, с. 317].

Найчастіше виокремлюють такі обов'язкові для управлінця якості: компетентність (кожен керівник має знати, як виконувати свою роботу на високому професійному рівні); висока відповідальність, особиста гідність; відчуття нового та вміння йти на розумний ризик, творчо розв'язувати проблеми, сміливість у прийнятті рішень; гнучкість, розуміння ситуації, гостре сприйняття нових потреб, відчуття часу, подій; висока працездатність, постійне прагнення бути кращим і

робити все як найдосконаліше; комунікабельність, здатність установлювати контакти; увага до підлеглих.

Виходячи з того, що в цілому під професіоналізмом розуміється високий рівень кваліфікації й професійної компетентності, висока підготовленість до виконання завдань професійної діяльності, можна зробити висновок про те, що високий рівень професіоналізму дозволяє людині досягти значних якісних і кількісних результатів фахової діяльності при менших витратах фізичних і розумових сил на основі використання раціональних прийомів виконання робочих завдань. Інакше кажучи, головним показником професіоналізму є досягнення значних кількісних і якісних результатів праці при менших витратах людських ресурсів, що може бути досягнуте на будь-якому етапі професійного становлення.

Тому підвищення рівня професіоналізму керівників правоохоронних органів має бути спрямоване не стільки на компенсацію професійних знань або набуття нових, скільки на розвиток його особистості. Ефективним діям керівників буде сприяти екстремальна психологічна підготовка, як складова і нерозривна частина їх загальної професійної підготовки.

Як зазначає О. Столяренко, у психолого-педагогічному плані екстремальна підготовленість складається з: екстремальної навченості; морально-психологічної підготовленості до дій в екстремальних умовах; екстремальної розвиненості [2].

Не слід залишати поза увагою результати анкетування, проведеного Б. Савченко [3], що дають можливість визначити головні якості сучасного керівника: компетентність, яка підкріплена досвідом роботи в тих галузях, які дійсно є:

- підготовчими для зайняття конкретної посади; здатність виявляти і передбачати тенденції розвитку організації, організовувати, координувати, спрямовувати і контролювати діяльність підлеглих;

- моральні достоїнства – чесність, порядність, скромність і простота, висока вимогливість до себе і до підлеглих, розвинене почуття обов'язку і відповідальності; єдність слова і справи, оперативність і гнучкість, уміння самостійно і своєчасно приймати ефективні рішення, ініціативно і наполегливо домагатися їх виконання;

- глибокі знання психології людини, вміння налагоджувати позитивний морально-психологічний клімат, формувати цілеспрямований колектив з високим творчим потенціалом;

- прагнення до аргументованого розподілу функцій між співробітниками, об'єктивна оцінка результатів своєї діяльності і підлеглих;

- справедливість у взаєминах з підлеглими, здатність завойовувати їхню довіру і симпатію, налагоджувати в колективі умови для високопродуктивної роботи;

- уміння організовувати свою роботу, розподіляти час на виконання перспективних і поточних завдань, створювати умови для спокійної роботи підлеглих.

У процесі виконання професійних функцій, пов'язаних з вирішенням різноманітних завдань, велику роль відіграє творче мислення, особливо там, де

використання готових рецептів і стандартних розумових операцій не приводить до успіху у зв'язку з проблемністю ситуації. Схеми вирішення розумових і організаційних завдань, навіть у конкретній ситуації, вимагають творчого підходу до їх застосування.

Творча основа у вирішенні професійних розумових завдань визначається також досвідом, що розширює межі теоретичних уявлень, роблячи їх багатшими, глибшими і різнобічними. Досвід сприяє більш швидкому і правильному вирішенню розумових завдань – виявленню таких шляхів їхнього розв'язування, які дають можливість з мінімальними витратами досягти наміченої мети. Досвід практичної діяльності дає змогу в багатьох випадках згорнути функцію аналізу, відмовитися від перегляду всіх способів вирішення конкретного завдання, обравши оптимальну за певних умов схему.

Отже, процес становлення та розвитку професіоналізму керівника правоохоронних органів України повинен передбачати подальше вдосконалення нормативної бази щодо підготовки та підвищення кваліфікації управлінських кадрів; постійний моніторинг стану професійної компетентності управлінців та кадрового забезпечення.

Список використаних джерел

1. Підбуцький О. Ю. Структура професіоналізму керівника. Міжнар. наук. конф. MicroCAD: Секція № 20. *Управління соціальними системами і підготовка кадрів*. НТУ “ХПИ”, 2012.
2. Столяренко А. М. Экстремальная психопедагогика: учеб. пособие для вузов А. М. Столяренко. М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2002. 607 с.
3. Савченко Б. Г. Соціологічне дослідження управління персоналом державних службовців. *Актуальні проблеми державного управління*. № 1 (12). Харків: ХарПІ УАДУ / голов. ред. Г. І. Мостовий; ред. и предисл. В.Д. Гончаренко [та ін.], 2018. С. 68-73.

ПРОФЕСІЙНІ ЯКОСТІ МАЙБУТНІХ ПРАЦІВНИКІВ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ

**Волинець Тетяна Володимирівна,
Гаврилюк Максим Ігорович,**

здобувачі вищої освіти першого бакалаврського рівня ПМПМ-16-4,

Факультет підготовки, перепідготовки та
підвищення кваліфікації працівників податкової міліції,

Університет державної фіскальної служби України

Науковий керівник: Бадьора Сергій Миколайович,

доцент кафедри спеціальних дисциплін

та організації професійної підготовки, к.пед.н.,

Університет державної фіскальної служби України

За умови політичних, соціально-економічних змін в українському суспільстві особлива увага приділяється професійним якостям майбутніх працівників

правоохоронних органів. Важливими діловими якостями професіонала правоохоронця є також здатність до самостійних й нестандартних рішень, цілеспрямованість, ініціативність, енергійність [1, с. 26].

Досліджено, що професійно важливі якості правоохоронця – це комплекс особистісних характеристик, що складається з блоку професійно-ділових, комунікативних та особистісних якостей, які є складовими професійної надійності працівника органів внутрішніх справ.

Професійно-діловий блок складається з якостей, котрі визначають професійну здатність працівника: наявність професійної освіти, досвід практичної роботи, організаційні здібності, ініціативність, стабільна працездатність тощо. Організаторські здібності виявляються в декількох напрямках їхньої діяльності: а) самоорганізації, що виражається в дисциплінованості, правильному розподілі часу, чіткому виконанні різних обов'язків; б) організації діяльності інших осіб, які здійснюють однорідні або різні функції; в) організації і координації діяльності установ, що виконують правоохоронні обов'язки стосовно ситуації, що виникла [2, с. 53].

До основних причин такого ствердження відносять :

- по-перше, професія працівника ОВС має багато екстремальних чинників та травмуючих факторів;
- по-друге, правоохоронна діяльність пов'язана з комунікативною компетенцією, де працівник повинен мати певні вміння для ефективного спілкування з громадянами, викликати до себе повагу та позитивне ставлення, оскільки він уособлює собою державу, від якої громадяни очікують захисту;
- по-третє, працівник органів внутрішніх справ повинен орієнтуватися на обрану спеціальність, усвідомлювати свій вибір, не за ради благ, а бути гордим за свою професію;
- по-четверте, негативні явища, з якими стикається працівник у період проходження служби призводять до таких наслідків, як професійна деформація особистості, психологічне вигорання та взагалі розчарування в професії [3, с. 216].

У майбутніх правоохоронців обов'язковими мають бути такі особистісні риси та якості:

- мотивації професійної діяльності: установки на надання допомоги людині, внутрішньої потреби виконувати професійні обов'язки, сформованість системи ціннісних орієнтацій щодо професійної діяльності та ін.;
- моральних рис – здатності співчувати іншій людині; доброзичливості; чуйності; безкорисливості;
- вольових рис, а саме вимогливості до себе та інших; переконаності у необхідності служіння народу в цілому, а не окремим його прошаркам, дисциплінованість, самовладання [1, с. 26].

Вольові якості особистості виражаються також у готовності переборювати труднощі, вмінні приймати оптимальні рішення в складних ситуаціях, виявляти твердість в обстановці, пов'язаній із сильним емоційним, негативним за своїм характером впливом [4].

На нашу думку, становлення майбутнього правоохоронця як висококваліфікованого фахівця можливо лише за умов поєднання набутих фізичних і моральних якостей, чіткого розуміння значення своєї діяльності.

Список використаних джерел

1. Гаркавець Є. І. Професійно важливі якості особистості майбутніх правоохоронців як складові їх професійної надійності. *Духовність особистості: методологія, теорія і практика*. 2014. № 1 (60). С. 20–28.

2. *Актуальні проблеми адміністративно-правового забезпечення діяльності Національної поліції* : тези доп. учасників наук.-практ. конф. курсантів та студентів (м. Харків, 12 груд. 2017 р.) / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2017. 196 с.

3. Горбачевський В. Спеціалізовані навчальні заклади ВМС України – невід’ємна частина професійної підготовки міліцейських кадрів. *Актуальні проблеми професійної підготовки суддів, прокурорів та працівників правоохоронних органів* : зб. матеріалів міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 23 квіт. 2009 р.) / редкол.: Г. П. Серeda (відпов. ред.), М. К. Якимчук, В. М. Куц та ін. Київ : Нац. акад. прокуратури України, 2009. С. 49–54.

4. Кобернік О. Г. Мотиваційна готовність працівника ОВС до виконання професійної діяльності. Матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (11–13 трав. 2005 р.). Донецьк : ДЮІ МВС, 2005. С. 216–224.

РОЛЬ ЖИТТЄСТІЙКОСТІ НА ПОДОЛАННЯ СКЛАДНИХ ЖИТТЄВИХ СИТУАЦІЙ ПРАЦІВНИКАМИ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ

**Поліщук Вікторія Вадимівна,
Худенко Юлія Олександрівна,**

здобувачі вищої освіти першого бакалаврського рівня ПМППМ-16-4,

Факультет підготовки, перепідготовки та
підвищення кваліфікації працівників податкової міліції,

Університет державної фіскальної служби України

Науковий керівник: Антоненко Сергій Анатолійович,

професор кафедри спеціальних дисциплін

та організації професійної підготовки, к.н.з фіз. вих. та спорту, доцент,

Університет державної фіскальної служби України

У вітчизняній і зарубіжній літературі питання впливу професійної діяльності на людину та її стан одержали досить широке висвітлення. Проте роль цих чинників у розвитку психологічного (професійного) стресу, механізми регуляції цього стану, обґрунтування моделей його вивчення, оцінки і прогнозування стресостійкості до впливу екстремальних факторів у діяльності працівника правоохоронних органів, роль особистісної детермінації досліджувалися лише побіжно.

Життєва проблематика психологічних досліджень характеризується неминущим і зростаючим інтересом у науковому світі (К.О.Абульханова-Славська, Б.Г.Ананьєв, Л.І.Анциферова, І.Ф.Аршава, Л.Бинсвангер, Б.С.Братусь, М.П.Гур'янова, С.Кобза, Л.Куликов, А.І.Лактіонова, С.Мадді, А.В.Махнач, О.О.Рильська, Е.Фромм та ін.).

Особлива увага вчених спрямована на вивчення внутрішніх потенціалів людини, які допомагають їй протистояти важким життєвим умовам, зберігаючи свою людську сутність, цілісність та ідентичність. Для позначення цих потенціалів сучасні психологи використовують цілий ряд категорій, таких як життєстійкість, адаптивність, психологічна стійкість, життєтворчість, особистісний потенціал, життєздатність та ін.

Стресостійкість працівників правоохоронних органів це одна з основних професійних якостей, яка вкрай необхідна для успішної реалізації в даному виді діяльності. Постійні навантаження, екстремальні ситуації, нервові напруження, ненормований графік роботи, необхідність спілкуватися зі складним контингентом – все це негативно впливає на психоемоційний стан особистості працівника правоохоронних органів.

Ефективність боротьби зі злочинністю і охорони громадського порядку багато в чому залежить від психологічної підготовки співробітника до дій в екстремальних умовах. Досліджуючи механізми модернізації суспільства, науковці звертають увагу на важливість відповідності домінуючого типу особистості соціальним змінам, які відбуваються.

Сучасний правоохоронець має орієнтуватися в розширеному соціальному просторі, виявляти внутрішню гнучкість, різноманітність інтересів, прагнути до самовдосконалення, усвідомлювати теперішнє як особливо значимий часовий вимір людського буття. Життєстійкість вважається основним функціональним компонентом життєздатності, який зберігає стабільність системи особистості, системоутворюючим фактором, що задає параметри основних компонентів життєздатності. Життєстійкість виявляється ключовою особистісною змінною, що опосередкує вплив стресогенних факторів на соматичне і душевне здоров'я, а також на успішність діяльності особистості.

При вивченні психологічних особливостей формування стійкості до стресу у майбутніх правоохоронців Кім К.В. виявив, що формування стресостійкості та життєстійкості у курсантів-правоохоронців на етапі професійного навчання носить стихійний характер і формується поетапно через підвищення рівня усвідомлення особистісних особливостей і зміни взаємодії. Науковець зазначає, що в основі факторів, що детермінують рівень стресостійкості та життєстійкості майбутніх правоохоронців під час їх навчання у ВВНЗ лежать: високий рівень сформованості професійних навичок та вмінь і його адекватна самооцінка, інтровертованість, інтервальний локус контролю, мотивація досягнення успіху, високий інтелектуальний розвиток, адекватна моральна нормативність, високий рівень розвитку комунікативних навичок [3, с. 219-220].

Боднар А. Я. та Макаренко Н. Г. досліджуючи психологічні особливості стресостійкості представників стресогенних професій, зазначають, що

стресогенний характер професійної діяльності даних категорій працівників обумовлено високим рівнем нервово-психічного напруження. Ними емпірично доведено, що відмінності у прояві різних рівнів стресостійкості обумовлюються специфічним поєднанням 90 якісних й кількісних характеристик особистості, які складають комплекс когнітивних, інтелектуальних, емоційних, особистісних та інших властивостей особистості, пов'язаних зі стресостійкістю, і відповідають вимогам спеціальності [1, с. 55-56].

Проблемі забезпечення психологічної стійкості військовослужбовців до екстремальних ситуацій професійної діяльності також присвячено дослідження С.Г. Лисюк. Створений автором алгоритм ефективного використання методів забезпечення психологічної стійкості військовослужбовців до екстремальних ситуацій дозволяє цілеспрямовано й диференційовано їх використовувати [4, с. 16].

На думку Євдокімової О.О. психологічна саморегуляція як функція психіки є способом зв'язку різних рівнів діяльності, залежно від якостей і співвідношення з об'єктивним світом. Нечисленні дослідження з проблем життєстійкості виділяють саморегуляцію як один з основних її критеріїв, що проявляється через такі показники як стресостійкість, воля, оптимізм, незалежність, рівень суб'єктивного контролю, уміння виходити із складних ситуацій, рівень тривожності. Засоби психічної саморегуляції служать стимулом розвитку і вдосконалення механізмів, за допомогою яких відбувається оптимізація психічних можливостей особистості, компенсація недоліків адекватного сприйняття навколишнього світу, належне упорядкування індивідуальних станів в несприятливих умовах діяльності [2, с. 13-14].

Отже, екстремальні умови діяльності, у яких часто перебувають працівники правоохоронних органів, можна охарактеризувати з, як події з сильним психотравмуючим впливом на психіку співробітника. Цей вплив може бути як сильним та одноразовим, так і інтенсивним та багаторазовим (несення служби в надзвичайних умовах, участь у збройних сутичках зі злочинними групами). Ефективність професійної діяльності працівників органів внутрішніх справ у складних, напружених та екстремальних ситуаціях визначається сформованістю у них необхідних стратегій копінг-поведінки та загального рівня життєстійкості.

Незважаючи на те, що проблема ефективного подолання складних ситуацій у професійній діяльності працівників правоохоронних органів залишається вивченою недостатньо, можемо сказати, що науковці зазначають важливість вивчення життєстійкості та інших ресурсних складових особистості задля підвищення стресостійкості працівників, що працюють в екстремальних умовах.

Список використаних джерел

1. Боднар А.Я., Макаренко Н.Г. Психологічні особливості стресостійкості представників стресогенних професій (на прикладі працівників приватних охоронних структур). *Наукові записки. Педагогічні, психологічні науки та соціальна робота*. 2013. Том 149. С. 49-56.

2. Євдокімова О.О. Саморегуляція як критерій життєстійкості курсантів. *Актуальні проблеми сучасної психології та педагогіки в діяльності вищих навчальних закладів МВС України* : матеріали наук.-практ. конф. (Харків, 16 квіт.

2015 р.) / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків: ХНУВС, 2015. С.13-16.

3. Кім К.В. Психологічні особливості формування стійкості до стресу у майбутніх правоохоронців. Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (23 листопада 2007 року, Харків). С. 213–221.

4. Лисюк С. Г. Забезпечення психологічної стійкості військовослужбовців до екстремальних ситуацій професійної діяльності: автореф. дис. канд. психол. наук: спец. 19.00.09. Хмельницький, 2011. 18 с.

ТОЛЕРАНТНІСТЬ ЯК СКЛАДОВА ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ ПРАЦІВНИКІВ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ

Чорний Артур Олегович,

здобувач вищої освіти першого бакалаврського рівня ПМПМ-16-4,

Факультет підготовки, перепідготовки та
підвищення кваліфікації працівників податкової міліції,

Університет державної фіскальної служби України

Науковий керівник: Параниця Сергій Павлович,

заступник начальника кафедри спеціальних дисциплін

та організації професійної підготовки, к.ю.н., доцент,

Університет державної фіскальної служби України

Держава як феномен надбання розвитку суспільства та як суверенна, політико-територіальна організація публічної влади, покликана виконувати цілу низку функцій. Однією з функцій держави виступає охоронна функція. Охоронна функція визначається як «охорона і захист конституційного ладу, законності та правопорядку, забезпечення громадського миру, прав, свобод та законних інтересів людини і громадянина» [1, с. 17].

Вагомий внесок в реалізацію вказаної функції належить правоохоронним органам. Правоохоронні органи можна визначити як такі державні установи та недержавні організації, які всією своєю діяльністю на основі закону і у відповідних формах покликані забезпечувати законність і правопорядок, захист прав та інтересів громадян, трудових колективів, суспільства і держави, а також наділені правом у відповідних випадках застосовувати державний примус стосовно осіб, які порушили законність і правопорядок [2; с. 18].

В процесі виконання працівниками правоохоронних органів своїх службових обов'язків нерідко має місце високий рівень стресованантаження, який призводить до емоційно-психологічної напруженості, перевтоми, професійного вигорання, професійної деформації, психічних розладів та інших негативних психологічних станів організму. Специфіка службової діяльності працівників правоохоронних органів зумовлюють необхідність розвитку в них стресостійкості, толерантності поєднаної з нетерпимістю до правопорушень; вмінням виявлення, попередження, запобігання ризиків неправомірної, делінквентної, адиктивної поведінки.

Толерантність як соціальне явище є унікальним, складним і суспільно необхідним. Резолюцією Генеральної конференції ЮНЕСКО затверджені основні принципи толерантності. В суспільстві існує декілька підходів щодо трактування толерантності, до визначення його природи та самого ставлення до ідеї толерантності. Критики толерантності застерігають суспільство, громадськість від тотальної толерантності, коли втрачаються соціальні цінності.

У широкому розумінні толерантність визначається як здатність переносити несприятливий вплив будь-яких факторів, а також поблажливість, терпимість до чийось думок, поглядів, вірувань тощо. Толерантність у вузькому розумінні означає повагу, сприйняття та розуміння багатого різноманіття культур нашого світу, форм самовираження та самовиявлення людської особистості. Формуванню толерантності сприяють знання, відкритість, спілкування та свобода думки, совісті і переконань. «Толерантність – активна життєва позиція, яка передбачає захист прав кожної людини і відношення до проявів нетерплячості як до неприпустимих. Толерантність визначається як терпимість, яка виявляється у поведінці, способі життя, характері, висловленнях. Стосовно поважання прав людини виявлення толерантності не означає терпимого ставлення до соціальної несправедливості, відмови від своїх або прийняття чужих переконань». [3]

Александров Д. О., Левенець О. А. наголошують, що для розвитку толерантної особистості необхідно формувати такі основні компоненти: систему позитивних установок; комплекс індивідуальних якостей; систему особистих і групових цінностей. Також, прямо чи опосередковано, формування толерантності сприяє розвитку комунікативної компетентності, емоційновольової регуляції, позитивного мислення працівників правоохоронних органів [4, с.18].

Вирізняються такі категорії толерантності: стійкість особистості, емпатія, дивергентність мислення, мобільність поведінки, соціальна активність. Всі вказані категорії на високому рівні мають бути розвинуті у працівників правоохоронних органів і становлять частку ядра психологічної, психофізіологічної, фізичної готовності та науково-теоретичної і практичної підготовки працівників правоохоронних органів.

На шляху розвитку стресовитривалості працівників правоохоронних органів в процесі виконання службових обов'язків службових завдань важливу роль відіграє: – підвищення рівня політикоправової, психологічної культури серед працівників правоохоронних органів, трансформація свідомості, світогляду в новий правовий простір процесів глобалізації, розвиток толерантності працівників правоохоронних органів з урахуванням правоохоронних інтересів держави, особи, суспільства та інтересів національного права; – використання психотренінгових комплексів, кабінетів психоемоційної регуляції та психологічних смуг перешкод.

Отже, таким чином, здатність до толерантності виступає однією з базових складових професійної компетенції працівників правоохоронних органів. Вона є запорукою успішної реалізації працівниками правоохоронних органів охорони та захисту інтересів, прав держави, особи, суспільства загалом.

Список використаних джерел

1. Кириченко В. М., Куракін О. М. Теорія держави і права: модульний курс: навч. посіб. К. : Центр навчальної літератури, 2010 264 с.
2. Бараннік Р. В. Судові, правоохоронні та правозахисні органи України. Навч. посіб. К. : Дакор, КНТ, 2008. 348 с.
3. Більченко, Є. Ідентичність і толерантність: до проблеми співвідношення URL : <http://poezia.org/ua/publications/16814/print>.
4. Психологічне забезпечення оперативно-службової діяльності працівників міліції. Частина 7. Тренінгові технології формування професійно значущих якостей працівника ОВС. Навч.-метод. посіб. / Д. О. Александров, О. А. Левенець. К. : Національна академія внутрішніх справ, 2015.

ЗНАЧЕННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ПРОФЕСІЙНИХ ЯКОСТЕЙ ПРАЦІВНИКІВ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ ПІД ЧАС ВИКОНАННЯ ПОКЛАДЕНИХ НА НИХ ЗАВДАНЬ

Бойко Олексій Васильович,

Писаренко Микола Валерійович,

здобувачі вищої освіти першого бакалаврського рівня ПМППМ-16-З,

Факультет підготовки, перепідготовки та

підвищення кваліфікації працівників податкової міліції,

Університет державної фіскальної служби України

Науковий керівник: Бухтіяров Олексій Анатолійович,

доцент кафедри спеціальних дисциплін

та організації професійної підготовки, к.ю.н.,

Університет державної фіскальної служби України

За умови важливих політичних, соціально-економічних змін в українському суспільстві особлива увага приділяється рівню розвитку компетентності, професійних якостей фахівців. Це викликано тим, що кожен вид службової діяльності висуває до працівників певні вимоги, що об'єктивно зумовлені його місцем і роллю в суспільній діяльності, характером завдань та умовами їх виконання.

Вирішити завдання, які стоять перед працівниками правоохоронних органів, можуть тільки висококваліфіковані професіонали, які мають не лише відповідні знання, уміння, навички професійної діяльності, але й сильну мотивацію та самосвідомість. Тому проблема визначення сутності та механізму формування професіоналізму тих, хто стоїть на варті прав і свобод громадян, має досить складний характер і заслуговує особливої уваги.

Усе це є рішучим фактором високої професійної підготовки співробітників.

Практика показує, що співробітники правоохоронних органів у непередбачуваних ситуаціях часто виявляються недостатньо підготовленими, в їх діях відсутня чіткість, оперативність. Здійснюються серйозні порушення в розстановці сил і засобів, в організації, управлінні діями правоохоронців і підтримці з ними зв'язку, в матеріально-технічному забезпеченні, не приділяється

необхідної уваги захисту особового складу. Все це призводить до негативних наслідків при веденні спеціальних операцій.

У процесі оцінки професійних якостей людини звертають увагу на ті здібності, які роблять працю результативною. Професіоналом є не той, хто щось знає та вміє, а той, хто розширює сферу свого фаху. У цьому полягають об'єктивні вимоги до професійної культури всіх працівників податкової служби України.

Формування спеціальних навичок у правоохоронців пов'язано з процесом набуття особистісних якостей, до яких належать: вибірковість, виваженість, толерантність, неупередженість тощо. Методика навчання тісно пов'язана з процесом виховання. Навчання правоохоронців бажано спрямовувати на формування якостей, необхідних для дій у реальних умовах, яке гарантує своєчасне реагування на несподіваний напад супротивника, і довести його до стійкої навички.

Методика навчання зі спеціальної підготовки є більш ефективною і значимою для правоохоронців, коли вона відповідає вимогам реальних умов, де знання, уміння та навички спрямовані на утримання позитивного результату в нештатних ситуаціях зіткнення з озброєним супротивником.

До спеціальної підготовки відноситься:

функціональна підготовка – це комплекс заходів, спрямований на набуття і вдосконалення правоохоронцем знань, умінь та навичок у сфері нормативно-правового забезпечення службової діяльності, необхідних для успішного виконання ним службових обов'язків;

загально-профільна підготовка – це комплекс заходів, спрямованих на набуття і вдосконалення правоохоронцем умінь та навичок практичного застосування теоретичних знань щодо формування готовності до дій у ситуаціях різних ступенів ризику, а також надання домедичної допомоги в процесі виконання службових завдань;

тактична підготовка – це комплекс заходів, спрямований на набуття і вдосконалення правоохоронцем навичок практичного застосування теоретичних знань щодо правильного оцінювання конкретних подій з подальшим прийняттям правомірних рішень та психологічної готовності до дій у ситуаціях різних ступенів ризику;

вогнева підготовка – це комплекс заходів, спрямований на вивчення основ стрільби з вогнепальної зброї, правомірного її застосування (використання) та вдосконалення навичок безпечного поводження з нею, швидкісної та влучної стрільби по нерухомих і рухомих цілях, з різних положень, в обмежений час, в русі тощо;

фізична підготовка – це комплекс заходів, спрямований на формування та вдосконалення рухових умінь і навичок, розвиток фізичних якостей та здібностей з урахуванням особливостей його професійної діяльності.

Саме тому, професійні спеціальні якості – це сукупність особистісно-професійних рис, набуття яких відбувається у процесі навчальної діяльності, а їх подальший розвиток уможливорює набуття здатності фахової діяльності особистості в різних сферах.

Отже, підсумовуючи вищевказане, можна дійти висновку, що проблема професіоналізму та умов, які його забезпечують, мають велике значення для існування і розвитку суспільства. Особливо це стосується діяльності працівників правоохоронних органів. Це пояснюється тим, що правоохоронці повинні не лише стояти на варті закону, але й, маючи великі владні повноваження, не допускати порушень законності, протидіяти впливу агресивно налаштованих осіб на соціальне середовище.

Список використаних джерел

1. Тактико-спеціальна підготовка працівників ОВС України: навчальний посібник / С. М. Банах, В. Р. Булачек, І. С. Винярчук, Ю. Р. Йосипів та ін. Львів: ЛьвДУВС, 2011. 300 с.

2. Підготовку сучасного правоохоронця – на рівень європейських стандартів.
URL : <http://www.viche.info/journal/4070/>

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ТЕОРЕТИЧНИХ І МЕТОДИЧНИХ ЗНАЬ ІЗ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ПРАЦІВНИКІВ ПОДАТКОВОЇ МІЛІЦІЇ

Богайчук Віталіна Олександрівна,

здобувач вищої освіти першого бакалаврського рівня ПМПФ – 18-2,

Факультет підготовки, перепідготовки

та підвищення кваліфікації працівників податкової міліції,

Університет державної фіскальної служби України

Науковий керівник: Буток Олена Володимирівна,

старший викладач кафедри спеціальних дисциплін

та організації професійної підготовки,

Університет державної фіскальної служби України

Актуальність теми дослідження полягає у тому, що в умовах нестабільної соціально-політичної ситуації в Україні, особливо яка склалась на Сході країни, важливим є питання фізичної підготовленості працівників податкової міліції до ефективного виконання своїх службових обов'язків та функцій. Дослідження цього питання сприятиме підвищенню рівня протидії економічної злочинності, забезпечення публічної безпеки та правопорядку. Крім того, враховуючи процес реформування податкової міліції, постає необхідність у висококваліфікованих співробітників, а саме: достатньо фізично підготовлених.

Слід зазначити наукову розробленість проблеми такими науковцями як О.М. Лаврентьєва, С.Є. Бутова, М.М. Линець, Н.В. Москаленко, Г.І. Сухорада, Ю.П. Сергієнко та інших.

Беручи до уваги положення Закону України «Про Національну поліцію» від 2 липня 2015 року, яким керується орган податкової міліції, зазначено, що працівники поліції для охорони прав і свобод людини, запобігання загрозам публічній безпеці та порядку чи припинення їх порушення застосовують у межах своєї компетенції поліцейські превентивні заходи та заходи примусу [1].

Крім того, як доцільно наголошує О.М. Лаврентьєв, професійна підготовленість працівника передбачає належний рівень розвитку фізичних та морально-вольових якостей. У свою чергу впевнене володіння табельною зброєю, необхідний рівень правової підготовки, готовність до застосування заходів фізичного впливу, направлених на забезпечення фізичної готовності та оволодіння зброєю і бойовою технікою, стійке перенесення фізичних навантажень, нервово-психічних напружень і несприятливих факторів бойової діяльності – це необхідні якості та вміння працівника податкової міліції [3,с. 59].

Тому однією з важливих складових службової підготовленості працівників податкової міліції є фізична підготовленість.

Як зазначає С.Є. Бутов, фізична підготовка особового складу правоохоронних органів України – це спрямований процес забезпечення спеціалізованої фізичної підготовленості до професійної діяльності зі специфічними професійними характеристиками. Фізична підготовка в правоохоронних органах має забезпечувати збереження здоров'я, творчої і трудової активності, усебічний розвиток фізичних якостей, професійно важливих умінь і навичок працівників, необхідних для виконання службово-оперативних завдань [2,с. 336].

Доцільно зауважити, що заняття з фізичної підготовки мають бути практично спрямованими (не менше ніж 90 % загального навчального часу із цього виду підготовки). Це ще раз підтверджує необхідність засвоєння теоретичних і методичних знань та забезпечить суттєве підвищення цілеспрямованості й ефективності процесу фізичної підготовки працівників податкової міліції.

Крім того, високий рівень фізичної підготовленості, досконале володіння технікою і тактикою застосування заходів фізичного впливу, навичками самозахисту та прийомами рукопашного бою в штатних й екстремальних ситуаціях оперативно-службової діяльності – професійний обов'язок кожного працівника податкової міліції.

На думку Н. В. Москаленко, важливим завданням сучасного навчального закладу є збереження та розвиток інтелектуального і фізичного потенціалу нації, що передбачає виховання повноцінної, гармонійно розвиненої, психічно й фізично здорової особистості [7,с. 29].

Поміж всього іншого, фізична підготовка як навчальна дисципліна є компонентом цілісного розвитку особистості. Це складова загальної культури та професійної підготовки податківців, невід'ємна частина освітнього процесу, значущість якої полягає в гармонізації духовних і фізичних сил, формуванні таких цінностей, як здоров'я, фізична розвинутість, досконалість і психічна стійкість.

Ю.П. Сергієнко наголошує на тому, що заняття з фізичної підготовки спрямовані на виконання таких освітніх завдань: забезпечити раціональне формування індивідуального фонду необхідних рухових знань, умінь і навичок, довести їх до належного рівня досконалості; навчити кожного застосовувати набуті знання та навички в повсякденному житті з метою самовдосконалення [6, с. 19].

Дослідник М. М. Линець у своїй роботі зазначає, що особа має базову фізичну освіту – сформованість вихідних й основних життєво важливих рухових

умінь і навичок (ходьба, біг, керування предметами, подолання перешкод тощо), проте цього не завжди достатньо для засвоєння практичних умінь та навичок у застосуванні заходів фізичного впливу, які передбачені навчальною програмою з фізичної підготовки [4, с. 270].

Ефективне виконання завдань, які покладені на працівників податкової міліції, неможливе без засвоєння теоретичних знань із фізичної підготовки.

За Г.І. Сухорада, теоретичні знання із фізичної підготовки – це процес і результат оволодіння працівниками правоохоронних органів спеціальною системою знань, умінь, навичок із фізичної підготовки, які необхідні для виконання повноважень, а також життєдіяльності людини [5, с. 20].

У свою чергу С.Є. Бутов визначає, що методичні знання з фізичної підготовки – це система знань про концептуальні засади методики викладання в галузі фізичного виховання, здатність особи застосовувати їх у навчально-виховному процесі й уміння передати учасникам цього процесу досвід рухової діяльності (умінь і навичок) [2, с. 336].

Слід наголосити на тому, що теоретичні та методичні знання виявляються в здатності проектувати, адаптувати, організовувати, умотивовувати, досліджувати та контролювати процес фізичної підготовки.

Загалом аналізовані знання з фізичної підготовки працівників податкової міліції умовно можна поділити на основні та додаткові, що необхідні під час як занять із фізичної підготовки, так і виконання службових обов'язків.

До основних знань, що необхідні для ефективного розвитку фізичних якостей працівників податкової міліції, належать: знання методів, форм, засобів розвитку основних фізичних здібностей; знання нормативних актів, які регламентують організацію фізичної підготовки в підрозділах ДФС.

Додаткові теоретичні знання – це засади правил дотримання особистої гігієни, контролю та самоконтролю під час занять фізичними вправами.

Завдяки комплексному використанню основних і додаткових теоретичних та методичних знань із фізичної підготовки можна досягнути найвищої ефективності під час навчання майбутніх працівників податкової міліції та в процесі службової підготовки правоохоронців. Засвоєння цих знань податківцями в процесі фізичної підготовки надасть можливість правильно оцінити обстановку, окремі ситуації, обрати найоптимальніші дії, прийоми та комбінації прийомів.

Враховуючи вищенаведене та на підставі здійсненого аналізу спеціальної літератури, можна прийти до висновку, що під час заняття з фізичної підготовки на викладачів профільних кафедр покладено важливе завдання щодо переконання майбутніх працівників податкової міліції в необхідності засвоєння знань стосовно впливу фізичних вправ на підтримання належного фізичного стану та стану здоров'я, підвищення розумової працездатності, виховання моральних і вольових якостей.

Тому посилену увагу слід приділяти розвитку творчої активності, яка є показником загального розвитку особистості та передбачає внутрішнє прагнення до участі в навчальному процесі. Здобуті теоретичні та методичні знання сприяють

удосконаленню таких розумових здібностей, як аналіз, порівняння та планування своєї рухової діяльності.

Список використаних джерел

1. Про Національну поліцію : Закон України від 2 липня 2015 р. № 580-VII № 580-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19/stru#Stru>
2. Бутов С. Є. Основи спеціальної фізичної підготовки працівників органів внутрішніх справ : навч. посіб. / за заг. ред. Я. Ю. Кондратьєва та Є. М. Моїсєєва. Київ : Нац. акад. внутр. справ України, 2003. 338 с.
3. Лаврентьев О. М. Оптимізація професійної підготовки у правоохоронних органах України. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова*. Серія 15 : Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт) : зб. наук. праць. - Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2018. Вип. 3 (97). С. 57-61.
3. Линець М. М. Основи методики розвитку рухових якостей : навч. посіб.. Львів : Штабар, 1997. 272 с.
4. Сухорада Г. І. Спортивно-масова робота у вищих військових навчальних закладах (на прикладі курсантів-зв'язківців) : автореф. дис. ... канд. наук з фіз. виховання і спорту : 24.00.02. Львів, 2003. 20 с.
5. Сергієнко Ю. П. Спеціальна фізична підготовка у системі професійного навчання фахівців податкової міліції : автореф. дис. ... канд. наук. з фіз. виховання і спорту : 24.00.02. Харків, 2005. 19 с.
6. Москаленко Н.В., Гонтаровська Н.О. Система заходів з формування знань основ здорового способу життя у загальноосвітніх навчальних закладах. *Спортивний вісник Придніпров'я*. 2008. № 1. С. 28–32.

ТОЛЕРАНТНІСТЬ ЯК ОСОБЛИВА СКЛАДОВА ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ СУЧАСНОГО ПРАВООХОРОНЦЯ

Лавник Наталія Юріївна,

здобувач вищої освіти першого бакалаврського рівня ПМПФ – 18-4,

Факультет підготовки, перепідготовки

та підвищення кваліфікації працівників податкової міліції,

Університет державної фіскальної служби України

Науковий керівник: Буток Олена Володимирівна,

старший викладач кафедри спеціальних дисциплін

та організації професійної підготовки,

Університет державної фіскальної служби України

На сьогоднішній час в українському суспільстві існують негативні стереотипи та упередження стосовно діяльності працівників правоохоронних органів. Довіра громадян до правоохоронців *грунтуються* на професійній етиці та вільній від упереджень поведінці. Спираючись на це можна узагальнити та сказати, що толерантність – найважливіша умова професіоналізму сучасного фахівця.

В роботі працівників правоохоронних органів толерантність активно допомагає успішно контактувати з людьми.

Толерантність означає поважання, сприйняття та розуміння багатого різноманіття культур нашого світу, форм самовираження та самовиявлення людської особистості. Формуванню толерантності сприяють знання, відкритість, спілкування та свобода думки, совісті і переконань. Толерантність – це єдність у різноманітті. Це не тільки моральний обов'язок, а й політична та правова потреба. Толерантність – це те, що уможливлює досягнення миру, сприяє переходу від культури війни до культури миру.

На державному рівні реалізація принципу толерантності передбачає існування справедливого та неупередженого законодавства, дотримання правопорядку, судовопроцесуальних та адміністративних норм. Необхідно також, щоб економічні і соціальні можливості були доступними для кожної людини без будь-якої дискримінації. Відчуження і маргіналізація можуть стати причиною пасивності, ворожості та фанатизму [1].

Система правоохоронних органів становить органічну складову частину суспільства, продукт його діяльності, відтворення менталітету і рівня цивілізаційного розвитку. Запозичення позитивного досвіду організації і функціонування системи цих органів однієї держави в іншій (інших) здатне запобігти помилкам, прорахункам і негативним явищам, що особливо актуально для України на шляху розбудови демократії. А уніфікація стандартів правоохоронної діяльності також сприятиме підвищенню її ефективності, співпраці правоохоронних органів тощо. У будь-якому випадку, незмінною метою і завданням для відповідних суб'єктів є зміцнення правопорядку і законності, цілісності держави, захист прав і свобод людини та громадянина, особливо в сучасних умовах розвитку Української держави [2, с. 71].

У контексті реформування правоохоронних органів держави нагальною є необхідність підвищення вимог до професійної психологічної підготовки правоохоронників. Адже правоохоронці виконують відповідальні завдання в складних умовах постійного впливу психогенних факторів: небезпеки, поєднаної з ризиком для життя, напруженої роботи уваги, необхідності безупинного аналізу швидкоплинних ситуацій, що вимагає від них мобілізації всіх психічних і фізичних можливостей. Навіть загальний огляд основних психологічних особливостей та структурних елементів професійної діяльності правоохоронця показує, наскільки вона складна і багатогранна. Служба в органах внутрішніх справ супроводжується екстремальними навантаженнями, протікає в напружених, складних умовах, пов'язаних із застосуванням зброї, фізичної сили, спеціальних засобів. Професійна діяльність працівників ОВС висуває до них безліч різних вимог, серед яких найважливіша – наявність розвинених професійно значущих якостей особистості.

У свою чергу формування і розвиток професійно значущих якостей – тривалий і напружений процес, але це є необхідною умовою професійного становлення працівника органів внутрішніх справ. Відсутність або недостатній розвиток цих якостей особистості перешкоджають нормальному здійсненню ним своїх функціональних обов'язків, породжують помилки в його діяльності,

викликають процеси професійної дезадаптації і професійної деформації особистості.

Враховуючи, що психологічно напружені умови службової діяльності спричиняють суттєвий деструктивний вплив, слід особливу увагу приділяти розвитку професійно значущих якостей, які б сприяли професійній адаптації працівників, а також формуванню їх психологічної стійкості і готовності до ефективного вирішення службових завдань. Наукові дані і наявний позитивний досвід вказують на необхідність введення спеціальних форм і методів цілеспрямованого підвищення психологічної підготовленості в системі професійного навчання [3, с. 4].

Таким чином, варто сказати, що як і розробка, так і реалізація системи державних заходів стосовно формування толерантності в системі правоохоронних органів та профілактики екстремізму в українському суспільстві є тим комплексним завданням, що вимагає конкретних, скоординованих зусиль органів державної влади.

Список використаних джерел

1. Декларація принципів толерантності (Проголошена та підписана 16 листопада 1995 року). *Віче*. 2002. № 1. С. 53-60
2. Білас А.І. Правоохоронна діяльність країн ЄС: порівняльно-правове дослідження [Текст]: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01. Київ. 2016. 227 с.
3. URL: https://www.naiu.kiev.ua/files/kafedru/up/pidrych_psuxol-zabezp7.pdf

ВИМОГИ ДО ПРОФЕСІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНИХ ЯКОСТЕЙ ПРАЦІВНИКІВ СПЕЦІАЛЬНИХ ПІДРОЗДІЛІВ МВС УКРАЇНИ

Кулага Олександр Олегович,

здобувач вищої освіти першого бакалаврського рівня ПМПФ – 18-2,

Факультет підготовки, перепідготовки

та підвищення кваліфікації працівників податкової міліції,

Університет державної фіскальної служби України

Науковий керівник: Буток Олена Володимирівна,

старший викладач кафедри спеціальних дисциплін

та організації професійної підготовки,

Університет державної фіскальної служби України

Проблеми вивчення методологічних основ і закономірностей поведінки людини в надзвичайних ситуаціях, пов'язаних з підвищеним професійним ризиком, небезпекою для життя і здоров'я, – були завжди цікавими для науки і практики.

Особливо актуалізуються сьогодні дослідження професійно психологічних рис і властивостей працівників підрозділів спеціального призначення МВС України, які часто виконують завдання в умовах, що вимагають граничної мобілізації фізичних, психологічних і моральних якостей особистості.

Аналіз вимог до особистісних та професійних якостей працівників спецпідрозділів МВС сприятиме розробці та впровадженню ефективних

психологічних технологій щодо забезпечення професійної та функціональної надійності працівників правоохоронних органів під час дій в екстремальних умовах. Основу формування професійнокваліфікаційних вимог до підготовки працівників органів внутрішніх справ складають їх професійно-психологічні якості. На сучасному етапі реформування МВС України проводиться систематизація кількісних, якісних, морально-етичних критеріїв оцінки діяльності працівників ОВС, які повинні стати основою розробки єдиних, стандартних професійнокваліфікаційних вимог до конкретних категорій посадових осіб.

Особливість умов виконання працівниками міліції оперативно-службових завдань стало предметом вивчення М.О. Чуносова, який стверджує, що стресогенні чинники небезпечних ситуацій, які постійно виникають у діяльності працівника ОВС, негативно впливають на нього і детермінують його адекватну або неадекватну поведінку.

Слід відмітити, що на безпосередні результати діяльності персоналу екстремальних підрозділів впливають особистісні риси працівників як суб'єктів діяльності. Дану категорію індивідуально особистісних факторів працівників, що впливають на умови протікання їх професійної діяльності розглядають на підставі таких рівнів життєдіяльності індивіда: морфо-фізіологічного; психологічного; поведінкового.

Варто врахувати, те що вимоги до професійно-психологічних якостей працівників органів внутрішніх справ, на наш погляд, повинна включати такі складові:

- вимоги до працівників, що обумовлені займаною посадою, специфікою виконуваних його органом чи підрозділом правоохоронних завдань, повноваженнями, рівнем технічного забезпечення;
- вимоги до необхідних знань, професійних вмінь та навичок;
- вимоги до специфічних фізичних та особистісно-психологічних властивостей, що забезпечують ефективну діяльність;
- вимоги до соціальних, моральноетичних якостей.

Підвищені вимоги пред'являються до когнітивних якостей працівників спецпідрозділів МВС України. Під час виконання завдань в екстремальних умовах найважливішими робочими функціями працівника спеціального є інформаційний пошук (огляд), виявлення, ідентифікація, впізнання ознак об'єктів, перетворення отриманої інформації, формування програми дій, оперативне реагування. Фахівець повинен зіставляти і запам'ятовувати особливості навколишнього простору, ідентифікувати ознаки злочину, утримувати в пам'яті, відтворювати і зіставляти прикмети осіб, що перебувають у розшуку, оцінювати особливості поведінки людей, що знаходяться поруч або на місці злочину, збирати і узагальнювати різноманітні прикмети і ознаки правопорушення, висувати гіпотези і перевіряти їх, приймати оперативні рішення, вживати заходи силового примусу тощо.

Як зазначають С. Асямов та Ю. Пулатов, під час діяльності працівникам міліції доводиться розбиратися у великій гамі психологічних закономірностей, відтінків і залежностей своєї роботи. Однак підготовка працівника до подолання психологічних труднощів не стала ще повсякденним явищем. Не достатня

професійно-психологічна підготовка співробітника ОВС виступала і виступає хронічно болючою вадою його професійної майстерності та діяльності. Коли співробітник безпорадний в аналізі та регулюванні людських вчинків і відносин, він потрапляє в ситуацію, що підштовхує його до використання силових методів: насильства, погроз та інших незаконних заходів.

Необхідно зауважити, що відсутність належної професійно-психологічної підготовленості – одна з важливих причин людської глухоти і нечутливості, невичерпне джерело черствості, формалізму, гіпертрофированої владності, порушень законності і серйозних професійних прорахунків.

Ефективним діям працівників спецпідрозділів МВС буде сприяти екстремальна психологічна підготовка, як складова і нерозривна частина їх загальної професійної підготовки.

Як зазначає О. Столяренко, у психолого-педагогічному плані екстремальна підготовленість складається з: екстремальної навченості; морально-психологічної підготовленості до дій в екстремальних умовах; екстремальної розвиненості.

Отже, діяльність працівників спецпідрозділів МВС пред'являє підвищені вимоги до розвитку когнітивної сфери (концентрація, розподіл і переключення уваги, спостережливість, оперативність мислення), а також до швидкості і координованості рухів. При виникненні проблемних ситуацій необхідна точність і швидкість дій, високий рівень відповідальності, стійкості до невизначеності ситуації і її небезпеки. Для успішного виконання завдань в екстремальних умовах працівнику спецпідрозділу МВС повинні бути притаманні основні професійно важливі якості, які можуть бути включені до підструктури об'єктивної готовності людини до діяльності.

Таким чином, надійним та ефективним діям працівників підрозділів спеціального призначення МВС України в екстремальних умовах сприятиме цілеспрямована екстремальна психологічна підготовка, яка враховує загальні вимоги навчання людини до виконання завдань у ризико-небезпечних ситуаціях та спрямована на розвиток у правоохоронців психологічної готовності, саморегуляції та установок на виживання.

Список використаних джерел

1. Логачов М.Г. Психологічна підготовка особового складу спеціальних підрозділів ОВС до дій в екстремальних ситуаціях: автореф. дис. ... канд. психол. наук: спец. 19.00.06. Х., 2001. 16 с.
2. Чуносів М.О. Формування адекватної поведінки працівниками ОВС у ризико-небезпечних ситуаціях виконання службово-оперативних завдань: автореф. дис. ... канд. психол. наук: спец. 19.00.06. Х., 2005. 20 с.
3. Лефтеров В.О., Тімченко О.В. Психологічні детермінанти загибелі та поранень працівників органів внутрішніх справ: монографія. Донецьк: ДІВС МВС України, 2002. 324 с.
4. Горелов І.Ю., Лефтеров В.О. Психологічна готовність працівників міліції до правомірного застосування сили: монографія. Донецьк: ДЮІ, 2011. 198 с.

ПРОФЕСІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ЯКОСТІ ПРАЦІВНИКІВ ПОЛІЦІЇ

**Пугач Ірина Олександрівна,
Федоряка Максим Юрійович,**

здобувачі вищої освіти першого бакалаврського рівня ПМПФ-16-3,

Факультет підготовки, перепідготовки
та підвищення кваліфікації працівників податкової міліції,

Університет державної фіскальної служби України

Науковий керівник: Бадьора Сергій Миколайович,

доцент кафедри спеціальних дисциплін

та організації професійної підготовки, к. пед. н.,

Університет державної фіскальної служби України

Проблеми вивчення поведінки людини в надзвичайних ситуаціях, пов'язаних з підвищеним професійним ризиком, небезпекою для життя і здоров'я, – були завжди цікавими для науки і практики.

На сьогоднішній день особливу увагу приділяють дослідженню професійно-психологічних рис працівників Національної поліції України, які досить часто виконують завдання в умовах, що вимагають граничної мобілізації фізичних, психологічних і моральних якостей особистості.

Результати досліджень психологів показують, що такі фактори, як ненормований робочий день, необхідність повної віддачі психічних і фізичних сил при виконанні своїх службових обов'язків знижують функціональні запаси організму, аж до їх повного виснаження. Це говорить про високі вимоги до психічної сфери особистості працівників поліції, їх стресостійкості та психологічної готовності до діяльності в екстремальних умовах. Отже, наявність постійної реальної загрози для життя, висока ймовірність загибелі чи поранення вимагають високих вимог не тільки до рівня професійної підготовленості поліцейського, але і до психологічних якостей особистості.

Над даною проблемою працювали такі вчені, як Л.М. Аболін, О.М. Бандурко, [1], В.Л. Васильєв, І.С. Коном, К.К. Платонов, О.В. Родіонов, авторський колектив психологів кафедри соціології та психології ХНУВС [2] та інші вчені-психологи дозволяють виділити одну з найбільш бажаних психологічних якостей – стійкість особистості працівника поліції до екстремальних ситуацій службової діяльності.

Проблеми визначення стрес-чинників професійної діяльності на персонал поліції та психологічної підготовки особового складу спеціальних підрозділів Національної поліції до дій в екстремальних ситуаціях дослідив М.Г. Логачов. Він вважає, що негативний вплив частих стресів акумулюється в організмі і призводить до різноманітних фізіологічних і соматичних порушень, які сприяють розвитку парапрофесійної патології і зростанню загальної захворюваності [3].

Вимоги до професійно-психологічних якостей працівників поліції, на погляд В.Є. Гурсього, повинна включати такі складові:

– вимоги до працівників, що обумовлені займаною посадою, специфікою виконуваних його органом чи підрозділом правоохоронних завдань, повноваженнями, рівнем технічного забезпечення;

- вимоги до необхідних знань, професійних вмінь та навичок;
- вимоги до специфічних фізичних та особистісно-психологічних властивостей, що забезпечують ефективну діяльність[6].

Ми вважаємо, що всі ці вимоги є доречними та саме ними повинні керуватися працівники поліції. На наш погляд важливою вимогою є також вимога до соціальних та морально-етичних якостей, адже досить багато залежить від рівня вихованості працівника поліції.

Також досить важливою є морально-психологічна підготовленість до дій в екстремальних умовах.

Морально - психологічна підготовленість до дій в екстремальних умовах - це специфічна вихованість працівника, що забезпечує високу професійну і моральну поведінку в критичних ситуаціях. Вона включає:

- вірність професійному обов'язку при будь-яких випробуваннях в екстремальних умовах;
- вірність товариського обов'язку при дії в складі груп;
- вміння керувати собою в професійно, морально і психологічно важких умовах, мобілізувати всі свої сили і можливості [4].

Особливої уваги потребує психологічна стійкість працівників поліції – як своєрідний фундамент професійної готовності до виконання дій в екстремальних умовах службової діяльності. Під психологічною стійкістю розуміється цілісна характеристика особистості, що забезпечує її стійкість до стресогенного впливу важких ситуацій [5]. Правоохоронці як ніхто інший часто потрапляють у складні і часом небезпечні психологічні ситуації у повсякденній службовій діяльності, які завдають стресогенного впливу на психіку працівника. Тому психологічна підготовка працівників поліції у навчальному закладі має бути спрямована на формування стійкості до: – негативних чинників службової діяльності: напруженості, відповідальності, ризику, небезпеки, дефіциту часу, невизначеності, несподіванок.

Аналіз помилок і промахів поліцейських у виконанні службових завдань доводить необхідність вдосконалення методів формування психологічної стійкості майбутніх правоохоронців до стресогенного впливу екстремальних ситуацій професійної діяльності.

Діяльність підрозділів Національної поліції України є складним видом професійної діяльності, яка висуває підвищені вимоги до індивідуально-психологічних і професійних якостей працівників.

Для успішного виконання завдань в екстремальних умовах працівнику спецпідрозділу поліції повинні бути притаманні основні професійно важливі якості, які можуть бути включені до підструктури об'єктивної готовності людини до діяльності.

Надійним та ефективним діям працівників підрозділів спеціального призначення поліції в екстремальних умовах сприятиме цілеспрямована екстремальна психологічна підготовка, яка враховує загальні вимоги навчання людини до виконання завдань у ризико небезпечних ситуаціях та спрямована на

розвиток у правоохоронців психологічної готовності, саморегуляції та установок на виживання.

Список використаних джерел

1. Юридична психологія : підручник / за заг. ред. О. М. Бандурки ; Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків : Вид-во ХНУВС, 2017. 688 с.
2. Психологія у професійній діяльності поліції : навч. посіб. / за заг. ред. В.В. Сокурєнка ; Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків : Вид-во ХНУВС, 2018. 425 с.
3. Логачов М.Г. Психологічна підготовка особового складу спеціальних підрозділів ОВС до дій в екстремальних ситуаціях: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. психол. наук: спец. 19.00.06 «Юридична психологія». Х., 2001. 16 с.
4. Столяренко А.М. Экстремальная психопедагогика: учеб. пособие для вузов/ А.М. Столяренко. М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2002. 607 с.
5. Психологический словарь / под ред. М. Г. Ярошевского. М., 1990. 494 с.
6. Гурький В.Є. file:///C:/Users/human/Downloads/Vnaou_2013_2_40%20(4).

ЗАСТОСУВАННЯ ВОГНЕПАЛЬНОЇ ЗБРОЇ ПРАЦІВНИКАМИ ПОЛІЦІЇ ТА ДОТРИМАННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ

Міцай Денис Юрійович,

здобувач вищої освіти першого бакалаврського рівня ПМПФ-16-З,

Факультет підготовки, перепідготовки

та підвищення кваліфікації працівників податкової міліції,

Університет державної фіскальної служби України

Науковий керівник: Параниця Сергій Павлович,

заступник начальника кафедри спеціальних дисциплін та

організації професійної підготовки, к.ю.н., доцент,

Університет державної фіскальної служби України

Загальновизнано, що рівень довіри до правоохоронних органів в Україні є критично низьким вже протягом багатьох років. Але останнім часом він сягнув свого мінімуму за весь період незалежності. Це сталося через масштабну непрофесійність міліціонерів, застосування ними зброї та насильства проти мирних демонстрантів під час подій у Києві та інших містах у листопаді 2013 – лютого 2014 рр., корупцію на всіх рівнях і небажання міліції бути відкритою та прозорою для громадського контролю структурою. Отже, одним із термінових завдань державної влади стало проведення реформи органів внутрішніх справ. Саме поліція є найбільш чисельним правоохоронним органом, і саме з представниками поліції пересічний громадянин потенційно може мати велику кількість контактів з приводу захисту його прав та законних інтересів.

Тому вкрай важливо радикально реформувати цей вид правоохоронних органів, передусім, з огляду на встановлення законодавчих гарантій прав людини під час здійсненні правоохоронцями заходів з охорони публічного порядку, а також мінімізувати можливість використання загонів спеціального призначення для

насильницького розгону масових політичних акцій та мирних демонстрацій, а слідчих — для політичних переслідувань. Центральним нормативним документом реформи став новий Закон України «Про Національну поліцію» (далі за текстом — «Закон»), що набув чинності в листопаді 2015 року [1].

Стаття 46 Закону регламентує застосування поліцейськими вогнепальної зброї. Взагалі її зміст є доволі детальним та в загальних аспектах відображає міжнародні стандарти в цій сфері, зокрема «Основні принципи застосування сили та вогнепальної зброї посадовими особами з підтримання правопорядку» ООН від 1990 року. Так, у ч. 7 статті цілком вірно вказано, що поліцейський уповноважений застосовувати вогнепальну зброю тільки з метою заподіяння особі такої шкоди, яка є необхідною і достатньою за таких обставин, для негайного відвернення чи припинення збройного нападу.

Проте деякими своїми положеннями вказана стаття надає поліцейським надмірні повноваження щодо застосування вогнепальної зброї та не відповідає вже цитованому положенню її частини 7. До прикладу, у ч. 4 статті визначено виняткові випадки, коли поліцейський може застосовувати вогнепальну зброю. Серед них є декілька, які, на наш погляд, створюють небезпеку для прав людини. Йдеться про пункт 5 вказаної частини статті, що дозволяє застосовувати вогнепальну зброю «для затримання особи, яку застали під час вчинення тяжкого або особливо тяжкого злочину і яка намагається втекти». А також про пункт 3 частини 6, яким дозволяється поліцейському застосовувати зброю без попередження, «якщо особа, затримана або заарештована за вчинення особливо тяжкого чи тяжкого злочину, втікає із застосуванням транспортного засобу» [2, с. 140].

Наголосимо, що тяжкий та особливо тяжкий злочин згідно Кримінального кодексу України далеко не завжди поєднаний з насильством. Отже, сам по собі факт скоєння особою тяжкого та особливо тяжкого злочину є недостатнім для розгляду його в якості обґрунтування для застосування зброї. Але головним є те, що обидві цитовані підстави суперечать не лише принципу пропорційності (адже вони надають поліцейському право застосовувати вогнепальну зброю щодо осіб, які не мають зброї та не вчиняють насильницькі дії), а й суперечать цілям застосування зброї, визначеним у ч. 7 статті. Крім того, застосування у вказаних випадках зброї може спричинити шкоду життю та здоров'ю випадкових людей. Усе вищевказане стосується також і ч. 13 розглядуваної статті, що нею встановлюється наступне: «поліцейський може використати вогнепальну зброю для подання сигналу тривоги або виклику допоміжних сил». Є очевидним, що для подання сигналу тривоги або виклику допомоги вогнепальна зброя підходить менш за все, адже навіть через постріли в повітря може бути завдано шкоди життю або здоров'ю людей [3, с. 21].

Новий Закон України «Про Національну поліцію» [1] є, безумовно, значним кроком у напрямку захисту прав людини від незаконних та свавільних дій правоохоронців. Він містить низку прогресивних норм, що закріплюють гарантії дотримання прав і свобод людини та відповідають міжнародним стандартам. Однак водночас Закон має й недоліки, зазначені вище, що становлять ризики для прав

людини. Загалом, характеризуючи виявлені ризики, передусім варто зауважити, що вони є наслідком нечіткості та недостатньої деталізації деяких норм Закону, що мають стосунок до порядку реалізації 7 повноважень поліцейськими. Якщо вказані вище приписи Закону на практиці застосовуватимуться буквально й формально, без врахування змісту таких принципів діяльності поліції, як верховенство права (стаття 6) та дотримання прав і свобод людини (стаття 7), то це може бути підґрунтям для численних зловживань поліцейськими та масових порушень прав людини.

Отже, у цьому аспекті Закон подекуди не відповідає вимогам правової визначеності, згідно з яким норми законодавчого акту, що встановлюють порядок реалізації владних повноважень, мають бути чіткими і зрозумілими для пересічного громадянина, не містити двозначностей та не надавати представникам влади широкого розсуду в питаннях обмеження прав людини. Наприклад, вимогам правової визначеності не відповідає положення ч. 3 статті 30 Закону, де після вказівки на те, що поліція має право застосовувати заходи, передбачені Кодексом України про адміністративні правопорушення, Кримінальним процесуальним кодексом та Законом «Про Національну поліцію», з незрозумілої причини встановлено, що поліція «для виконання покладених на неї завдань може застосовувати інші заходи, визначені окремими законами». Цим вноситься зайва розпорошеність до правового регулювання повноважень поліції, створюється ґрунт для колізій та труднощів під час тлумачення, що в результаті негативно впливатиме на дотримання прав і свобод людини. Таким чином, неоднозначно або нечітко викладені норми Закону стосовно гарантування прав і свобод людини мають бути або виправлені у законодавчому порядку або скореговані практикою свого застосування. Основні засади практичного застосування Закону в частині реалізації поліцейськими своїх владних повноважень тільки починають формуватися. Дещо згодом будуть ухвалені й перші судові рішення вищих судових інстанцій щодо тлумачення його норм у найбільш спірних ситуаціях. Поза тим, є вкрай важливим, щоб підзаконні акти МВС та Національної поліції відповідали приписам Закону, в не спотворювали зміст його норм на користь вузьковідомчих інтересів, тим самим нівелюючи всю суть реформи. Отже, завданням громадських організацій, правозахисників, адвокатів, науковців та експертів є здійснення комплексного моніторингу практики реалізації норм Закону в світлі дотримання прав і свобод людини.

Список використаних джерел

1. Про Національну поліцію Закон України від 02. 07. 2015 року станом на 30. 06. 2016 р. URL: zakon.rada.gov.ua/go/4651-17.
2. Про Національну поліцію : Закон України. Науково – практичний коментар / За заг. ред.. Петкова С. В. К.: «Центр учбової літератури», 2016. 292 с.
3. Права людини в діяльності української поліції – 2015. Науково-практичне видання / Упоряд. Є.О. Крапивін. К. : Асоціація УМДПЛ, 2016 р. 408 с.

ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ СТРІЛЬБИ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ

Музиченко Яна Владиславівна,

Бобраніцький Ярослав Вадимович,

здобувачі вищої освіти першого бакалаврського рівня ПМПФ-16-2,

Факультету підготовки, перепідготовки та підвищення

кваліфікації працівників податкової міліції,

Університет державної фіскальної служби України

Науковий керівник: Антоненко Сергій Анатолійович,

професор кафедри спеціальних дисциплін

та організації професійної підготовки, к.н.з фіз. вих. та спорту, доцент,

Університет державної фіскальної служби України

Актуальність звернення до психологічних основ підготовки майбутнього офіцера у стрільбі обумовлюється, з одної сторони, прогалинами, що утворилися у цій сфері, а з другої – озброєнням суспільства, це явище відмічається у засобах масової інформації і розглядається як суттєва небезпека. Саме зазначені проблеми спонукають покращувати професійну підготовку тих, для кого стрільба є однією з найголовніших функцій виконання своїх фахових обов'язків за призначенням та в межах своєї компетенції.

Для досягнення високих результатів в кульовій стрільбі необхідно звернути увагу на: свідоме відношення до власної підготовки для вдосконалення необхідних навичок; здатність проявляти зусилля, що межують з фізичними та психічними можливостями особи; високу психоемоційну стійкість, що дозволить проявити майстерність у напруженій обстановці; виражену змагальну направленість заради перемоги [1, с. 4].

Вагомий вплив на стрільця має тривожність, що особливо перед стрільбою викликає сильні переживання, виснажуючи психічні сили та викликаючи перенапругу, що певною мірою заважає здійсненню всіх необхідних дій. Особи можуть все сприймати під час такого стану, як загрозу, але це все залежить від самої людини, як вона себе налаштує.

Вплив зовнішніх подразників. До них М.Б. Умаров відносить хвилювання через наявність глядача або спостерігача, що відволікає стрілка [2]. На цей фактор перш за все реагує сором'язлива та невпевнена особистість. Проте деякі цю умову використовують, як тренування, а тому наявність глядачів може мати і позитивний вплив на результат стрільби, оскільки стає натхненням, стимулює до боротьби. Ще можна виділити послаблення уваги стрілка, хвилювання через невдалий постріл, очікування пострілу сусідів.

Хвилювання через нестачу часу (при виконанні відповідних вправ). Відчувши, що вдалий момент для пострілу втрачено і ліміт часу виходить, стрілок відволікається та робить поспішний постріл, необережний та зухвалий.

Можливість зриву курка. Дана проблема може виникнути, якщо пристрілка зброї відбувалась неякісно і спусковий гачок не відкореговано. Рухи при цьому стають скованими та обережними, увага відволікається і, зазвичай, виходить невдалий постріл.

Страх зміщення зброї в момент пострілу. Думки про те, що цілик може бути зміщено в момент пострілу, призводить до гальмування у виконанні пострілу. В результаті стрільба затягується, з'являється втома у м'язах і, відповідно, зміщується стійка [2, с. 13-19]. «Будь-які фактори, що впливають на успішність стрільби діють двома шляхами: відволіканням уваги від точного та своєчасного спуску курка зброї та посиленням стартового хвилювання. Для того, щоб мінімізувати вплив цих факторів, необхідно зусиллям волі концентрувати увагу на правильному та точному виконанні елементів стрільби. Отримати досвід спортивної боротьби та розширити можливість спокійно відноситись до зовнішніх факторів» [2, с. 19].

Досліджуючи залежність поведінки в екстремальних ситуаціях від властивостей особистості, Л. Д. Бітехтіна дійшла висновку, що толерантність до стресу має широкі індивідуальні відмінності, які не дозволяють чітко визначити межі максимально можливого напруження, загальних для всіх [3, с. 19-21].

Зазвичай, зазначають А. Б. Леонова, В. І. Медведев, у таких дослідженнях вказують на залежність ефективності діяльності від психологічних станів особистості, від стресових факторів. Разом з тим, дані дослідники роблять припущення, що поведінкові реакції людини в екстремальних ситуаціях, їх часові характеристики, прояв психофізіологічних властивостей людей – величини надзвичайно варіативні, що залежать від особливостей нервової системи, життєвого досвіду, професійних знань, навичок, мотивації, стилю діяльності [4].

Заняття з стрільби передбачають вивчення матеріальної частини зброї, прийомів та правил стрільби, забезпечення глибокого розуміння будови зброї і явищ, що виникають при пострілі. На заняттях зі стрільби відбувається розвиток особистісних якостей, необхідних майбутньому офіцерові.

Отже, ефективність психологічного супроводження стрільби майбутніх офіцерів має певні особливості, які мають як позитивний так і негативний вплив. Відповідно, розглянувши наукові напрацювання в даному напрямі можна, зазначити, для того щоб підтримувати психологічну особливість під час проведення стрільби майбутніми офіцерами, необхідно:

- досконало знати матеріальну частину зброї;
- заходи безпеки та правові підстави;
- прийоми і правила стрільби в різних ситуаціях.

Натомість, методика навчання, особливо в частині її психологічного супроводження, потребує уточнення й удосконалення для різних курсів навчання з урахуванням вікових та інших особливостей майбутніх офіцерів правоохоронних органів.

Список використаних джерел

1. Вайнштейн Л.М. Психология в пулевой стрельбе. М.: ДОСААФ СССР, 1981. 142 с.
2. Умаров М.Б. Особенности психологической подготовки стрелка. М.: Физкультура и спорт, 1960. 55 с.

3. Битехтина Л.Д. Исследование зависимости поведения в экстремальных ситуациях от некоторых свойств личности: дис... канд. психол. наук: 19.00.05.. М., 1971. 141 с.

4. Леонова А.Б., Медведев В.И. Функциональные состояния человека в трудовой деятельности. М.: Изд-во МГУ, 1981. 110 с.

РОЛЬ ЖІНКИ У ЦИВІЛЬНО-ВІЙСЬКОВИХ ВІДНОСИНАХ

Гудзь Іванна Геннадіївна,

Мельничук Богдана Анатоліївна,

здобувачі вищої освіти першого бакалаврського рівня ПМПФ-16-2,

Факультету підготовки, перепідготовки та підвищення
кваліфікації працівників податкової міліції,

Університет державної фіскальної служби України

Науковий керівник: Бухтіяров Олексій Анатолійович,

професор кафедри спеціальних дисциплін

та організації професійної підготовки, к.ю.н.,

Університет державної фіскальної служби України

«Захист Вітчизни, незалежності та територіальної цілісності України є конституційним обов'язком громадян України», про що йдеться в статті 1 Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу» [1].

У зв'язку із подіями в Україні які розпочалися в 2014 році і тривають до сьогодні а саме боротьба зі збройною агресією Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях, що здійснюються шляхом проведення операції Об'єднаних сил (ООС),» [2]. Саме ці події поділили історію України на до та після, що змінило її цивільне та військове життя. Звичайно великим парадоксом стала участь жінки у війні, адже впершу чергу від цього страждає її сім'я.

Протягом останніх десятиліть в українському суспільстві відбуваються суттєві зміни в переосмисленні та легітимації гендерних відносин заснованих на рівності обох статей. Успішне впровадження і регулювання гендерних відносин у суспільстві передбачає утвердження цінності гендерної рівності як у суспільстві загалом, так і різних його інституціях зокрема. Це, насамперед, недопущення гендерної дискримінації за ознакою статті, забезпечення рівної участі жінок і чоловіків у прийнятті суспільно важливих рішень. Інститут армії не є винятком, адже у період соціальних проблем, військових конфліктів важливо фахово інтегрувати та враховувати інтереси тих категорій громадян і громадянок, які залучені до розв'язання конфліктів і встановлення миру у державі.

Україна ратифікувала основні міжнародні документи стосовно забезпечення рівних прав і можливостей для чоловіків і жінок: Конвенцію Організації Об'єднаних Націй про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок (CEDAW, 1979 рік) та Факультативний протокол до неї (1999 рік), а також 10 Загальну рекомендацію Комітету CEDAW №19 про насильство стосовно жінок, Конвенцію

Організації Об'єднаних Націй про права дітей (1989 рік) та Факультативні протоколи до неї (2000 рік) та цілі розвитку тисячоліття ООН, визначивши для себе забезпечення гендерної рівності як важливу складову подальшого розвитку та як один з пріоритетів державної політики [3]

Слід зауважити що саме демократичне суспільство повинно надавати жінкам і чоловікам рівні можливості брати участь в усіх сферах життя, у тому числі, і в збройних силах України та миротворчому процесі. На національному рівні гендерна рівність гарантована, передусім, Конституцією України, а також окремим Законом України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків» від 2005 року та Державною програмою забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків на період до 2021 року, а також деякими іншими законодавчими актами [4].

Українські жінки на рівні із чоловіками брали участь у протестах на ЄвроМайдані наприкінці 2013 та початку 2014 років, причому в усіх видах діяльності, у тому числі, формуючи так звані «жіночі» сотні. Сьогодні жінки також воюють в ООС, про що неодноразово свідчать медійні повідомлення. Але актуальним залишається питання видимості жінок та визнання їх ролі «на рівні із чоловіками» із боку держави та суспільства. Не згасають сьогодні у воєнній соціології дискусії з приводу участі жінок в армії, що передусім ґрунтуються на реальних можливостях жінок бути професійними солдатами. Головною дилемою при обговоренні повної інтеграції жінок у оборонну сферу держави є питання про те, якою має бути сучасна армія. Чи то професійно закритою групою, чи то армія має реагувати на соціальні зміни в суспільстві, зокрема на зміну соціальної ролі жінки [5].

Гендерна політика у Збройних Силах України є складовою загальної гендерної політики держави, діяльністю органів військового управління, яка регулює процеси розвитку соціальної взаємодії військовослужбовців чоловічої та жіночої статі у війську, удосконалення і розвиток їх соціальних статусів та відносин із врахуванням армійських культурних традицій і стереотипів.

Слід розуміти, що сьогодні жінки – це не тільки матері та дружини, постраждалі від конфлікту, але і представники сектору безпеки та оборони держави. Жінки – це потужний потенціал для захисту країни та встановлення миру. Як показали результати дослідження, з сорока мирних процесів у тридцяти п'яти різних країн світу за останні тридцять років, що у тих випадках, коли жіночі групи мали змогу впливати на мирний процес, рівень успішності у досягненні згоди між сторонами був значно вищим. Більшість вітчизняних та зарубіжних вчених стверджують, що участь жінок в ухваленні рішень стосовно миру та конфліктів сприяє відверненню конфліктів, пост-конфліктній відбудові та встановленню миру. Саме тому важливо, щоб жінки вірили у свої сили та включались у процес миротворення на всіх рівнях суспільного та політичного життя України.

Список використаних джерел

1. Про військовий обов'язок і військову службу : Закон України від 25 березня 1992 року № 2232-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 27,

ст.385 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2232-12> (дата звернення 04.11.2019 року).

2. Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 30 грудня 2015 р. № 1161 : Постанова Кабінету Міністрів України від 22 серпня 2018 р. № 650. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/650-2018-%D0%BF/print> (дата звернення 04.11.2019).

3. The United Nations in Ukraine (UNDP): Gender Equality – Ukraine', Electronic data. Mode of access: World WideWeb: <http://www.un.org.ua/en/resident-coordinator-system/gender-equality> (viewed on 18.11.2019). Title from the screen.

4. Концепція Державної соціальної програми забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків на період до 2021 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 5 квітня 2017 р. № 229-р. URL: http://www.mlsp.gov.ua/labour/control/uk/publish/article;jsessionid=6862CD38AE3D6FCD652DFF8D4C500A9B.app1?art_id=193466&cat_id=160760 (дата звернення 04.11.2019).

5. Інформаційне агентство УНІАН: Учасники саміту ООН схвалили декларацію для захисту прав біженців'. URL:<http://www.unian.ua/world/1529691-uchasniki-samitu-onn-shvalili-deklaratsiyu-dlya-zahistu-bijentsiv.html> (дата звернення 04.11.2019).

СЛУЖБОВА ПІДГОТОВКА ЯК СКЛАДОВА СИСТЕМИ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ ПРАЦІВНИКІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

Шевкунов Сергій Володимирович,

Стегура Василь Миронович,

здобувачі вищої освіти першого бакалаврського рівня ПМПФ-16-2,

Факультету підготовки, перепідготовки та підвищення

кваліфікації працівників податкової міліції,

Університет державної фіскальної служби України

Науковий керівник: Гарбовський Леонід Антонович,

доцент кафедри спеціальних дисциплін

та організації професійної підготовки, к.ю.н., доцент,

Університет державної фіскальної служби України

В умовах кардинального реформування правоохоронної сфери України підвищуються вимоги до професійної підготовленості працівників Національної поліції України. За таких обставин службова підготовка поліцейських розглядається як важлива складова системи професійного навчання та потужний резерв підвищення ефективності поліцейської діяльності. Службова підготовка забезпечує оновлення та закріплення необхідних знань, умінь та навичок працівника поліції з урахуванням оперативної обстановки, специфіки та профілю його оперативно-службової діяльності [4].

Аналіз керівних документів [4, 5] свідчить, що з плином часу зміст та організація службової (професійної) підготовки правоохоронців корегувалися. Це пов'язано зі зміною оперативної обстановки у країні, методів роботи та вимог до підготовленості працівників правоохоронних органів. Однак, під час виконання службових обов'язків мають місце непоодинокі факти низької професійної підготовленості працівників поліції. Вирішення означеної проблеми потребує пошуку нових науковообґрунтованих підходів до удосконалення системи професійної підготовки працівників Національної поліції України. Професійна підготовка працівників правоохоронних органів є об'єктом дослідження багатьох вітчизняних та зарубіжних учених (М. І. Ануфрієв, В. А. Бондаренко, С. М. Безпалій, Ю. В. Вереньга, З. Р. Кісіль, В. І. Пліско, К. В. Пронтенко, О. В. Тімченко, Л. С. Узун С. В. Усков Г. Х. Яворська, О. А. Ярещенко, Р. Antonmattei та інші). Науковцями детально досліджувалися окремі складові системи професійного навчання, такі як первинна професійна підготовка, післядипломна освіта поліцейських, підготовка у ВНЗ зі специфічними умовами навчання та надавалися обґрунтовані пропозиції щодо їх оптимізації [1, 2,]. За дослідженнями З. Р. Кісіля [2] майже половина опитаних правоохоронців за час служби не проходили курси підвищення кваліфікації. При цьому 47,6 % респондентів відчуває потребу в підвищенні своєї кваліфікації, 29,4 % – в професійній перепідготовці. Для підвищення рівня професійної підготовленості працівників ОВС низка вчених [1, 3,] відводять вагому роль службовій підготовці. На думку В. М. Монастирського [3] у системі службової підготовки працівників правоохоронних органів визначальну роль відіграє самостійна робота. Автор вважає за доцільне впровадження у освітній процес новітніх технологій навчання, проведення комплексних практичних занять та спеціальних тактичних ігор із використанням технічних засобів. Аналіз керівних документів дає підстави констатувати, що система службової підготовки працівників Національної поліції України містить сукупність організаційних складових, видів, форм підготовок та контролю рівня службової підготовленості поліцейських. Положенням «Про організацію службової підготовки працівників Національної поліції України» [4] визначено основні завдання службової підготовки, а саме: підвищення рівня знань, умінь, навичок та професійних якостей поліцейських з метою забезпечення їх здатності до виконання завдань з охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічного (громадського) порядку та безпеки; вивчення нормативно-правових актів, які регламентують діяльність Національної поліції України; удосконалення керівним складом органів (закладів, установ) поліції навичок управління поліцейськими. Керівним документами передбачено наступні види службової підготовки: функціональна, загальнопрофільна вогнева, тактична та фізична підготовки.

Функціональна підготовка спрямована на набуття і вдосконалення поліцейським знань, умінь та навичок у сфері нормативно- правового забезпечення службової діяльності, необхідних для успішного виконання ним службових обов'язків. Навчання з функціональної підготовки передбачає вивчення: міжнародно-правових актів та законодавства України у сфері дотримання прав і свобод людини та громадянина; особливостей застосування нормативно-правових

актів, що регламентують діяльність Національної поліції України, залежно від специфіки і профілю службової діяльності, а також удосконалення навичок складання службових та процесуальних документів; вимог щодо дотримання поліцейськими дисципліни і законності; етичних норм поведінки та толерантності при виконанні поліцейським службових обов'язків та інше.

Загальнопрофільна підготовка передбачає набуття і вдосконалення поліцейським умінь та навичок практичного застосування теоретичних знань щодо формування готовності до дій у ситуаціях різних ступенів ризику, а також надання домедичної допомоги в процесі виконання службових завдань. До складу загальнопрофільної підготовки входять: безпека життєдіяльності та домедична підготовка.

Вогнева підготовка передбачає вивчення поліцейським основ стрільби з вогнепальної зброї, правомірного її застосування (використання) та вдосконалення навичок безпечного поводження з нею, швидкісної та влучної стрільби по нерухомих і рухомих цілях, з різних положень, в обмежений час, в русі тощо. Навчання з вогневої підготовки передбачає: вивчення матеріальної частини зброї, її тактико-технічних характеристик, заходів безпеки при поводженні з нею, а також порядку і правил її застосування та використання; формування та вдосконалення у поліцейських практичних навичок умілого та безпечного поводження з вогнепальною зброєю (швидкісне діставання пістолета з кобури та приведення його в бойову готовність, виконання пострілу, усунення затримок при стрільбі тощо); виконання прийомів швидкісної стрільби в різних умовах, з різних положень, з перенесенням вогню по мішенях тощо; відпрацювання нормативів з вогневої підготовки. Заняття з вогневої підготовки повинні проводитися з поліцейськими підрозділів поліції особливого призначення – не менше ніж двічі на місяць (по 2 академічні години), з іншими категоріями поліцейських – не менше одного разу на місяць (2 академічні години).

Тактична підготовка спрямована на набуття і вдосконалення поліцейським навичок практичного застосування теоретичних знань щодо правильного оцінювання конкретних подій з подальшим прийняттям правомірних рішень та психологічної готовності до дій у ситуаціях різних ступенів ризику. Сюди віднесено: збирання, узагальнення та аналіз інформації про оперативну обстановку, прогнозування розвитку подій, прийняття раціональних управлінських рішень; формування морально-психологічної стійкості до виконання службових завдань в особливих умовах; перевірка документів у підозрілих осіб, доставляння правопорушників до підрозділу поліції, зупинка та огляду транспортного засобу; огляд місць можливого перебування осіб, які переховуються від слідства і суду, ухиляються від виконання кримінального покарання; затримання правопорушників (у тому числі озброєних, у будинках та на місцевості) як особисто, так і в складі наряду з правомірним застосуванням поліцейських заходів примусу тощо.

Заняття з тактичної підготовки повинні проводитися на спеціально обладнаних тактичних містечках (полігонах), у тирах (стрільбищах) та спортивних залах (майданчиках). Під час проведення практичних занять поліцейським слід екіпіруватися озброєнням (страйкбольними або пейнтбольними приладами),

спеціальними засобами індивідуального захисту та активної оборони, технічними засобами зв'язку тощо.

Метою **фізичної підготовки** є формування та вдосконалення рухових умінь і навичок, розвиток фізичних якостей та здібностей поліцейського з урахуванням особливостей його професійної діяльності. Складовими фізичної підготовки є *загальна фізична підготовка та тактика самозахисту та особистої безпеки*. Навчання з фізичної підготовки передбачає формування та вдосконалення в поліцейських: рухових якостей та навичок, необхідних у повсякденній діяльності та в разі виникнення екстремальних ситуацій; витривалості, швидкісних та силових якостей, які забезпечують можливість переслідування правопорушника та перевагу в силовому протистоянні при його затриманні, у тому числі з подоланням природних та штучних перешкод; навичок самоконтролю за фізичним станом та станом здоров'я у процесі виконання фізичних вправ; практичних навичок застосування прийомів самозахисту, особистої безпеки, фізичного впливу тощо.

Чинним положенням «Про організацію службової підготовки працівників Національної поліції України» [4] визначено, що загальна фізична підготовка опановується поліцейськими самостійно. Окремі елементи загальної фізичної підготовки, а саме фізичні вправи, що сприяють швидкій адаптації поліцейського до зміни навантажень, відпрацьовуються на заняттях із тактики самозахисту. Результати аналізу стану фізичної підготовленості правоохоронців доводять, що зменшення кількості годин на фізичну підготовку за рахунок самостійного опанування загальної фізичної підготовки не сприяє ефективному розвитку фізичних якостей. Організація навчальних занять з фізичної підготовки визначається відповідно до категорій поліцейських, а саме: перша категорія – не менше 144 годин на рік (не менше 4 академічних годин на тиждень); друга категорія – 108 годин на рік (не менше 3 академічних годин на тиждень); третя категорії – 72 години на рік (не менше 2 академічних годин на тиждень). Залежно від категорій поліцейських, обсяг річного навчального навантаження у системі службової підготовки відрізняється У поліцейських першої категорії цей показник становить 257 годин, другої та третьої відповідно – 191 та 115 годин. Така різниця пояснюється особливостями професійної діяльності та вимогами до працівників відповідних служб.

Ураховуючи напружений графік роботи, особливо у працівників поліції, які працюють позмінно, регулярне відвідування навчальних занять зі службової підготовки, не завжди виявляється можливим. У такому разі рівень службової підготовленості правоохоронців буде залежати від їх свідомого вивчення пройденого матеріалу під час самостійного навчання.

Якісне проведення занять зі службової підготовки можливе при наявності відповідної навчально-матеріальної бази органів (закладів, установ) поліції, до якої віднесено: навчальні кабінети (зала, клас, лабораторія тощо), які обладнані технічними засобами навчання (у тому числі мультимедійною технікою); навчальні споруди (спортзал, тир, стрільбище, полігон, смуга з перешкодами); стадіони, спортивні майданчики тощо. Дослідження свідчать, що навчально-матеріальні бази більшості підрозділів поліції потребують оновлення та заміну застарілого

обладнання. На підґрунті проведених досліджень встановлено, що підвищення ефективності службової підготовки можливе за умови достатнього матеріально-технічного забезпечення підрозділів поліції. Враховуючи напружений графік роботи працівників поліції важливим напрямом покращення рівня їх службової підготовленості є надання пріоритету такій формі підготовки як самостійне навчання. При цьому, необхідною умовою підвищення ролі самостійного навчання виступатиме посилення контролю та відповідальності працівників за рівень власної службової підготовленості.

Список використаних джерел

1. Бондаренко В. А., Єсімов С. С., П'єх О. С. Методологічні засади компетентнісного підходу до розстановки кадрів патрульної служби Національної поліції України. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*. Серія психологічна : збірник наукових праць / головний редактор В. В. Середа. Львів : ЛьвДУВС, 2016. Вип. С. 105 –116.
2. Кісіль З. Р. Професійна підготовка як різновид удосконалення службової діяльності співробітників органів внутрішніх справ України. *Науковий вісник Львівського держ. університету внутрішніх справ*. Серія психологічна. Випуск 1. Львів, 2013. С. 142 – 152.
3. Монастирський В. М. Шляхи оптимізації самоосвітньої компетентності працівників міліції в системі службової підготовки. *Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України*. 2011. Вип. 1. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnadps_2011_1_15.
4. Про затвердження Положення з організацію професійної підготовки осіб рядового і начальницького складу органів внутрішніх справ України: Наказ МВС України від 13.04.2012 № 318.
5. Про затвердження Положення про організацію службової підготовки працівників Національної поліції України : Наказ МВС України від 26.01.2016 року № 50.

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ПРОХОДЖЕННЯ СЛУЖБИ В НАЦІОНАЛЬНІЙ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

Романенко Дарина Русланівна,

Телега Микола Валентинович,

здобувачі вищої освіти першого бакалаврського рівня ПМПФ-16-2,

Факультету підготовки, перепідготовки та підвищення

кваліфікації працівників податкової міліції,

Університет державної фіскальної служби України

Науковий керівник: Грищук Віктор Леонідович,

начальник кафедри спеціальних дисциплін та

організації професійної підготовки, к.ю.н.,

Університет державної фіскальної служби України

Правоохоронні органи – це окрема група державних органів, які уповноважені виконувати діяльність з охорони законності і правопорядку, а також захисту прав і свобод людини. Правоохоронна служба покликана захищати права і свободи громадян і організацій, забезпечувати громадську безпеку, вести боротьбу зі злочинами та адміністративними правопорушеннями.

Різні види правоохоронних органів виконують одну або кілька функцій. У сукупності в їх діяльності можна виділити 9 основних функцій правоохоронних органів: конституційний контроль, прокурорський нагляд, розслідування порушень права, забезпечення безпеки, виконання рішень суду, оперативний розшук, охорона громадського порядку, юридична допомога та консультування, попередження правопорушень.

Організація і діяльність органів, що здійснюють правоохоронні функції, регламентуються як законодавством про державну службу цих країн, так і спеціальними нормативними правовими актами, що відображають специфіку роботи цих органів.

Більшість співробітників правоохоронних органів є посадовими особами, являючи собою такий різновид посадових осіб як представники влади. Як представники влади співробітники правоохоронних органів наділені широкими владними повноваженнями і в тому числі правом застосовувати примусові заходи, припиняти неправомірні дії (вимагати припинення неправомірних дій, доставляти, затримувати громадян, вилучати майно і документи, застосовувати зброю тощо). Вони мають спеціальні посвідчення, відзнаки, формений одяг, а в багатьох випадках і вогнепальну зброю.

Державна служба може бути загального і спеціального характеру; загальний характер службових відносин проявляється в міжгалузевому аспекті, коли державно-службові функції реалізуються через усталені загальні стандарти і підходи, що мають відношення до всіх сфер діяльності, а службові відносини спеціального характеру мають виражену галузеву спрямованість, яка проявляється через професійну діяльність державних службовців.

Правовий статус службовців і проходження правоохоронної служби регламентується окремими нормативними актами в залежності від конкретного органу виконавчої влади, в якому проходить службу громадянин.

Відповідно до ст. 1 Закону України «Про державну службу»...[3]

1. Державна служба – це публічна, професійна, політично неупереджена діяльність із практичного виконання завдань і функцій держави. Відповідно до ст. 1 Закону України «Про Національну поліцію» [2], Національна поліція України (поліція) - це центральний орган виконавчої влади, який служить суспільству шляхом забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку. Відповідно до ст. 59 Закону України «Про Національну поліцію» служба в поліції є державною службою особливого характеру, яка є професійною діяльністю поліцейських з виконання покладених на поліцію повноважень.

Наразі систему органів Національної поліції складають такі структурні підрозділи, як 1) центральний орган управління поліцією; 2) територіальні органи поліції. При цьому, за галузевим розподілом склад поліції включає окремі галузеві підрозділи: кримінальна поліція; патрульна поліція; органи досудового розслідування; поліція охорони; спеціальна поліція; поліція особливого призначення. У системі поліції можуть утворюватися науково-дослідні установи та установи забезпечення.

За своєю сутністю служба в органах Національної поліції України являє собою державну службу особливого характеру. При цьому, така служба є професійною діяльністю поліцейських та передбачає виконання покладених на органи поліції завдань та повноважень. Правовою підставою для юридичного оформлення працівника, обраного на посаду поліцейського, на займану ним посаду, є контракт про проходження служби в поліції [2].

Відповідно до ст. 63 Закону України «Про Національну поліцію» контракт про проходження служби в поліції – це письмовий договір, що укладається між громадянином України та державою, від імені якої виступає поліція, для визначення правових відносин між сторонами [2].

Відповідно до п. 3. Порядку укладання контракту про проходження служби в поліції [4] контракт укладається за Типовою формою контракту про проходження служби в поліції у двох примірниках, які мають однакову юридичну силу, підписується особою, яка поступає на службу в поліцію та/або призначається на відповідну посаду в поліції чи продовжує службу за Контрактом, і посадовою особою, якій надано право на укладення Контракту, скріплюється гербовою печаткою відповідного органу, закладу, установи поліції і зберігається у кожної зі Сторін. Контракт є підставою для видання наказу про прийняття особи на службу в поліції та/або призначення її на відповідну посаду.

Наказ видається не пізніше дня набрання чинності Контрактом. При вступі на посаду працівник поліції складає присягу.

Служба в Національній поліції України передбачає певне кар'єрне зростання та переміщення за посадами та присвоєння певних звань тощо. При цьому, працівникам поліції гарантується певний соціальний захист, фінансове та

матеріальне-технічне забезпечення. Стадії проходження служби у Національній поліції можна виокремити таким чином: прийом; призначення на посади; переміщення і просування по службі поліцейського [5].

Призначення на посади поліцейських – це процес введення на посади окремих осіб, які відповідають встановленим у законодавстві вимогам задля того, щоб обіймати посаду поліцейського. Так, відповідно до ст. 47 Закону України «Про Національну поліцію» [2]:

- призначення на посади поліцейських здійснюють посадові особи органів (закладів, установ) поліції відповідно до номенклатури посад, яку затверджує Міністерство внутрішніх справ України;

- у разі проведення конкурсу для визначення кандидата для призначення на відповідну посаду призначення на посади поліцейських здійснюють посадові особи органів (закладів, установ) поліції згідно з номенклатурою посад, яку затверджує Міністерство внутрішніх справ України, та відповідно до результатів конкурсу;

- призначення на посади курсантів (слухачів) вищих навчальних закладів із специфічними умовами навчання, які здійснюють підготовку поліцейських, здійснюють керівники таких закладів.

Переміщення поліцейських здійснюється: на вищу посаду - у порядку просування по службі; на рівнозначні посади; на посади, нижчі ніж та, на якій перебував поліцейський; у зв'язку із зарахуванням на навчання до вищого навчального закладу із специфічними умовами навчання, який здійснює підготовку поліцейських, на денну форму навчання, а також у разі призначення на посаду після закінчення навчання [7].

Законом визначено види спеціальних звань поліцейських

Установлюються такі строки вислуги в спеціальних званнях поліції: капрал поліції – 1 рік; сержант поліції – 3 роки; молодший лейтенант поліції – 1 рік; лейтенант поліції – 2 роки; старший лейтенант поліції – 3 роки; капітан поліції – 4 роки; майор поліції – 4 роки; підполковник поліції – 5 років.

Атестація поліцейських в Україні є одним із етапів проходження служби в Національній поліції [6].

Отже, специфіка правоохоронної служби зумовлюється її функціями, якими є забезпечення безпеки, законності і правопорядку, боротьба зі злочинністю, захист прав і свобод людини і громадянина. Служба в поліції є державною службою особливого характеру, яка є професійною діяльністю поліцейських з виконання покладених на поліцію повноважень. Час проходження служби в поліції зараховується до страхового стажу, стажу роботи за спеціальністю, а також до стажу державної служби. Проходження служби в Національній поліції України відбувається у визначеному чинним законодавством України порядку, на підставах справедливості та рівності, контрактної форми роботи, гарантованого кар'єрного зростання, фінансового, матеріально-технічного, соціального забезпечення.

Список використаних джерел

1. Конституція України: від 28.06.1996 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.

2. Про Національну поліцію: Закон України від 2 липня 2015 р. *Відомості Верховної Ради*. 2015. № 40-41. ст.379.

3. Про державну службу: Закон України від 10 грудня 2015 р. *Відомості Верховної Ради*. 2016. № 4. ст.43.

4. Порядок укладання контракту про проходження служби в поліції: Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 03.02.2017 р. № 89 [URL:https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0191-17](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0191-17) (дата звернення: 20.10.2019).

5. Адміністративна діяльність поліції у питаннях та відповідях : навчальний посібник /за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф., акад. НАПрН України О. М. Бандурки ; О. І. Безпалова, О.В. Джафарова, С.М. Князев та ін.; передм. О. М. Бандурки; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків: ХНУВС, 2017. 242 с.

6. Склярова Ю. Атестація поліцейських в Україні (історико-правовий аспект). *Підприємництво, господарство і право*. 2018. №12. С. 190-194.

7. Управління органами Національної поліції України : підручник / за заг. ред. д-ра юрид. наук, доц. В. В. Сокурєнка ; О. М. Бандурка, О. І. Безпалова, О.В. Джафарова та ін.; передм. В. В. Сокурєнка; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків: Стильна типографія, 2017. 580 с.

ПІДГОТОВКА У ПРАЦІВНИКІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ СПЕЦІАЛІЗОВАНИХ ПРОФЕСІЙНИХ ЯКОСТЕЙ

Ткаченко Дмитрій Миколайович,

Лихацький Максим Олександрович,

здобувачі вищої освіти першого бакалаврського рівня ПМПФі-16-1,

Факультету підготовки, перепідготовки та підвищення
кваліфікації працівників податкової міліції,

Університет державної фіскальної служби України

Науковий керівник: Антоненко Сергій Анатолійович

професор кафедри спеціальних дисциплін та організації
професійної підготовки, к.н.з фіз. вих. та спорту, доцент,

Університет державної фіскальної служби України

Становлення демократичного суспільства в Україні та інтеграція до європейської спільноти є однією з найважливіших проблем сьогодення. Рух по цьому складному шляху, досягнення бажаних результатів значною мірою забезпечується діяльністю органів внутрішніх справ, здатністю їх працівників свідомо та відповідально виконувати професійні обов'язки.

Якісно виконувати службові завдання можуть лише професійно підготовлені фахівці. Аналіз ситуацій, що виникали під час здійснення працівниками правоохоронних органів своїх повноважень, свідчить про невідповідність рівня професійної готовності вимогам криміногенної ситуації в країні. Нагальні проблеми формування професійної готовності працівників правоохоронних органів до ефективного здійснення службової діяльності, виховання особистості правоохоронця як носія нової ідеології сервісної функції потребує розширення

звичних для професійної педагогіки та психології кордонів аналізу та залучення до предмету дослідження здобутків інших галузей педагогічного знання.

Спеціальні професійні якості працівників правоохоронних органів були предметом дослідження таких науковців як В. В. Бондаренка, Т. С. Вайда, О. М. Музичук, М. І. Ануфрієва, В. В. Білінченка, Я. Г. Бондаренка, М. М. Довгополова, С. І. Жевага, О. А. Зарічанського, О. І. Кузнєцова, І. М. Шопіна, В. П. Остаповича, Л. А. Кірієнка та інших.

Професійна підготовка представляє собою організований безперервний і цілеспрямований процес оволодіння знаннями та спеціальними вміннями і навичками кожним працівником правоохоронного органу. Вона забезпечує формування та вдосконалення саме тих знань, які стануть необхідними для успішного виконання службових завдань.

На думку М. М. Долгополової підвищення інтелектуального рівня, мотиваційної правосвідомості суб'єктів, які проходять первинну професійну підготовку для роботи у правоохоронних органах, є одним із головних напрямів формування професійно підготовленого працівника. Науковець переконана, що становлення та розвиток професійних якостей поліцейського залежить насамперед від рівня початкової підготовки, що займає центральне місце у структурі професійного навчання та повинна сприяти формуванню готовності працівників ефективно виконувати службові обов'язки[1].

Я. Г. Бондаренко переконаний, що формування стану готовності слухачів курсів первинної професійної підготовки до професійної діяльності повинне здійснюватися у вигляді цілеспрямованої психолого-педагогічної підготовки, що передбачає засвоєння комплексу спеціальних професійних знань, умінь, навичок і розвитку необхідних особистісних якостей [2].

Перш ніж ефективно впливати на правопорушника з допомогою тактичних прийомів, працівникам поліції необхідно навчитися виявляти в нього слабкі місця характеру (життєвих проблем, труднощів тощо). Потім, вміло використовуючи засоби зовнішнього впливу, можна змінити ситуацію або створити сприятливі моменти для його затримання.

Особливо ретельно слід відбирати методи і прийоми психологічної підготовки особового складу. Ефективному та якісному вирішенню завдань психологічної підготовки особового складу сприятимуть застосування різноманітних прийомів і способів впливу на психічний стан поліцейських у процесі службової підготовки і повсякденної діяльності. Систематичні прийоми і способи розвитку психологічної готовності й стійкості до впливу психотравмуючих факторів є методами психологічної підготовки. За характером застосування та впливу на психіку поліцейських досить ефективними є вербальні методи, методи моделювання психологічних факторів.

Подальша підготовка працівників патрульної поліції забезпечується складовими системи професійного навчання. Професійне навчання спрямоване на розширення набутих знань, удосконалення сформованих умінь та навичок у процесі спеціалізованої підготовки. Відповідно до статті 72 закону України «Про Національну поліцію» система професійного навчання поліцейських складається з:

первинної професійної підготовки; підготовки у вищих навчальних закладах із специфічними умовами навчання; післядипломної освіти (спеціалізація, перепідготовка, стажування, підвищення кваліфікації); службової підготовки (функціональна, загальнопрофільна, вогнева, тактична, фізична підготовки)[3].

Однак, не зважаючи на те, що професійному навчанню працівників патрульної поліції відводиться чільне місце, численні випадки, що виникали під час практичної діяльності патрульних, свідчать про низький рівень теоретичної підготовленості.

Слід відзначити, що у підготовці поліцейських на сучасному етапі чітко простежується недостатність саме психологічної готовності до діяльності в складних умовах та відсутність специфічних психологічних знань, умінь, а також практичних навичок поведінки у критичних ситуаціях, що досить часто призводить до негативних наслідків і помилок під час виконання професійних завдань.

В. І. Плиско зазначив, що індивідуальних психологічних і психофізіологічних властивостей особи правопорушника, які впливають на мотивацію злочинної поведінки, відносять тип нервової системи, темперамент, характер, здібності, пам'ять, мислення, волю, психологічні аномалії і т. д., а також соціально-психологічні риси – недостатній інтелектуальний розвиток, невміння передбачувати наслідки своєї негативної поведінки, емоційна неврайонованість, відсутність навичок контролю та вмінь регулювання своєї поведінки в екстремальних умовах, легковажність, агресивність, грубість, мстивість, образливість, злопам'ятство, впертість, егоїзм, марнославство і т. д. [4].

Т. С. Вайда зазначила, що перш ніж на практиці працівникам поліції застосовувати тактичні прийоми комунікації, необхідно на практичних заняттях в системі службової підготовки навчитися ідеально виконувати захисні дії, відрізняти у намірах «суб'єкта» протиправної дії (залякування) від життєво-небезпечних; вміти моделювати орієнтовні оперативно-службові ситуації, аналізувати доцільність застосування визначених впливів, визначати узгодженість в діях між правоохоронцями. При цьому науково-педагогічному складу ЗВО (викладачам, інструкторам підрозділів професійного навчання) з тактико-спеціальної чи спеціальної фізичної підготовки варто продумувати різноманітні нестандартні ходи, котрі можуть відволікати і навіть здивувати самих поліцейських – видавати «портрети злочинців» з їх своєрідною манерою поведінки, конкретизувати індивідуальні риси чи захоплення, на основі чого працівникам поліції необхідно оперативно розробити варіанти тактичних прийомів, за допомогою котрих вплив на злочинця з наступним його затриманням буде оптимальним [5].

У працівників патрульної поліції, під час виконання службових обов'язків, завжди наявна вогнепальна зброя (пістолет «Форт-17»), котру як крайній захід мають право застосовувати та використовувати правоохоронці у випадках передбачених законодавством.

Таким чином, працівникам поліції необхідно вміти здійснювати вибір тактики дій з врахуванням вчинків та поведінки злочинців на різних етапах оперативно-службової діяльності: 1) до контакту з правоохоронцями, 2) в момент

затримання правопорушника і 3) після затримання при проведенні досудового розслідування. Для цього правоохоронцям необхідно володіти комплексом професійно-психологічних та тактико-спеціальних знань і навичок, котрі сприятимуть перемозі над злочинцем найбільш простим та безпечним, часто неординарним способом, вміннями тактично перехитрити його, ставити в незручне становище тощо.

Список використаних джерел

1. Долгополова М. М., Кравченко І. С. Окремі питання професійної підготовки поліцейських. *Світовий досвід підготовки кадрів поліції та його впровадження в Україні* : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції. Дніпропетровськ, 2016. С. 178 - 180.

2. Бондаренко Я. Г. Психолого-педагогічні особливості формування готовності майбутніх працівників патрульної поліції МВС України до професійної діяльності. *Шляхи покращення системи професійної підготовки правоохоронців до дій в екстремальних умовах* : зб. матеріалів міжнародної наук.-практ. конф. (м. Харків, 18 груд. 2015 р.) / МВС України. Харків, 2015. С. 25-28.

3. Про Національну поліцію : Закон України. К. : ПАЛИВОДА А. В., 2015. 104 с.

4. Плиско В. И. Формирование у сотрудников устойчивого психомоторного состояния к внешним проявлениям опасности. Киев : РИО МВД Украины, 1991. 128 с.

5. Вайда Т. С., Кузнецов О. І. Інтелектуальний компонент стійкого психоемоційного стану правоохоронця до дії зовнішніх небезпек. *Роль та місце ОВС у розбудові демократичної правової держави* : матеріали II Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 23 квіт. 2010 р.). Одеса : ОДУВС, 2010. С. 283-284.

НАПРЯМКИ ВИХОВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ ЯКОСТЕЙ ПРАЦІВНИКІВ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

Зверєв Антон Віталійович,

інспектор кафедри спеціальних дисциплін та
організації професійної підготовки,

Університет державної фіскальної служби України

Динис Тетяна Володимирівна,

здобувач вищої освіти першого бакалаврського рівня ПМПФ-17-2,

Факультету підготовки, перепідготовки та підвищення
кваліфікації працівників податкової міліції,

Університет державної фіскальної служби України

На сьогоднішній день забезпечення якісної вищої освіти загалом та формування спеціальних якостей особи, є одним з головних завдань вищих навчальних закладів на сьогодні, оскільки вона визначає головну соціальну функцію підготовки людини як професіонала вищої кваліфікації, і як представника вищої і інтелектуальної думки суспільства. На думку провідних науковців саме

освітній процес виховує у випускників вищих навчальних закладів здібності до самоосвіти й самовиховання не лише своєї спеціальності, але і в тих сферах діяльності, які є життєво важливими. Так, проблема формування готовності правоохоронців до фізичного самовиховання є значущою як з позиції зміцнення і збереження здоров'я, так і з позиції майбутньої професійно-трудової діяльності. Освітні процеси фізичного виховання у ВНЗ повинні бути побудовані таким чином, щоб у майбутніх випускників розвивалися потреби, здібності й уміння у фізичному самовихованні, з метою власного фізичного вдосконалення. Готовність правоохоронців до фізичного самовиховання визначається за станом у них інтелектуального, психологічного і діяльнісного компонентів, стану і якості їхньої фізичної підготовленості.

На нашу думку неперервна професійна освіта має забезпечувати випереджувальний характер і високу якість професійної підготовки кадрів, формування професійних умінь здійснення оперативно-службової діяльності, адекватних потребам практичної діяльності, активізацію особистісної розвивальної та професійно спрямованої освітньо-виховної діяльності, сприяти розкриттю творчого потенціалу суб'єктів педагогічного процесу, забезпечувати правоохоронні органи України конкурентно-спроможними фахівцями за всіма спеціалізаціями згідно суспільних та відомчих потреб. Її функціонування спрямовано на підготовку фахівців, здатних до професійного самовизначення, професійної самоактуалізації та особистісної самореалізації упродовж життя [1].

Морально-психологічна підготовленість до дій в екстремальних умовах – це специфічна вихованість працівника, що забезпечує високу професійну і моральну поведінку в критичних ситуаціях, вона включає: вірність професійному обов'язку; вірність товариського обов'язку при дії в складі груп; вміння керувати собою в професійних, моральних і психологічно важких умовах; мобілізувати всі свої сили і можливості; не вчиняти імпульсивних вчинків, що можуть вплинути на виконання роботи. Екстремальна розвиненість характеризується високим рівнем розвитку якостей, що забезпечують успішність дій в екстремальних умовах таких як: вольових якостей, (цілеспрямованість, сміливість, мужність, стійкість, рішучість, відповідальність, пильність); професійно-психологічної стійкості; здатності вести боротьбу нервів з озброєним противником; особливо розвинених пізнавальних якостей: спостережливості, швидкості мислення, прогностичності, кмітливості; особливо розвинених фізичних якостей: фізичної витривалості, сили, спритності, швидкості рухових реакцій [2]

Підсумовуючи, можна зазначити, що до структури і змісту моделі працівника спеціальних підрозділів слід віднести такі: перше це індивідуально-психологічні якості та процеси (загальні здібності, розумові процеси, психофізіологічні якості, спрямованість; характерологічні 219 риси, емоційно-почуттєві риси характеру, особливості спілкування, самосвідомість), друге це професійні вимоги (компетентність, орієнтація в правовому полі, вільне володіння необхідним обсягом знань, щодо чинного законодавства, загальна ерудиція, високий загальноосвітній і культурний рівень, знання напрямків діяльності, структуру органів та підрозділів). Третє це ділові та моральні якості (уміння працювати в

команді для вирішення службових завдань, цілеспрямованість у досягненні результатів, здатність виділити головну мету в роботі і зосередитися на її досягненні найбільш ефективними засобами, уміння чітко планувати свої дії, та виконувати їх незалежно від різкого відхилення стану справ від установленого порядку. (відповідальність, сумлінність). Четверте це екстремальна підготовленість (володіння тактико-спеціальними знаннями та навичками, вміння застосовувати заходи вогнепально-силового впливу). П'яте це дисципліна та ставлення до праці (особиста дисципліна, усвідомлене й добровільне дотримання регламентованого порядку роботи, розпорядку дня, працьовитість, прагнення виконати доручену справу якомога краще, здатність планомірно вести роботу, уміння складати план роботи і суворо його дотримуватися, здатність швидко приймати обґрунтовані рішення). Шосте це фізичний стан та стан здоров'я повинен відповідати вимогам, що пред'являються до працівників спеціальних підрозділів.

Список використаних джерел

1. Юрас І. І. Концептуальні питання професійної підготовки майбутніх працівників правоохоронних органів. *Вісник Національного авіаційного університету*. 2013. №4. С. 1–4.
2. Мяготин А.В. Имидж и стиль деятельности сотрудника правоохранительных органов как формы проявления его профессиональной этики. *Международный семинар по проблемам полицейской этики*. М.: Московский университет МВД России, изд-во «Щит-М», 2003. С. 16-22.
3. Столяренко А.М. Экстремальная психопедагогика: учеб. пособие для вузов. М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2002. 607 с.

СУЧАСНИЙ ПІДХІД НАЦІОНАЛЬНОЇ КУЛЬТУРИ ПРАВООХОРОНЦЯ

Ковалевська Катерина Анатоліївна,

Гращенкова Аліна Олексіївна,

здобувачі вищої освіти першого бакалаврського рівня ПМПФ-16-2,

Факультету підготовки, перепідготовки та підвищення

кваліфікації працівників податкової міліції,

Університет державної фіскальної служби України

Науковий керівник: Гарбовський Леонід Антонович,

доцент кафедри спеціальних дисциплін та

організації професійної підготовки, к.ю.н., доцент

Університет державної фіскальної служби України

Досвід незалежності України свідчить, що без високого рівня культури та дотримання світових стандартів *правової культури* працівників органів внутрішніх справ побудувати демократичну, правову державу практично неможливо, адже формування культури працівника внутрішніх справ, можливі лише у застосуванні комплексі заходів що до службових осіб і громадян.

Для того щоб ретельно дослідити дану тему необхідно зрозуміти що таке правова культура і яке значення вона відіграє для працівників органів внутрішніх

справ. Отже, *Правова культура* – це різновид загальної культури, який становить систему цінностей, що досягнуті людством у галузі права і стосується правової реальності певного суспільства, а також є особливою складовою духовної культури людства, що фіксує досягнення суспільства в розвитку правових феноменів у цілому, розкриває роль правових ідеалів і цінностей у житті суспільства, реальних здобутків держави у сфері правоохоронної діяльності. Вона має свої, притаманні лише їй специфічні властивості та функції, що відрізняють її від інших форм культури завдяки її безпосередньому зв'язку з державою, законодавством, правом [1].

Проблема правової культури працівників внутрішніх органів є достатньо поширеною у дослідженнях відомих вчених та науковців на теренах нашої держави, адже дана тема дослідження є актуальною і на сьогодні. Вирішенням даної теми займалися такі видатні науковці як С. Алексєєв, В. Копейчиков, М. Подберезький, І. Голосніченко, А. Морозова, П. Білий, П. Макушева, Р. Сербина, І. Зеленко, Шеременда А.О. та інші. У сучасних працях науковців не має необхідного висвітлення питання забезпечення процесу формування правової культури працівників внутрішніх органів що залишає їх на низькому рівні.

Метою нашого дослідження є вивчення стану розвитку правової культури працівників внутрішніх органів та аналізу їх роботи під час застосування на практиці, а також підвищення авторитету для громадян нашої держави що є важливим аспектом формування якісної роботи.

Варто зазначити, що події які відбувалися 2013-2014 років, а саме Революція Гідності сколихнули український народ та розділили історію України на до та після. Сьогодні, після пережитих українцями подій дедалі важливішим стає питання результативності реформ, які мали б розв'язати проблеми, що їх загострили революційні події. Актуальними на сьогодні є не пусті балачки влади, а результати реформ які виступають надією на світле майбутнє. Говорячи про реформи які відбулися у структурі внутрішніх справ України, маємо визнати, що воно досі перебуває у «замкненому колі», адже керівництво постійно інформує суспільство про чергові пілотні проекти які базуються лише на їхніх пустих словах. Саме завдяки таким історичним подіям, науковці розглядають причини утворення глобальних проблем та складають плани варіанти вирішення з наукової точки зору.

Шеременда А.О. у своїй науковій статі зазначає що проблемою формування правової культури у майбутніх працівників внутрішніх органів вимагає свого ефективного вирішення. Для цього потрібно створити педагогічні умови, які б дозволяли на значно вищому рівні вирішувати цю проблему. Практична участь правоохоронних органів у розбудові законодавчої та демократичної держави відбувається у процесі вирішення таких завдань:

- захисті реальних прав і свобод людини і громадянина, права на свободу і особисту недоторканість, недопущення у своїй діяльності незаконних обмежень і порушень прав, свобод та законних інтересів громадян;
- втіленні в життя органами внутрішніх справ принципу взаємної відповідальності держави і особистості;

- психологічного забезпечення оперативно-службової діяльності правоохоронних органів;
- підвищенні авторитету працівників внутрішніх органів, довіри до неї з боку населення;
- боротьбі із організованою злочинністю, корупцією, хабарництвом;
- подоланні правопорушень серед самих працівників правоохоронних органів;
- дотримання реорганізації системи правоохоронної діяльності, забезпечення нової філософії їх діяльності, яка передбачає високий рівень правової культури населення і працівників правоохоронних органів [2, с.198].

Поставлені вимоги до діяльності правоохоронних органів пов'язані із специфічними умовами життєдіяльності суспільства, що потребують підвищення правової культури не тільки населення в цілому, але у першу чергу самих працівників даної структури. Це зумовлює необхідність осмислення ними трансформаційних процесів, які відбуваються у нашому суспільстві, а також розуміння факторів, які ускладнюють правоохоронну діяльність.

Правова культура працівника міліції повинна бути вищою порівняно з правовою культурою інших громадян, враховуючи те, що сьогодні необхідно відмовитися від підготовки юристів середнього класу, від випуску дипломованих спеціалістів, які не мають необхідного рівня у своїй професії. Працівник міліції повинен знати, що охороняючи правові основи суспільного життя, він стає причетним до відповідальної справи збереження і передачі наступним поколінням культурної спадщини нашого народу, його ідей, прагнень, думок та почуттів [3, с. 258].

Отже, враховуючи усі проблеми які є дослідженими під час вивчення даної теми, ми можемо дійти лише висновку, що основним завданням правоохоронних органів є дотримання правової культури працівників внутрішніх органів що є різновидом правоохоронної правової культури, яка формується під впливом спеціальних умов відбору та підготовки кадрів, специфічності практики, обумовленої найширшою юрисдикцією з правоохоронних органів, постійним перебуванням під контрольно-наглядовим впливом інших правоохоронних органів, високим ступенем зовнішньої вираженості роботи та наближеністю працівників цієї служби до населення, що формує певну правову свідомість та ставлення правоохоронців до своєї діяльності.

Список використаних джерел

1. Матеріали лекції на тему «Правова культура: поняття, види, структура»
URL: <http://studies.in.ua/ru/teoriya-gosudarstva-i-prava-lekcii/4404-pravova-kultura-ponyattya-vidi-struktura.html> (дата звернення 12.11.2019)
2. Кумеда Т. А., Шеременда А. О. Правова культура як об'єкт філософсько-правового аналізу. *Філософські та методологічні проблеми права*. 2018. № 1-2. 196-203 с.
3. Кельман М. С. Загальна теорія держави та права: підруч. / М. С. Кельман, О. Г. Мурашин, Н. М. Хома. [3-тє вид., стер.]. Львів : Новий світ, 2000, 2007. 584 с.

СЕКЦІЯ 2

ОСНОВИ САМООБОРОНИ

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОСОБИСТОЇ БЕЗПЕКИ ПРАВООХОРОНЦЯМИ В ЕКСТРЕМАЛЬНИХ СИТУАЦІЯХ

Дейнеко Володимир Володимирович,

Зубков Артур Олегович,

здобувачі вищої освіти першого бакалаврського рівня ПМГМ-16-4,

Факультет підготовки, перепідготовки

та підвищення кваліфікації працівників податкової міліції,

Університет державної фіскальної служби України

Науковий керівник: Грищук Віктор Леонідович,

начальник кафедри спеціальних дисциплін

та організації професійної підготовки, к.ю.н.,

Університет державної фіскальної служби України

Орієнтиром розвитку людства на шляху до цивілізованого суспільства завжди було досягнення такого стану, в якому людині не загрожує жодна небезпека – ні соціально-політичного, ні природного, ні техногенного характеру. Сьогодні одним із найважливіших критеріїв розвитку демократії у будь-якій державі є захищеність її громадян, яка закріплена у законодавчих нормах та має діючий механізм реалізації, що дозволяє максимально зменшити ризик настання небажаних наслідків для життя, здоров'я, честі, гідності та інших нормативно закріплених прав і законних інтересів людини.

Безпека громадян ключове питання діяльності всіх державних органів. Проте важливим питанням є також забезпечення безпеки працівників державних органів, які повинні забезпечувати безпеку громадян. В першу чергу це стосується працівників органів внутрішніх справ України. Останнім часом питання забезпечення безпеки працівників органів внутрішніх справ набуває нового, більш актуального значення. Наша робота присвячена дослідженню того, як же саме досягається безпека правоохоронців при виконанні своїх службових повноважень та обов'язків щодо забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку.

Розглядаючи зазначене питання в першу чергу необхідно зупинитися на змісті та особливостях зовнішніх факторів, що потенційно здатні негативно вплинути на особисту безпеку працівників органів внутрішніх справ, а саме в екстремальних ситуаціях, небезпеці тощо. Екстремальні ситуації – стан життєдіяльності людини, суб'єктивно усвідомлюваний нею як такий, що загрожує її фізичному та психічному здоров'ю. Чинниками, що зумовлюють екстремальні ситуації, є час, інформація, зміст діяльності та ін. Існують такі різновиди екстремальних ситуацій: швидкоплинна – породжується гострим дефіцитом часу

для прийняття і здійснення ефективних рішень та дій; тривала – визначається поступовим нарощуванням напруженості, сталою дією певних подразників; з елементами невизначеності – зумовлюється дефіцитом інформації, динамічних стереотипів прийняття рішень в умовах дії різнозначних спонук тощо; з елементами очікуваності розвитку подій – характеризується станом пост, готовності до вирішення складної ситуації, яка передбачається (передстартова лихоманка, очікування надмірних навантажень і впливів); «домінантного стану» – з'являється через неадекватність сприйняття дійсності та усвідомлення необхідності певних дій внаслідок поперед, впливу над порогових подразників (ілюзії сприймання, неадекватність реакцій, прийняття помилкових рішень); критична – виникає від усвідомлення небезпечності для фізичного і психічного, здоров'я або життя людини. Небезпека може проявлятися у декількох видах: потенційна небезпека, уявна небезпека, провокована небезпека, реальна небезпека. Кожен правоохоронець повинен знати, як правильно діяти в тій чи іншій ситуації та як зуміти забезпечити свою власну безпеку при цьому!

Екстремальна ситуація є раптово виникаючою та часто змінюваною ситуацією, що представляє найбільшу небезпеку, до якої людина не адаптована. Вона виникає, як правило, під час виконання працівником ОВС оперативних завдань, що призводить до дестабілізації поведінки людини, зриву поставленого завдання при проведенні оперативної роботи та, у зв'язку з цим, до можливого травматизму і загибелі. Найбільш небезпечними вважаються такі екстремальні ситуації: неочікуваний напад на працівників поліції (засідки); масові безладдя; стихійні лиха; затримання озброєних злочинців та підозрюваних; застосування вогнепальної зброї та спеціальних засобів; штурмова операція по затриманню групи озброєних злочинців; переслідування злочинців чи підозрюваних на автотранспорті; звільнення заручників або осіб, яких незаконно позбавлено волі тощо.

Під час таких безпорядків озвірілі натовпи не реагують на попереджувальні дії сил правопорядку, поводять себе зухвало та нагло; озброєні учасники безпорядків не тільки вчинюють активний опір особовому складу органів внутрішніх справ, але і нападають на будівлі поліції з метою заволодіння зброєю і звільнення раніше затриманих злочинців тощо. Ці ситуації є дуже небезпечними для працівників ОВС. Зважаючи на такі аспекти треба визначити що особиста безпека працівника органів внутрішніх справ – це комплекс основних та допоміжних заходів, спрямованих на зниження рівня небезпечних факторів до реально-можливого мінімуму, що дозволяє гарантувати збереження життя і здоров'я, нормального психічного стану і дієздатності працівника під час виконання функціональних обов'язків, професійних завдань як у буденних, так і в екстремальних ситуаціях під час проведення масових заходів шляхом забезпечення публічної безпеки і порядку; охорони прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави; протидії злочинності; надання в межах, визначених законом, послуг з допомоги особам, які з особистих, економічних, соціальних причин або внаслідок надзвичайних ситуацій потребують такої допомоги.

Правові заходи – це відповідність правової нормативної бази об'єктивним умовам і завданням професійно-службової діяльності. Вони передбачають знання правових норм, тримання їх при виконанні службових обов'язків та розробку відповідних нормативних актів.

Тактичні заходи – знання тактики дій злочинців, і з урахуванням цього уміле застосування своїх тактичних дій з метою затримання злочинця, одержання перемоги над ним з мінімальними втратами і максимальними прибутками.

Психологічно-педагогічні заходи – передбачають мобілізованість психіки, настроєність на більш доцільні, активні, рішучі дії та готовність до дій в складних чи небезпечних для життя чи здоров'я ситуаціях.

Фізичні заходи – вміння застосовувати заходи протидії злочинним посяганням на життя і здоров'я. Вони передбачають фізичний розвиток, володіння прийомами рукопашного бою, а також формування стійкого психомоторного стану до зовнішніх проявів небезпеки, з метою захисту виконання професійних дій.

Індивідуальні заходи – сукупність індивідуальних якостей і властивостей співробітника, його здібність ефективно застосовувати необхідні заходи і засоби з метою забезпечення особистої безпеки.

Отже, виходячи з цього, особиста безпека працівників ОВС полягає в надійному захисті життя, здоров'я, честі, гідності та недоторканості останніх під час виконання ними своїх посадово-функціональних обов'язків стосовно охорони й забезпечення прав, свобод та законних інтересів учасників суспільних відносин. Поняття безпеки діяльності працівників органів внутрішніх справ визначимо як систему економічних, правових, матеріально-технічних, соціальних, психологічних, кадрових, інформаційних та спеціально-технічних заходів, спрямованих на усунення небезпечних для життя, здоров'я, честі, гідності і недоторканості осіб рядового і начальницького складу факторів під час виконання ними своїх посадово-функціональних завдань та обов'язків. Юридична природа безпеки діяльності працівників органів внутрішніх справ полягає в необхідності нормативного визначення усіх найважливіших питань щодо здійснення системи заходів по усуненню негативних, небезпечних факторів, які створюють загрозу життю, здоров'ю, честі, гідності та недоторканності особи рядового чи начальницького складу.

Це відіграє важливу роль в забезпеченні особистої безпеки працівників органів внутрішніх справ, виконанні їх функціональних обов'язків та завдань поліції.

Список використаних джерел

1. Положення з організації професійної підготовки осіб рядового і начальницького складу органів внутрішніх справ України : Наказ МВС України від 13 квіт. 2012 р. № 318.

2. Основи спеціальної фізичної підготовки працівників ОВС / [Ануфрієв М. І, Бутов С. Є, Гіда О. Ф., Решко С. М.]. К. : Нац. акад. внутр. справ України, 2003. 338 с.

ПРОФЕСІЙНЕ СПІЛКУВАННЯ ПРАЦІВНИКІВ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ В УМОВАХ СТРЕСУ

Ковальчук Владислав Олегович,

Запорожець Андрій Євгенійович,

здобувачі вищої освіти першого бакалаврського рівня ПМППМ-16-4,

Факультет підготовки, перепідготовки

та підвищення кваліфікації працівників податкової міліції,

Університет державної фіскальної служби України

Науковий керівник: Лисеюк Андрій Миколайович,

заступник начальника кафедри оперативно-розшукової діяльності, к.ю.н.,

Університет державної фіскальної служби України

Спілкування – це взаємодія людей між собою, як необхідна потреба для взаємозв'язку, під час якого відбувається обмін інформацією та досвідом. Процес спілкування має багатогранну психологічну складову. Це специфічний суб'єктивний спосіб буття суспільства. Спілкування – складний процес встановлення і розвитку контактів між людьми, що породжується потребами у спільній діяльності і включає обмін інформацією, сприймання й розуміння іншої людини, вироблення єдиної стратегії взаємодії. Культура людського спілкування – це частка загальної моральної культури особистості. Відсутність культури спілкування – свідчення бездуховності людини [1, с. 13]. Саме тому, на нашу думку, на сьогодні, культура професійного спілкування в правоохоронній системі України набуває великого значення.

Професійне спілкування – це комунікативні якості, властиві професіоналу, людині, що має значний досвід та високі освітні стандарти, на відміну від дилетанта. Професійне спілкування має низку завдань визначеної діяльності, зокрема, це важливий засіб і умова досягнення необхідних професійних цілей, прийом і перетворення певного впливу. Досить часто в науковій літературі використовується поняття «ділове спілкування» та вживається як синонім до «професійного спілкування». Ділове спілкування як різновид формального спілкування, тобто з чітко встановленими ролями, регламентоване за формою і змістом та підпорядковане соціальним нормам [2, с. 245].

Спілкування для правоохоронців це важливий процес, що забезпечує успішне виконання ними службових обов'язків і завдань, а також дозволяє надавати чи отримувати необхідну інформацію, демонструючи готовність і здатність надавати якісні професійні послуги. Комунікативна функція правоохоронця має на меті ще й емоційно виразне спонукання до вчинення (або не вчинення) особою певних дій. Існує дві позиції орієнтації спілкування: орієнтація на контроль і орієнтація на розуміння. Перше виражається у прагненні домінувати під час взаємодії, бажанні контролювати, керувати ситуацією та поведінкою інших. Друге, орієнтація на розуміння, характеризується прагненням зрозуміти всі обставини ситуації та поведінку людей в ній, при цьому зберігається рівність партнерів по спілкуванню, завданням є досягнення згоди й домовленості всіх сторін, уникаючи конфліктів. В цілому, юридичній діяльності притаманний конфліктний характер [3, с.228].

Професійна діяльність юриста, зокрема працівника правоохоронних органів, носить досить напружений, відповідальний характер та має підвищену стресогенність. Відомий канадський фізіолог Ганс Сельє визначав стрес як реакція людини на подію. Це шкода, завдана нашому організмові у відповідь на наш життєвий досвід.

Стрес є загальним адаптаційним синдромом і розглядається як емоційний стан, що виникає в умовах ризику, необхідності швидко і самостійно приймати рішення, вміння правильно реагувати на загрозу. Впевнено можна погодитись, що такі «сюрпризи» досить поширені у роботі правоохоронців. Професійна психологічна травматизація є неминучим явищем під час виконання правоохоронних обов'язків. За родом своєї діяльності, правоохоронці мають справу з представниками різних верств населення, що можуть перебувати у стані алкогольного або наркотичного сп'яніння, мати складні життєві обставини і досить часто спілкуються на підвищених або принизливих тонах. В умовах стресу можлива різка зміна характеру комунікативної діяльності людей, що супроводжується емоціями гніву, ярості, тривоги, жаху тощо [4, с.59].

Отже, екстремальні умови професійної діяльності із психологічної точки зору характеризуються сильним посттравмуючим впливом подій і обставин на психіку працівника. Цей вплив може бути могутнім й однократним, а може інтенсивним і багаторазовим, потребуючим періоду адаптації до постійно діючих джерел стресу. Загалом, такі впливи провокують стресові стани, що в більшості випадків переходять у стійкі стресові розлади, що потребують психологічної корекції у фахівців, але це вже є актуальним завданням системи правоохоронних органів.

Список використаних джерел:

1. Гриценко Т. Б. Етика ділового спілкування: / за ред. Т. Б. Гриценко, Т. Д. Іщенко, Т. Ф. Мельничук / Навч. посібник. К. : Центр учбової літератури, 2007 344 с.
2. Пам'ятка працівника Національної поліції України: Інформаційно-довідкові матеріали з питань професійного спілкування поліцейських / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2017. 52 с.
3. Кравченко О.В. Основні стратегії регуляції професійного стресу, корекція стресових станів. *Проблеми екстремальної та кризової психології*. 2010. Вип.7. С. 227-238.
4. Радомський І.П. Професійне спілкування в юридичній діяльності. 2006 *Вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут»*. 2006. № 2(17). С. 130 – 134.

ПІДВИЩЕННЯ ПСИХОФІЗИЧНОГО СТАНУ ПРАЦІВНИКІВ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ У ПРОЦЕСІ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ

**Матвійчук Дмитро Сергійович,
Супруненко Роман Володимирович,**

здобувачі вищої освіти першого бакалаврського рівня ПМППМ-16-4,

Факультет підготовки, перепідготовки

та підвищення кваліфікації працівників податкової міліції,

Університет державної фіскальної служби України

Науковий керівник: Антоненко Сергій Анатолійович,

професор кафедри спеціальних дисциплін

та організації професійної підготовки, к.н. з фіз. вих. і спорту,

Університет державної фіскальної служби України

Сучасна підготовка кваліфікованих працівників правоохоронних органів представляє собою складний багаторічний і багатоетапний процес в ході якого необхідно враховувати загальні закономірності адаптації правоохоронців до стресових і екстремальних навантажень та ситуацій, особливості становлення професійної підготовки згідно до структури і динаміки фізичних і психічних якостей, морфологічного і психічного статусу правоохоронців, наявності своєрідного співвідношення здібностей психічного та фізичного станів співробітників.

Переконливо доведено, що успішне виконання поставлених завдань перед співробітниками правоохоронних структур залежить не тільки від рівня фізичної і технічної підготовленості співробітників, але і від його здібності керувати своїми діями і поведінкою в складних умовах та стресових ситуаціях, від своєчасного вибору й реалізації тактико-тактичних прийомів та засобів, які найбільш вірогідні в конкретних ситуаціях які пов'язані з охороною правопорядку, тобто від індивідуально-психологічних і психофізіологічних особливостей працівників правоохоронних органів. В свою чергу це дозволяє говорити про різні можливості і різну психологічну підготовленість працівників, має бути строго відповідна рівню його кваліфікації.

Особливої уваги заслуговують чинники, що забезпечують зберігання психологічної сталості в екстремальних умовах під час несення служби працівниками правоохоронних органів, тобто ті психологічні особливості особистості працівників, які є найбільш стабільні, а тому і особистісно значущими для досягнення ефективності в службовій діяльності. Планування і побудова програм тактико-технічних занять, проведення підготовки з урахуванням індивідуальних психологічних особливостей працівників дає можливість в повній мірі розкрити їх здібності, підвищити дієвість тактико-технічних занять і виробити надійність та стресо стійкість під час виникнення екстрених ситуацій. Проведена не велика кількість досліджень, в яких обґрунтована необхідність вивчення індивідуально-типологічних властивостей і особливостей психомоторних й сенсоперцептивних функцій, емоційних психічних станів працівників правоохоронних структур. І тому, все ще залишається невирішеним питання про

те, яким повинен бути ступінь прояву для кожного з вищеназваних психологічних чинників тому, що крім актуальності воно є найбільш показовим у визначенні вагомості даних показників на кожному етапі підготовки полісменів.

Мета дослідження полягає у визначенні рівня фізичної та психологічної підготовленості правоохоронців до вправ які направлення на підвищення фізичного та психо-емоційного стану і після систематичного виконання вправ, в розробці ефективної програми оптимізації психо-фізичного стану працівників правоохоронних органів в процесі фізичного виховання, та впровадженні її у тактико-технічному процесі тренування. А також розробити та обґрунтувати психо-фізичні технології розвитку прийомів особистісної регуляції емоційного напруження полісменів, що дозволяють підвищити ефективність формування їх психологічної готовності в період стресових ситуацій.

Для вирішення поставлених завдань використовувались наступні методи: теоретичний аналіз та узагальнення даних наукової літератури та досвіду передової практики; педагогічні спостереження у процесі тренувальної та виконання службового обов'язку кваліфікованих правоохоронців; математичний аналіз, педагогічний експеримент (із застосуванням психологічних методів); статистичні методи обробки емпіричних даних (метод середніх величин, кореляційний аналіз).

Наукова новизна роботи полягає в тому, що вперше:

1. Обґрунтовано напрямок підвищення психоемоційного стану у змагальному тренувально-навчальному процесі діяльності на основі застосування технологій фізичного виховання, які спрямовані на розвиток і вдосконалення прийомів особистісної регуляції емоційного напруження в процесі несення служби працівниками правоохоронних органів.

2. Виявлені ефективні технології прийомів особистісної регуляції емоційної напруженості в стресових чи екстремальних ситуаціях працівників правоохоронних органів.

3. Досліджені особливості саморегуляції емоційного стану поліцейських в тренувальному, навчальному і модельованому близькому до штатної ситуації середовищі, а також під час виконання службового обов'язку.

4. Визначені шляхи застосування методів психорегуляції емоційних станів правоохоронців протягом виконання службового обов'язку.

5. Отримані дані доповнюють та уточнюють теоретичні засади щодо психолого-педагогічних технологій підвищення ефективності формування психологічної готовності до стресових та екстремальних ситуацій працівників правоохоронних структур.

Практичне значення роботи полягає у:

– науковому обґрунтуванні використання способів поточного і оперативного психологічного контролю емоційного стану у поліцейських в тренувальному, навчальному і модельованому близькому до штатної ситуації середовищі, а також під час виконання службового обов'язку; навчання саморегуляції з урахуванням диференційованого аналізу особливостей емоційного стану правоохоронців під час несення служби;

– розроблені практичні рекомендації щодо забезпечення спеціальної психологічної підготовки поліцейських для підвищення стресо стійкості за допомогою фізичних вправ; обґрунтовано комплексне застосування методів психологічної підготовки в умовах екстремальних та стресових ситуаціях під час несення служби.

Результати дослідження впроваджено у навчально-тренувальний процес підготовки курсантів.

Список використаних джерел

1. Бандурка О. М. Партнерські взаємовідносини між населенням і міліцією: [підручник] / О. М. Бандурка, В. О. Соболев, В. І. Московець. Харків: Нац. ун-т внутр. справ, 2003. 346 с.

2. Битяк Ю. П. Административное право Украины: [учеб. для студ. вузов юрид спец] / Ю. П. Битяк, В. В. Богуцкий, В. Н. Гаращук – 2-е изд., перераб. и доп. – Харьков: «Право», 2003. 576 с.

3. Венедиктов В. С., Іншин М. І. Статус працівників органів внутрішніх справ України як державних службовців: [наук-практ. посібник]. Харьков : Нац. ун-т внутр. справ, 2003. 91 с.

4. Гогунев Е. Н., Мартянов Б. В Психологія фізичного виховання і спорту. Москва : «Академія», 2000. 288 с.

5. Денисюк С. Ф. Громадський контроль як гарантія законності у адміністративній діяльності правоохоронних органів України : [монографія]. Харків: «Золота миля». 2010. 368 с.

РЕАЛІЗАЦІЯ ПРАВА ОСОБИ НА САМООБОРОНУ В КОНТЕКСТІ ЗАХИСТУ ОСНОВ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Павленко Вадим Олександрович,

Шолохов Віталій Олегович,

здобувачі вищої освіти першого бакалаврського рівня ПМППМ-16-4,

Факультет підготовки, перепідготовки

та підвищення кваліфікації працівників податкової міліції,

Університет державної фіскальної служби України

Науковий керівник: Гарбовський Леонід Антонович

доцент кафедри спеціальних дисциплін

та організації професійної підготовки, к.ю.н., доцент,

Університет державної фіскальної служби України

У ст. 27 Конституції визначено одним з найважливіших обов'язків держав – захист життя людини, що визнано найвищою соціальною цінністю. Коли державні органи не спроможні захистити ці найважливіші національні цінності, право на самооборону (самозахист) виникає в кожного громадянина України. Право на самозахист – поняття, якому іманентно властиве право людини на захист від протиправних посягань власними силами не лише свого чи інших людей життя,

здоров'я, прав і свобод, але й інтересів суспільства чи держави. Заподіяння шкоди національній безпеці України порушує права та свободи людини і громадянина, є загрозою їх безпеці. Тому кожна особа має право на самостійний захист усіх складових національної безпеки, а саме конституційного ладу, суверенітету, територіальної цілісності і недоторканності, обороноздатності.

Загальновідомо, що стан протидії злочинності у нашій державі останні десятиліття є вкрай незадовільним, а держава не завжди спроможна виконувати свій обов'язок по захисту життя людини. Крім того, держава має гарантувати захист прав і свобод людини, що передбачено у Конституції України (стаття 3): «права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави». За умов перебування України у фактичному стані війни та окупації окремих частин території нашої держави постає питання : чи здатна держава виконувати свій обов'язок по забезпеченню прав і свобод людини?

Значний внесок у дослідження даного питання зробили такі вчені як Ю.В. Александров, Г.М. Андрусак, П.П. Андрушко, М.І. Бажанов, Ю.В. Баулін, Н.П. Берестовий, О.М. Боднарук, С.В. Бородин, Я.М. Брайнін, Г.В. Бушуєв, І.А. Гільфанд, О.А. Герцензон.

Вже наприкінці минулого століття П.П. Андрушко здійснення свого права визначав як «своєрідну загальну обставину щодо конкретних обставин, які виключають суспільну небезпечність чи протиправність діяння: необхідна оборона, затримання злочинця, тощо» [1, с. 238-239]. Подібна позиція має місце і в зарубіжному кримінальному праві: здійснення законного права містить ознаки, суміжні з ознаками таких обставин, що виключають злочинність діяння, як необхідна оборона, крайня необхідність, заподіяння шкоди при затриманні особи, яка вчинила злочин [2, с. 107]. У тлумачному словнику української мови визначається лише поняття «самооборона», у тому числі через термін «самозахист». Самооборона – це оборона самого себе від небезпеки, нападу, ворожих дій і т. ін.; оборона самого себе власними силами; самозахист / оборона країни силами і засобами населення поряд з обороною силами держави [3, с. 237] (курсив мій. – О.К.). Тому, терміни «самооборона» і «самозахист» є однаковими за змістом, синонімічними, охоплюють реалізацію особою права на самостійний захист як себе чи інших осіб, так і оборону національної безпеки держави. Поняття «самозахист» охоплює, по суті, два поняття: «захист самого себе» і «самостійний захист / захист власними силами». Отже, «самозахист» може стосуватися й ситуацій оборони складових національної безпеки держави. Зрештою, і чинна стаття 36 КК України «Необхідна оборона», яка є найближчою за змістом до понять «самооборона», «самозахист», містить положення щодо права на захист національних інтересів: «необхідною обороною є дії, вчинені з метою захисту охоронюваних законом прав та інтересів особи, яка захищається, або іншої особи, а також суспільних інтересів та інтересів держави від суспільно небезпечного посягання...» (курсив мій. – О.К.). Разом з тим окремі науковці безпідставно обмежують це право, вважаючи надання особі права захищати інтереси суспільства і держави «гаслами минулого». Зокрема, Б.М. Орловський зазначає, що ним

запропоновано авторське визначення поняття «необхідна оборона» як дій особи, вчинених з метою захисту свого життя і здоров'я, прав і свобод, власності, суспільних інтересів або з метою захисту інших осіб від суспільно небезпечного посягання [4, с. 7-8]. Як бачимо, державні інтереси, на думку автора, не є об'єктом захисту. Така, з мого погляду, хибна позиція, не є новою для вітчизняної юридичної науки: визначення в якості об'єкту захисту, на думку Я.В. Мочкоша, узагальненим поняттям «інтереси суспільства і держави», не відповідає сутності необхідної оборони..., а для відбиття посягань на інтереси суспільства і держави діє система озброєних органів» [5, с. 98].

Доречно зауважити, що і для захисту життя громадян від злочинних посягань в державі діє система правоохоронних органів, проте право на необхідну оборону життя та здоров'я громадянами не викликає дискусій. Аналогічно за умов поширення в Україні терористичної та сепаратистської діяльності, що загрожують територіальній цілісності, суверенітету та самому існуванню України як незалежної держави, якщо збройні сили та правоохоронні органи не спроможні захистити ці найважливіші державні цінності, право на оборону/самозахист виникає у кожного громадянина України.

Конституційний лад, державний суверенітет та територіальна цілісність держави є необхідними, імперативними для забезпечення прав і свобод громадян України. Лише забезпечення національної безпеки України може стати гарантією реалізації прав і свобод людини і громадянина, її безпекового існування в державі. Захищаючи власними силами від протиправних посягань національні цінності, особа захищає свої природні, гарантовані Конституцією України права і свободи. В.П. Тихий констатує, що при порушенні безпеки людини виникає право на необхідну оборону (ст. 36 КК України), на затримання особи, яка вчинила злочин (ст. 38 КК України), на крайню необхідність (ст. 39, ч.2 ст. 40 КК України). У цьому аспекті право на необхідну оборону, на затримання особи, яка вчинила злочин, право на заподіяння шкоди в стані крайньої необхідності є нічим іншим, як формами забезпечення безпеки людини (людей) [6, с. 219-220].

Отже, заподіяння шкоди національній безпеці України порушує права і свободи людини і громадянина, є загрозою їх безпеці. Відповідно кожна особа має право на самостійний захист, самооборону усіх складових національної безпеки – конституційний лад, суверенітет, територіальна цілісність і недоторканність, обороноздатність. Таке право ґрунтується на нормах Конституції України та реалізоване в нормах кримінального закону, насамперед, про необхідну оборону, затримання особи, що вчинила злочин, крайню необхідність.

Список використаних джерел

1. Кримінальне право України. Загальна частина / Г.В. Андрусів, П.П. Андрушко, В.В. Бенківський та ін.; за ред. П.С. Матишевського та ін. К.: Юрінком Інтер, 1997. 315 с.
2. Мордовина А.А. Осуществление законного права как обстоятельство, исключающее преступность деяния: дис. ... канд. юрид. наук :12.00.08. Ставрополь, 2005. 162 с.

3. Новий тлумачний словник української мови: в 3 т. – Т. 3: П–Я. / Уклад.: В. Яременко, О. Сліпушко]. – [2-е вид., виправ.]. К.: Вид-во «АКОНІТ», 2008. 864 с.

4. Орловський Б.М. Теоретичні і практичні основи кримінально–правового регулювання обставин, що виключають злочинність діяння при захисті від суспільно небезпечного посягання: дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. Одеса, 2013. 211 с.

5. Мочкош Я.В. Необходимая оборона в уголовном праве: генезис, проблемы и предложения. *Часопис Київського університету права*. 2013. № 3. С. 304-309.

6. Тихий В.П. Безпека людини та її кримінально-правове значення. *Соціальна функція кримінального права: проблеми наукового забезпечення, законотворення та правозастосування* : матеріали між нар. наук.-практ. конф., 12-13 жовт. 2016 / редкол.: В.Я. Тацій (голов. ред.), В.І. Борисов (заст. голов. ред) та ін.. Х.: Право, 2016. С. 217-220.

САМООБОРОНА ТА ЇЇ МЕЖІ

Кутузова Ірина Олександрівна,

Зуб Парасковія Василівна,

здобувачі вищої освіти першого бакалаврського рівня ПМПМ-16-4,

Факультет підготовки, перепідготовки

та підвищення кваліфікації працівників податкової міліції,

Університет державної фіскальної служби України

Науковий керівник: Бадьора Сергій Миколайович,

доцент кафедри спеціальних дисциплін

та організації професійної підготовки, к.пед.н.,

Університет державної фіскальної служби України

Кожна людина має право на життя і це непорушна істина. Однак, бувають випадки, коли з різних причин хтось посягає саме на життя людини, бажаючи нашкодити її інтересам та волі. Тому особа повинна не тільки вміти захистити себе, але й зробити це законно, не перевищивши межі самооборони, які встановлені законом

Дана стаття допоможе чітко визначити рамки самозахисту, проаналізувати можливі випадки застосування засобів самооборони та відповідальність людини за перевищення меж необхідного самозахисту.

Коли існує суспільна небезпека, яка містить ознаки злочину, або можливість скоєння злочину (наприклад, посягання на здоров'я та життя як свого, так і інших громадян), також це може бути посягання на суспільний порядок і безпеку, то такі дії можуть бути причиною для самооборони.

Для початку потрібно зрозуміти що таке самозахист. Отже, це такі дії, які спрямовані на відведення суспільно-небезпечного діяння. Важливо знати, що такі дії повинні бути законними та не суперечити моральним засадам суспільства (згідно зі 19 ст. Цивільного кодексу) [1].

Наведемо для прикладу ситуацію. На дівчину в темному переході нападає гвалтівник, який явно сильніший за неї. Що потрібно робити жертві? Для того, щоб відвести від себе небезпеку, вона може захистити себе за допомогою будь-яких підручних засобів (ключі, парасолька, пилка для нігтів), ударивши нападника щоб той втратив свідомість. Поки гвалтівник оговтується, потерпіла може втекти, сховатися, викликати правоохоронців. Тобто, такі дії вважаються необхідною самообороною.

Відповідно до 36 статті Кримінального кодексу, кожна людина має право на оборону свого життя, незалежно від того, чи має вона можливість уникнути цього посягання (втекти, сховатися і т.д.) або звернутися до правоохоронних органів [2].

У випадку загрози життю людини захист вважатиметься правомірним у тому випадку, якщо шкода завдана безпосередньо самому нападаючому, а нікому іншому.

Важливо пам'ятати, що закон передбачає ситуацію крайньої необхідності захисту свого життя від загрози, тобто сукупності заходів, спрямованих на усунення суспільної небезпеки, якщо цю небезпеку в даній обстановці не можна було усунути іншими засобами і якщо при цьому не було допущено перевищення меж крайньої необхідності. В ситуації крайньої необхідності застосовується принцип «меншого зла», тобто спричинена шкода нападаючому повинна бути менше попередженої.

Кримінальна відповідальність настає у тому випадку, якщо була перевищена самооборона, внаслідок чого було заподіяно умисне вбивство або нанесення тяжких тілесних ушкоджень. Умисними, в даному випадку, вважатимуться такі дії, коли особа розуміла, що було достатньо одного удару для дезорієнтації нападника, але все ж таки продовжувала наносити удари, завдавши тяжких ушкоджень, то в такому випадку буде явний факт перевищення меж самооборони. Знову ж таки, потрібно оцінювати психологічний стан особи в момент відповідного нападу [3].

Якщо особа перебувала в дуже великому психологічному стресі та не усвідомлювала своїх дій, тобто так вийшло, що вона в стані афекту продовжувала бити злочинця, який перебуває без свідомості. Звичайно, в такому випадку, буде відкрите кримінальне провадження і проводитись розслідування по факту перевищення меж самозахисту, але в результаті, особу можна виправдати і визнати не винною.

Однак, дуже часто задля власного спокою люди віддають перевагу носінню зброї та інших засобів (газові балончики, електрошокери), які можуть захистити їх від несподіваного нападу. Проте, у таких випадках, треба чітко знати, чи врегульовує закон носіння, застосування зброї та різних засобів самозахисту.

Закон не вимагає механічної рівності між злочинцем та потерпілим. Наприклад, якщо ми бачимо що на нас йде злочинець з ножем, який явно хоче нанести поранень, а не просто налякати, то за можливості ми можемо використати пістолет, щоб зупинити нападника. Проте, якщо з цього пістолета злочинець буде вбитий, в такому випадку, як вже зазначалося, буде проведене розслідування.

Тому, для захисту, людина може застосовувати зброю та інші засоби необхідної самооборони [4].

Проте, на носіння, зберігання та використання зброї обов'язково повинен бути відповідний дозвіл.

Однак, кожен громадянин повинен чітко розуміти, що носіння зброї повинно бути законним. Навіть газові балончики можуть продаватися тільки тим особам, які досягли 18-річного віку лише за наявності медичної довідки-висновку про те, що людина за станом здоров'я може володіти даним засобом самооборони і знає правила його застосування та зберігання. Слід зазначити, що громадяни не можуть володіти газовими балончиками, які призначені для працівників правоохоронних органів.

Отже, необхідно зрозуміти, що захист свого життя в небезпечній ситуації також регулюється законом, тому потрібно вміти постояти за своє життя правильно. Важливо пам'ятати, що самооборона повинна бути необхідним захистом свого життя, і в жодному разі не переростати у помсту, умисне нанесення тілесної шкоди, чи навіть вбивство.

Список використаних джерел

1. Цивільний кодекс України від 16.01.2003р. № 435-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № № 40-44. Ст. 19.
2. Кримінальний кодекс України: Кодекс України від 05.04.2001р. № 2341-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2001, № 25-26, ст. 36.
3. Бэкман Б., Липцер М. 100 лучших приемов самозащиты. М.: АСТ, Феникс, 2008. 224 с.
4. Уайзмэн, Джон Самооборона в городе. М.: ФАИР-ПРЕСС, Гранд, 2003. 224 с.

ТАКТИКА САМОЗАХИСТУ: ЗАХИСТ ВІД НАПАДУ

Блажко Наталія Олександрівна,

Карпин Наталія Петрівна,

здобувачі вищої освіти першого бакалаврського рівня ПМПМ-16-3,

Факультет підготовки, перепідготовки

та підвищення кваліфікації працівників податкової міліції,

Університет державної фіскальної служби України

Науковий керівник: Єрмоменко Єдуард Анатолійович,

професор кафедри спеціальних дисциплін

та організації професійної підготовки, к.пед.н.,

Університет державної фіскальної служби України

Відомий вислів вчить нас, що найкращий захист – це напад. Але професіонал переконує: найкращий захист – це бути підготованим до імовірного нападу. Якщо ви справді дбаєте про власну безпеку, варто хоча б одну-дві техніки напрацювати до автоматичного рівня. Бо, як би це прикро не звучало, одних лише знань недостатньо.

Службова підготовка – система заходів, спрямованих на закріплення й оновлення необхідних знань, умінь і навиків працівника поліції з урахуванням специфіки та профілю його службової діяльності. Одним із головних завдань службової підготовки поліцейських є: підвищення рівня знань, умінь, навиків і професійних якостей поліцейських із метою забезпечення їх здатності до виконання завдань з охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічного (громадського) порядку та безпеки [1].

Різновидами службової підготовки є функціональна, загальнопрофільна, тактична, вогнева та фізична. Метою фізичної підготовки є підготовка фахівців із високим рівнем усебічної фізичної підготовленості, здатних ефективно вирішувати оперативно-службові завдання, стійко переносити нервово-психологічні та фізичні навантаження без зниження професійної працездатності, водночас досконало володіти прийомами фізичного впливу та навиками самозахисту.

Самозахист (самооборона) – це застосування засобів примусу особою без втручання відповідних державних та інших органів. Способи, засоби самозахисту та самооборони можуть бути передбачені законом або договором. Та під час самозахисту треба діяти обережно, щоб не було перевищення оборони.

Відповідно до статті 36 (необхідна оборона) Кримінального кодексу України, перевищення меж необхідної оборони тягне кримінальну відповідальність лише у випадках, спеціально передбачених у статтях 118 та 124 цього Кодексу [2].

Навчання з тактики самозахисту передбачає формування та вдосконалення фізичних і спеціально-тактичних якостей у поліцейських:

- рухових якостей та навичок, необхідних у повсякденній діяльності та в разі виникнення екстремальних ситуацій;
- витривалості, швидкісних та силових якостей, які забезпечують можливість переслідування ПР та перевагу в силовому протистоянні при його затриманні, зокрема з подоланням природних та штучних перешкод;
- збирання, узагальнення та аналізу інформації, прогнозування розвитку подій, прийняття раціональних рішень;
- формування морально-психологічної стійкості до виконання службових завдань в особливих умовах;
- затримання ПР (у тому числі озброєного) як особисто, так і в складі наряду з правомірним застосуванням поліцейських заходів примусу;
- практичних навичок застосування прийомів самозахисту, особистої безпеки, фізичного впливу тощо;
- володіння прийомами особистої безпеки в типових та екстремальних ситуаціях, у разі силового припинення протиправних проявів;
- ефективного застосування основних різновидів спеціальних засобів, які перебувають на оснащенні в органах поліції [3].

Форми самозахисту – крайня необхідність. Їх можна застосовувати лише тоді, якщо небезпека від дій нападаючого не могла бути усунута іншими засобами.

Форми самозахисту можуть бути:

- застосування фізичної сили (найпоширеніша форма), тобто рукопашний бій;

– застосування спеціальних засобів (газовий пістолет, газовий аерозольний балончик тощо);

– застосування спеціально тренованої собаки.

Розглянемо деякі способи і прийоми самозахисту. Несподіваний напад завжди починається з близької відстані. У першу чергу необхідно негайно звільнитися від нападника, а потім не підпускати його близько до себе та намагатись не підпадати під його удари. Однією з реакцій того, хто захищається, є нанесення ударів ногами, оскільки вони втричі сильніші від рук. Ногами можна наносити удари, перебуваючи на порівняно великій дистанції (2–3 кроки) від нападника. Особі, яка захищається, невідомі фізичні можливості злочинця, тому сильні удари будуть у цій ситуації найефективнішим прийомом самозахисту.

Але у поєдинку на короткій дистанції перевага надається ударам руками, головою, а також колінами. Переважно кулачний бій закінчується обхватом один одного. Тут виграє той, хто краще володіє прийомами боротьби. Така боротьба часто продовжується і на землі. У такому випадку вирішальну роль у досягненні перемоги відіграє вміння використання бойових прийомів самбо. Треба зазначити, що прийоми самбо мають перевагу навіть перед озброєним злочинцем, оскільки вони є невидимою зброєю. Вибір силового прийому залежить від обставин, ступеня небезпеки й агресивності осіб, до яких він застосовується. Так, відбиваючи напад, треба діяти відповідно до небезпеки, яку представляє нападник. Якщо нападає одна людина без зброї, то мусять бути застосовані лише прийоми. Більш рішучих заходів варто вживати, коли нападник фізично дуже сильний або озброєний, можливо, не один. Тут наслідки застосування прийому можуть бути різні. У разі групового нападу треба використовувати прийоми та удари, які б знешкодили першого, а потім діяти залежно від ситуації [4].

Потрібно звернути увагу на те, що застосування фізичної сили до злочинця вимагає певної сили, швидкості, спритності та координації рухів. Важливим є уникати необґрунтованого ризику для свого життя чи здоров'я. Варто замислитися над тим, чинити фізичний опір чи ні.

Отже, тактика захисту від злочинця не містить готових штампів та рецептів на всі випадки. Доцільно діяти залежно від ситуації, але у будь-якому випадку потрібно бути націленим на перемогу, діяти безпомилково, впевнено. Тут на допомогу приходить вміння володіти своїм психічним станом, спроможність застосувати психологічний пресинг на злочинця, пригнітити його волю.

Список використаних джерел

1. Конституція України. Прийнята на 5-й сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30.
2. Кримінальний кодекс України від 01 квітня 2001 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 25-26.
3. Кодекс України про адміністративні правопорушення. *Відомості Верховної Ради*. 1984 р. Ст. 1122.
4. Про заходи щодо подальшого вдосконалення охорони громадського порядку та безпеки громадян: Наказ МВС України від 11 квітня 2004 р. № 231.

ЗАКОННЕ ЗАСТОСУВАННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ЗАСОБІВ САМООБОРОНИ

Мунтяну Артур Олегович,

Бегійович Андрій Ігорович,

здобувач вищої освіти першого бакалаврського рівня ПМПМ-16-3,

Факультет підготовки, перепідготовки

та підвищення кваліфікації працівників податкової міліції,

Університет державної фіскальної служби України

Науковий керівник: Параниця Сергій Павлович,

заступник начальника кафедри спеціальних дисциплін

та організації професійної підготовки, к.ю.н., доцент,

Університет державної фіскальної служби України

Не є новиною той факт, що у складних умовах політичних і соціально-економічних перетворень, що супроводжуються зниженням рівня добробуту населення, ускладненням криміногенної обстановки, збільшенням кількості протиправних посягань на життя, здоров'я й інші права людини та громадянина, особливої актуальності набуває питання застосування і вміння правильного і законного використання засобів самооборони, які є джерелом підвищеної суспільної небезпеки в державі.

Звертаючись до законодавства, можна помітити, що у ст.55 Конституції України зазначено: «Кожен має право будь-якими не забороненими законом засобами захищати свої права і свободи від порушень і протиправних посягань». До них також можна віднести використання спеціальних засобів самооборони. Оскільки застосування цих засобів обмежує права і свободи людей, на яких і воно спрямоване, вони є джерелами підвищеної небезпеки, тому їх обіг має чітко регламентуватись.

Дослідження питання обігу засобів самооборони як окремого інституту дозвільної системи є доцільним у контексті розвитку й удосконалення законодавства, розроблення проектів низки нормативних актів, зокрема: змін і доповнень до Кодексу України про адміністративні правопорушення, проекту Закону України «Про засоби самооборони» тощо.

Застосування зброї та спеціальних засобів працівниками правоохоронних органів представляє собою особливий вид примусових заходів, який включає в себе безпосереднє використання вражаючих властивостей даних предметів і спрямований, перш за все, на припинення протиправних дій, що становлять велику небезпеку для суспільства та держави.

З метою захисту життя і здоров'я населення та припинення і попередження правопорушень, захисту прав і свобод громадян, а також позбавлення можливості злочинців вести активні дії розроблені і успішно застосовуються спеціальні технічні засоби захисту та забезпечення спеціальних операцій, які одержали назву спеціальні засоби самооборони.

Спеціальні засоби самооборони – це дозволені для використання пристрої, прилади і предмети, що застосовують для захисту громадян та особового складу працівників правоохоронних органів під час проведення ними спеціальних

операцій щодо охорони громадського порядку та при виконанні службових обов'язків з метою зменшення або уникнення дії вражаючих елементів (факторів), локалізації або обмеження дій правопорушників.

Засоби самооборони є джерелом підвищеної небезпеки як для особи, що володіє цими засобами, так і для інших осіб, а тому в системі правового регулювання інституту засобів самооборони в Україні доцільно на початкових етапах дозвільних проваджень здійснювати моніторинг осіб на предмет попереднього притягнення їх до відповідальності у сфері обігу засобів самооборони та вогнепальної зброї, індивідуально впроваджувати навчання з питань правових підстав застосування цих засобів, відповідальності, заходів безпеки.

При застосуванні права на необхідну оборону варто враховувати засоби і обмеження, аби не допустити перевищення її меж. Слід пам'ятати, що за перевищення меж оборони передбачення кримінальної відповідальності. Також слід вернути увагу на положення ч.5 ст.36 КК України, котра передбачає, що не є перевищенням меж необхідної оборони і не тягне за собою кримінальної відповідальності застосування зброї або будь-яких інших засобів або предметів для захисту від нападу озброєної особи, а також для захисту від насильницького вторгнення в житло або ж інше приміщення, незалежно від тяжкості шкоди, котра була спричинена.

Такі засоби самооборони, як газові балончики (спреї), газові пістолети та револьвери, пневматична зброя, пристрої для відстрілу патронів, споряджених металевими снарядами не смертельної дії, є не смертними засобами, тобто такими, які за своїм призначенням і технікою застосування призначені для тимчасового виведення людини зі стану, придатного для нападу повинні відповідати міжнародним і державним стандартам, сертифіковані, відповідати вимогам, визначеним органами публічного адміністрування дозвільної системи у сфері обігу засобів самооборони.

Отже, підсумовуючи вищевказане, варто зазначити, що конституційне право на захист власного життя і здоров'я, власності від протиправних посягань, а також громадян, які потребують захисту, можна реалізувати за допомогою спеціальних засобів, до яких належать: зброя (гладкоствольна та нарізна мисливська, нагородна зброя, пристрої для відстрілу патронів, споряджених металевими снарядами не смертельної дії), газові балончики (спреї), газові пістолети та револьвери, пневматична зброя.

При цьому слід враховувати обстановку і місце їх застосування – головне, аби це була самооборона, і в жодному разі, не умисне нанесення тілесних ушкоджень. Захищатися можна всім, що знаходиться під рукою, аби це було зроблено з розумом.

Список використаних джерел

1. Конституція України // ВВР України. 1996. №30. С.141.
2. Тимошенко К. О. Класифікація засобів самооборони, особливості їх обігу та адміністративно-правового регулювання в Україні. *Митна справа*. 2013. № 1 (85). Ч. 2. Кн. 1. С. 352–357.

САМООБОРОНА ЯК ЗАСІБ ЗАХИСТУ ЖИТТЯ

Добровольська Христина Ярославівна,
здобувач вищої освіти першого бакалаврського рівня ПМПФ-18-1,
Факультет підготовки, перепідготовки
та підвищення кваліфікації працівників податкової міліції,
Університет державної фіскальної служби України
Науковий керівник: Буток Олена Володимирівна,
старший викладач кафедри спеціальних дисциплін та
організації професійної підготовки,
Університет державної фіскальної служби України

Регульована українським законодавством самооборона має на меті попередження важких тілесних ушкоджень та збереження власного життя. Проте, не рідко суб'єкти правовідносин застосовуючи з цілями захисту можливість самооборони перевищують її межі, що в подальшому призводить до складних юридичних наслідків такі як кримінальна відповідальність.

Причинами самооборони можуть слугувати різні суспільно небезпечні дії, які тим чи іншим чином посягають на здоров'я та життя людини до якої безпосередньо здійснені або є на меті здійснення насильницькі дії.

Для поглиблення розуміння поняття «самооборони» для початку потрібно з'ясувати значення «самозахисту». Згідно статті 19 Цивільного Кодексу України самозахистом є застосування особою засобів протидії, які не заборонені законом та не суперечать моральним засадам суспільства [1].

Важливим аспектом самооборони є передбачена законодавством крайня необхідність та необхідна оборона. Багато людей через необізнаність та низьку правову свідомість перевищуючи межі опиняються у не вигідному юридичному становищі.

Крайня необхідність є засобом відведення загрози своєму життю чи життю оточуючих. Тобто, крайня необхідність спрямована на відведення чи усунення суспільної небезпеки, але тільки у випадку, коли цю небезпеку не можна було запобігти іншими, більш «м'якими» способами без завдання шкоди джерелу порушення суспільного спокою та правопорядку.

Необхідною обороною визнаються дії, вчинені з метою захисту інтересів чи прав особи, яка захищається, або іншої особи, інтересів суспільства або держави від суспільно небезпечного посягання шляхом завдання шкоди тому, хто посягає, якщо такі дії були зумовлені потребою негайного відвернення чи припинення посягання [2].

Дії, вчинені у стані необхідної оборони, якщо при цьому не було перевищено її межі, вважаються правомірними і не можуть бути підставою для притягнення особи не тільки до кримінальної, а й до цивільно-правової чи будь-якої іншої юридичної відповідальності. Кожна особа має право вжити заходів оборони від суспільне небезпечного посягання незалежно від того, чи має вона можливість уникнути цього посягання (втекти, забарикадувати двері тощо) або звернутись за допомогою до представників влади чи інших осіб. Перевищенням меж необхідної

оборони відповідно до ч. 3 ст. 36 КК України визнається умисне заподіяння тому, хто посягає, тяжкої шкоди, яка явно не відповідає небезпечності посягання або обстановці захисту. Під тяжкою шкодою при перевищенні меж необхідної оборони розуміють смерть особи або заподіяння їй тяжкого тілесного ушкодження. Невідповідність тяжкої шкоди, заподіяної тому, хто посягає, небезпечності посягання або обстановці захисту визнається явною тоді, коли це, з урахуванням обставин справи, є очевидним для кожної людини, отже і для того, хто обороняється. Так, явно невідповідним буде заподіяння тяжкого тілесного ушкодження особі, яка мала намір вчинити крадіжку, однак була викрита і не зробила спроб чинити фізичний опір. Закон не вимагає механічної рівності між засобами і характером оборони та засобами і характером посягання. Якщо нападник, наприклад, озброєний холодною зброєю, особа, яка обороняється, може використовувати і вогнепальну зброю. Проте заподіяння при необхідній обороні явно надмірної шкоди, якщо той, хто оборонявся, розумів, що посягання можна припинити із заподіянням менш значної шкоди, може бути визнане перевищенням меж необхідної оборони. У нашому випадку, якщо нападника зупинив і змусив тікати постріл у повітря, перевищенням межі необхідної оборони може бути визнане нанесення йому відповідного умисного вогнепального поранення. Слід зауважити, що правомірним може бути визнане застосування більш серйозних засобів або заподіяння більш значної шкоди, ніж ті, що об'єктивно були достатніми для відбиття нападу, якщо особа, яка оборонялась, не могла правильно оцінити обставини нападу і вибрати абсолютно адекватні засоби оборони чи заподіяти при захисті виключно необхідну для відбиття нападу шкоду. Наприклад, жінка при спробі зґвалтування її у відлюдному місці чоловіком фізично набагато дужчим за неї, пручаючись, наносить нападнику підручними засобами (камінням, гострим підбором черевика тощо) численні удари, які призводять до тяжких тілесних ушкоджень останнього. Об'єктивно було б достатньо одного чи декількох влучних ударів, які на певний час (достатній для втечі) призвели б до втрати нападником свідомості чи орієнтації у просторі. Однак, у таких справах завжди враховується стан сильного душевного хвилювання особи, спричинений у даному випадку посяганням гвалтівника [3].

Зважаючи на все вищесказане, слід пам'ятати, що самооборона є засобом необхідним, повністю регульованим законом і жодному разі не має переростати у розправу чи особисту помсту. На рівні з цим, у суб'єктів правовідносин повинно бути усвідомлення того, що самозахист – регульована законом можливість постояти за своє життя.

Список використаних джерел

1. Цивільний Кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV.
2. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 № 2341-III.
3. Максимов Владислав для “УНІАН – Право”. URL :<https://www.unian.ua/rights/373781-samozahist-obmejeniy-zakonom-neobhidna-oborona-ta-naslidki-perevischennya-jiji-mej.html>

САМООБОРОНА З ПРАВОВОЇ ТА ОБ'ЄКТИВНОЇ ТОЧКИ ЗОРУ

Трояновська Руслана Петрівна,

Тарасенко Катерина Дмитрівна,

здобувачі вищої освіти першого бакалаврського рівня ПМПФ-18-2,

Факультет підготовки, перепідготовки

та підвищення кваліфікації працівників податкової міліції,

Університет державної фіскальної служби України

Науковий керівник : Буток Олена Володимирівна,

старший викладач кафедри спеціальних дисциплін

та організації професійної діяльності,

Університет державної фіскальної служби України

Коли існує суспільна небезпека, яка містить ознаки злочину, або можливість скоєння злочину (наприклад, посягання на здоров'я та життя як свого, так і інших громадян), також це може бути посягання на суспільний порядок і безпеку, то такі дії можуть бути причиною для самооборони.

Для початку потрібно зрозуміти що таке самозахист. Отже, це такі дії, які спрямовані на відведення суспільно-небезпечного діяння. Важливо знати, що такі дії повинні бути законними та не суперечити моральним засадам суспільства [згідно зі 19 ст. [Цивільного кодексу](#)].

Наведемо для прикладу ситуацію. На дівчину в темному переході нападає гвалтівник, який явно сильніший за неї. Що потрібно робити жертві? Для того, щоб відвести від себе небезпеку, вона може захистити себе за допомогою будь-яких підручних засобів (ключі, парасолька, пилка для нігтів), ударивши нападника щоб той втратив свідомість. Поки гвалтівник оговтується, потерпіла може втекти, сховатися, викликати правоохоронців. Тобто, такі дії вважаються необхідною самообороною [1, с. 79].

Відповідно до 36 статті [Кримінального кодексу](#), кожна людина має право на оборону свого життя, незалежно від того, чи має вона можливість уникнути цього посягання (втекти, сховатися і т.д.) або звернутися до правоохоронних органів.

У випадку загрози життю людини захист вважатиметься правомірним у тому випадку, якщо шкода завдана безпосередньо самому нападаючому, а нікому іншому.

Важливо пам'ятати, що закон передбачає ситуацію крайньої необхідності захисту свого життя від загрози, тобто сукупності заходів, спрямованих на усунення суспільної небезпеки, якщо цю небезпеку в даній обстановці неможна було усунути іншими засобами і якщо при цьому не було допущено перевищення меж крайньої необхідності. В ситуації крайньої необхідності застосовується принцип "меншого зла", тобто спричинена шкода нападаючому повинна бути менше попередженої.

Проте відомі випадки, коли людина в шоківому стані, захищаючи себе під час нападу, може нанести тяжких тілесних ушкоджень зловмиснику, або навіть вбити його.

Кримінальна відповідальність настає у тому випадку, якщо була перевищена самооборона, внаслідок чого було заподіяно умисне вбивство або нанесення тяжких тілесних ушкоджень. Умисними, в даному випадку, вважатимуться такі дії, коли особа розуміла, що було достатньо одного удару для дезорієнтації нападника, але все ж таки продовжувала наносити удари, завдавши тяжких ушкоджень, то в такому випадку буде явний факт перевищення меж самооборони. Знову ж таки, потрібно оцінювати психологічний стан особи в момент відповідного нападу.

Якщо особа перебувала в дуже великому психологічному стресі та не усвідомлювала своїх дій, тобто так вийшло, що вона в стані афекту продовжувала бити злочинця, який перебуває без свідомості. Звичайно, в такому випадку, буде відкрите кримінальне провадження і проводитись розслідування по факту перевищення меж самозахисту, але в результаті, особу можна виправдати і визнати невинною [2, с. 52-53].

Однак, дуже часто задля власного спокою люди віддають перевагу носінню зброї та інших засобів (газові балончики, електрошокери), які можуть захистити їх від несподіваного нападу. Проте, у таких випадках, треба чітко знати, чи врегульовує закон носіння, застосування зброї та різних засобів самозахисту.

Закон не вимагає механічної рівності між злочинцем та потерпілим. Наприклад, якщо ми бачимо що на нас йде злочинець з ножем, який явно хоче нанести поранень, а не просто налякати, то за можливості ми можемо використати пістолет, щоб зупинити нападника. Проте, якщо з цього пістолета злочинець буде вбитий, в такому випадку, як вже зазначалося, буде проведене розслідування. Тому, для захисту, людина може застосовувати зброю та інші засоби необхідної самооборони [3, с. 25-26].

Однак, кожен громадянин повинен чітко розуміти, що носіння зброї повинно бути законним. Навіть газові балончики можуть продаватися тільки тим особам, які досягли 18-річного віку лише за наявності медичної довідки-висновку про те, що людина за станом здоров'я може володіти даним засобом самооборони і знає правила його застосування та зберігання. Слід зазначити, що громадянин не можуть володіти газовими балончиками, які призначені для працівників правоохоронних органів.

Отже, необхідно зрозуміти, що захист свого життя в небезпечній ситуації також регулюється законом, тому потрібно вміти постояти за своє життя правильно. Важливо пам'ятати, що самооборона повинна бути необхідним захистом свого життя, і в жодному разі не переростати у помсту, умисне нанесення тілесної шкоди, чи навіть вбивство.

Список використаних джерел

1. Ржевська В. С. Самозахист. Українська дипломатична енциклопедія: У 2-х т./ Редкол.: Л. В. Губерський (голова) та ін. К.: Знання України, 2004 Т.2 812 с. URL: http://library.da.mfa.gov.ua/cgi-bin/irbis64r_11/cgiirbis_64.exe?LNG=uk&C21COM=S&I21DBN=DB2&P21DBN=DB2&S21FMT=fullweb&S21ALL=%28%3C.%3EA%3D%D0%93%D0%9E%D0%9B%D0%9E%D0%92%D0%A7%D0

%95%D0%9D%D0%9A%D0%9E,%20%D0%92.\$%3C.%3E%29&FT_REQUEST=&FT_PREFIX=&Z21ID=&S21STN=1&S21REF=&S21CNR=20

2. Ржевська В. Самооборона індивідуальна і колективна Політична енциклопедія. Редкол.: Ю. Левенець (голова), Ю. Шаповал (за ст. голови) та ін. К.: Парламентське видавництво, 2011. с. 652. URL: <http://dsr.univ.kiev.ua/pub/83303/>

3. Денисов В. Н. Право на самооборону. Юридична. енциклопедія : [у 6 т.] / ред. кол. Ю. С. Шемшученко (відп. ред.) [та ін.]. К. : Українська. енциклопедія ім. М. П. Бажана, 1998-2004. URL: <http://kul.kiev.ua/praci-2002-roku/juridichna-enciklopedija-v-6-t.-redkol.-ju.s.-shemshuchenko-vidp.-red.-ta-in.-k.-ukr.-encikl.-2002.-t.-4-n-p.-720-s.-il.html>

4. Воробець В. В. Застосування примусових заходів виховного характеру до неповнолітнього. URL: http://univd.edu.ua/general/publishing/konf/17_05_2018/pdf/141.pdf

5. Авдєєнко В. М. Розвиток прав і свобод людини. 2018. URL: http://univd.edu.ua/general/publishing/konf/17_05_2018/pdf/20.pdf

ПРАВО ДЕРЖАВИ НА САМООБОРОНУ У СВІТЛІ СУЧАСНИХ ОБСТАВИН ТА МІЖНАРОДНОГО РОЗВИТКУ

Сулима Вадим Вікторович,

здобувач вищої освіти першого бакалаврського рівня **ПМПФ-18-2,**

Факультет підготовки, перепідготовки

та підвищення кваліфікації працівників податкової міліції,

Університет державної фіскальної служби України

Науковий керівник: Параниця Сергій Павлович,

заступник начальника кафедри спеціальних дисциплін

та організації професійної підготовки, к.ю.н., доцент,

Університет державної фіскальної служби України

Проблема формування системи безпеки і оборони в Європі у сучасному розумінні цього поняття гостро постала невдовзі після завершення Другої світової війни, тоді як західні країни відчули небезпеку радянської експансії на Східну Європу. Це і змусило їх більш тісно співпрацювати зокрема, і у сфері оборони.

В основі принципів міжнародного права та принципів, закріплених Статутом ООН, лежить ідея заснування нової системи колективної безпеки. Протягом існування ООН ефективно боролася з послабленням загроз міжнародної безпеки. Отриманий досвід дає надії, що ООН зможе адаптуватися з тим, щоб успішно протистояти новим викликам XXI століття. Концепція колективної безпеки була побудована первісно в традиційному військовому розумінні: система, за якою держави об'єднуються й заявляють, що агресія проти одного є агресією проти всіх, та беруть на себе зобов'язання в такому випадку реагувати колективно. Історія міжнародних відносин другої половини XX століття засвідчує, що найпоширенішим випадком застосування сили державами є реалізація ними права

на самооборону, закріпленого в загальному міжнародному праві і підтвердженого в Статуті ООН.

Вивчення права держав на самооборону стало актуальною темою для досліджень в ХХ столітті видатними юристами-міжнародниками, таких як А. Фердросс, Г. Кельзен, Л. Оппенгейм, Я. Броунлі, О. Шахтер, М. Шоу, М. Райсман, Л. Хенкін та багато інших. У вітчизняній доктрині окремими аспектами самооборони держав займалися Е.І. Скакунов, В.А. Василенко, В.Н. Денисов, Г.В. Ігнатенко. Комплексним аналізом інституту права держави на самооборону можна назвати праці В.С. Ржевської. Дослідженню правових аспектів формування європейської системи міжнародної безпеки присвячені праці М.М. Микієвича, В.І. Муравйова, М.М. Гнатовського, О.М. Гладенка, О.А. Делінського [1, с.179].

Так, європейська система міжнародної безпеки формувалася під впливом політичних, соціальних, економічних та військових чинників. Зокрема, перед європейськими державами в післявоєнний час стояли економічні, соціальні та військові завдання. Економічна проблема, пов'язана з необхідністю подолання розрухи і відновлення європейського господарства, вирішувалася за допомогою втілення в життя «плану Маршалла» 1947 року, а згодом й «плану Шумана» 1950 року, що був взятий за основу створення першого європейського співтовариства. Соціальний виклик полягав в необхідності розробки хартії прав людини і створення наднаціонального суду для захисту прав людини, що було втілено в життя в 1949 році заснуванням Ради Європи, прийняттям Європейської конвенції про захист прав людини й основоположних свобод в 1950 році. Третє завдання – військове – вирішилося введенням системи колективної безпеки, тобто системи колективних заходів, що застосовуються державами на універсальній або регіональній основі з метою усунення загрози миру, запобігання або придушення актів агресії та відновлення міжнародного миру і безпеки відповідно до міжнародного права. Суттю принципу колективної безпеки стало надання спільної допомоги державі, що виявилася жертвою агресії. Перші такі договори головним чином були направлені проти Німеччини. До них слід віднести двосторонній договір між Великою Британією і Францією («Договір Дюнкерка» 1947 р.) і Брюссельський пакт 1948 р. п'яти держав Західної Європи (Велика Британія, Франція, країни Бенілюксу) [2].

Норма про колективну самооборону почала вкорінюватися в європейську систему міжнародної безпеки. В установчих договорах Європейського Союзу норма про колективну самооборону була відсутня, не дивлячись на стрімкий розвиток спільної зовнішньої політики та політики безпеки як нової міжнародно-правової форми інституціоналізованого співробітництва держав-членів. Лісабонські договори про Європейський Союз і про функціонування Європейського Союзу не тільки змінили правосуб'єктність Європейського Союзу, але заклали додаткові механізми солідарності держав-членів між собою й з Європейським Союзом. Правовими інструментами сфери спільної зовнішньої політики та політики безпеки Європейського Союзу є відтепер акти інститутів Євросоюзу, що зумовлює їх обов'язковий характер [2, с. 55].

Для України, особливо сьогодні, а часи російської військової агресії, інформаційної війни та окупації територій України, важливість проведення нових наукових досліджень міжнародно-правового інституту права на самооборону обумовлена необхідністю забезпечення національної безпеки, а засоби досягнення цієї загальнонаціональної мети для незалежної України відрізняються від підходів, які розроблялися вітчизняною наукою за часів Радянського Союзу. Україна є активним учасником міжнародних відносин і виступає важливим фактором стабільності в Європі. Наша держава неодноразово висловлювала підтримку універсальній системі колективної безпеки, заснованій на принципах Статуту ООН, і водночас налагодила партнерські відносини з НАТО, а влітку 2002 р. висловила намір вступити до НАТО. Національно-правові документи, в яких визначено засоби зміцнення безпеки нашої держави, залишаються неадаптовані до нових загроз, які швидко ростуть у сучасному світі. Отже, політика нашої держави в сфері національної і міжнародної безпеки потребує серйозної розробки теоретичних підвалин на основі діючих міжнародно-правових зобов'язань, що включає необхідність визначити ставлення України до сучасної практики реалізації права на самооборону [3].

Право держави на самооборону, отже, може розглядатися як право на захист, підставою до реалізації якого виступає вчинений проти держави збройний напад і яке утворюється з відповідних правомочностей, що входять до складу інших суб'єктивних прав держави – на суверенітет, територіальну цілісність та політичну незалежність. Виключна риса права на самооборону – можливість вжити засоби захисту, які виражаються у застосуванні збройної сили – зумовлюється саме характером і значенням названих суб'єктивних прав держави, які підлягають захисту в такий спосіб. У цій якості суб'єктивне право держави на самооборону, дійсно, є невід'ємною складовою міжнародної правосуб'єктності держави, як її відображено в сучасному міжнародному праві, але реалізовується лише в рамках правовідношення, створеного юридичним фактом – збройним нападом на державу.

В сучасній системі правових гарантій миру й безпеки інститут права на самооборону має подвійне призначення: захищати міжнародний мир як загальнолюдську цінність і водночас захищати національну безпеку і суверенітет держави. Закріплене в сучасному міжнародному праві розуміння права держав на самооборону як визнаної за державою можливості застосовувати збройну силу з виключною метою відсічі протиправному збройному нападові, спрямованому проти неї або проти іншої держави, виходить з уявлення про міжнародний конфлікт як міждержавне протистояння, зміст якого складають відносно передбачувані дії регулярних армій і сторони якого піддаються чіткому визначенню. Навіть тоді, коли небезпека для однієї держави походить з території іншої, але створюється неурядовими збройними формуваннями, зміст дій, які становлять реалізацію права на самооборону, залишається той самий. Самооборона завжди за суттю є актом реалізації публічно-владних повноважень держави, які полягають у застосуванні її збройних сил проти іншої суверенної держави. У сучасному світі традиційне уявлення про учасників і перебіг міжнародного

конфлікту змінилося: найбільш небезпечними для міжнародного миру визнані загрози, які створюються недержавними угрупованнями [3, с.10].

Система правових гарантій міжнародного миру та безпеки, що склалася на основі зобов'язань держав відповідно до Статуту ООН та імперативних норм міжнародного права, болісно реагує на ці зміни. Великі держави прагнуть у власних інтересах розширити міжнародно-правові рамки для самооборони, постає питання про роль неправомірної практики у зміні діючих норм позитивного права. Однак разом з тим послаблення обмежень, встановлених міжнародним правом для реалізації права на самооборону, означає відкриття широкого простору для зловживань цим суб'єктивним правом і безкарних порушень принципу незастосування сили та загрози силою. Оскільки інститут права на самооборону є важливим елементом системи правових гарантій міжнародного миру і безпеки, практика реалізації цього права з порушеннями відповідних обмежень дається взнаки на розвиткові всієї системи міжнародного права. А саме – заперечується на практиці також принцип суверенної рівності держав, тому що наймогутніші у військовому плані держави утверджують свою безпеку за рахунок прав решти, включаючи можливість безборонного втручання у внутрішні справи і вчиненням агресії під виглядом самооборони[1, с.182].

Ймовірно в майбутньому, в зв'язку з розвитком нових видів озброєнь та якісно новими загрозами для міжнародного миру й безпеки, з'являтимуться нові, звичаєві або договірні режими, всередині єдиного інституту права держав на самооборону, проте вони матимуть невелике значення якщо їм не відповідатиме активна правозастосовча практика компетентних міжнародних органів – Ради Безпеки ООН і Міжнародного Суду ООН. Тому більша частина рекомендацій щодо зовнішньої політики України стосується створення ефективного міжнародного механізму тлумачення і застосування норм міжнародного права, які розвиватимуться найближчим часом і регулюватимуть відповідь держав на нові загрози міжнародному мирові й безпеці, передусім – на терористичні акти.

Список використаних джерел

1. Ржевська В.С. Тенденції розвитку інституту самооборони в сучасному міжнародному праві. *Актуальні проблеми міжнародних відносин*. 2018. Вип. 13 (частина III). С.177-186.

2. Ржевська В.С. «Стримування» чи «втручання»: підстави для застосування збройної сили в концепціях національної безпеки Російської Федерації та США. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка: міжнародні відносини*. 2016. Вип. 15, С.52-57.

3. Ржевська В.С. Збройні репресалії як відповідь на терористичні акти. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка: міжнародні відносини*. 2017. Вип. 18, С.9-12.

4. Ржевська В.С. Відношення між репресаліями та «збройними заходами самопомогі» у сучасному міжнародному праві. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка: міжнародні відносини*. 2016. Вип. 19, С. 6-10.

ПРАВИЛА САМООБОРОНИ ПРИ НАПАДІ УДАРІВ НОЖЕМ

Банна Тетяна Валеріївна,

здобувач вищої освіти першого бакалаврського рівня ПМПФ-16-2,

Факультет підготовки, перепідготовки

та підвищення кваліфікації працівників податкової міліції,

Університет державної фіскальної служби України

Науковий керівник: Параниця Сергій Павлович,

заступник начальника кафедри спеціальних дисциплін

та організації професійної підготовки, к.ю.н., доцент,

Університет державної фіскальної служби України

На сучасному етапі розвитку суспільства, в зв'язку із великої кількості різновидів зброї та в межах переходу України під юрисдикцію ЄС, вкрай актуальною стає проблема адміністративно-правового забезпечення обігу та застосування зброї в Україні. Впорядкувати суспільні відносини в певній сфері є одним із найпріоритетніших завдань кожної держави.

Проблема визначення поняття зброї, її обігу та застосування займалися вчені різних галузей науки, зокрема, юридичних, військових, технічних та ін.. Доктор юридичних наук Б. М. Ринажевський пропонує власну класифікацію зброї, і обґрунтовує завдяки їй необхідність розширення видів зброї, на які поширюються межі адміністративно-правового регулювання [1].

На даний час, незаконним шляхом придбати та використовувати будь-яку небезпечну для життя людини холодну зброю може кожен, адже, в країні не має повноцінного контролю та спеціальних розроблених норм в Кримінальному кодексі України, щодо більш підвищеної відповідальності саме за протиправне використання незаконної зброї в необумовленому місці для цього. Коли існує суспільна небезпека, яка містить ознаки злочину, або можливість скоєння злочину (наприклад, посягання на здоров'я та життя як свого, так і інших громадян), також це може бути посягання на суспільний порядок і безпеку, то такі дії можуть бути причиною для самооборони.

Згідно Кримінального кодексу України, зазначається, що необхідною обороною визнаються дії, вчинені з метою захисту охоронюваних законом прав та інтересів особи, яка захищається, або іншої особи, а також суспільних інтересів та інтересів держави від суспільно небезпечного посягання шляхом заподіяння тому, хто посягає, шкоди, необхідної і достатньої в даній обстановці для негайного відвернення чи припинення посягання, якщо при цьому не було допущено перевищення меж необхідної оборони. Кожна особа має право на необхідну оборону незалежно від можливості уникнути суспільно небезпечного посягання або звернутися за допомогою до інших осіб чи органів влади [2].

Вкрай складно захиститися від злочинця, озброєного ножем. У разі виникнення такої ситуації необхідно не тільки володіти обладнанням, а й проходити належну психологічну підготовку. Будь-якій особі потрібно чітко розуміти наслідки атаки ножем і тренуватись із навчальною зброєю, вчитися відбивати атаки простими й ефективними прийомами, демонструючи свою

психологічну перевагу. У поєдинку з озброєним злочинцем потрібно уважно стежити за його діями і швидко оцінювати ситуацію. Але досвідчений злочинець може миттєво змінити свій рух так, щоб використовувати несподіваний ефект (ніж в руку, зверху вниз, знизу вниз, зверху вниз, пряма ін'єкція в різні частини тіла людини), Тому завжди необхідно контролювати дистанцію порушника, щоб ви могли відбити атаку.

Наприклад, вправа яка виконується залежно від розташування правопорушника відносно правоохоронця із кроком правою ногою назад або з кроком лівою ногою вперед необхідно виконати верхній блок передпліччям різнойменної руки, зупинивши озброєну руку правопорушника, водночас лезо ножа озброєної руки правопорушника повинно бути з боку від голови правоохоронця. Далі потрібно правою рукою захопити його за ділянку долоні й зап'ястя зверху і вдарити правою ногою в пах. Виконати важіль руки до середини з кроком лівої ноги вперед, притиснувши плечовий суглоб правопорушника до свого коліна. Виконати больовий вплив методом скручування руки правопорушника, одночасно натискаючи на зап'ястя, ліктювий і плечовий суглоб. Обеззброїти правопорушника, відкинути на безпечну відстань ножа, щоб зберегти відбитки його пальців на рукоятці, загнути руку правопорушника за спину. Далі правоохоронець може виконати больовий вплив у положенні загиначу руки правопорушника за спину та подати команду «на коліна», «лягти на живіт», надягнути наручники, здійснити поверхневий огляд [3].

При виконанні цієї вправи можуть виникнути труднощі та помилки, а саме: 1) відбив передпліччям виконано мляво; 2) озброєну руку правопорушника захоплено із запізненням після відволікаючого удару; 3) прийом виконано невпевнено; 4) прийом виконано на прямих ногах; 5) повільно виконано прийом; 6) зроблено зупинку під час виконання прийому; 7) втрачено контроль за рукою та ножом правопорушника; 8) помилки під час виконання важеля руки до середини; 9) помилки під час переходу на затримання після важеля руки до середини; 10) не відібрано ніж у правопорушника;

Отже, особливо треба запам'ятати, що правила самозахисту від нападу озброєного злочинця допоможуть правильно застосувати спеціальні методи захисту від озброєного злочинця за допомогою ножа або вогнепальної зброї в разі виникнення надзвичайної ситуації. Вивчення методів самооборони від збройного правопорушника рекомендується проводити спочатку по частинах, а потім разом, коли всі частини дій вивчені і виконані технічно правильно.

Список використаних джерел

1. Саунін Р. Д. Адміністративно-правові аспекти застосування зброї військовослужбовцями національної гвардії України. [Прикарпатський юридичний вісник](#). 2015. Вип. 3. С. 214-217.

2. Кримінальний кодекс України: Кодекс України, Кодекс, Закон від 05.04.2001 № 2341-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2001, № 25-26, ст. 131.

3. Чичкан О. А., Гнип І. Я., Музика Б. Ю., Червоношапка М. О. Захист поліцейського від нападу озброєного правопорушника: методичні рекомендації. Львів: ЛьВДУВС. 2018. 40 с.

СЕКЦІЯ 3

ОСОБИСТА БЕЗПЕКА ПРАЦІВНИКІВ ПРАВООХОРОННОГО ОРГАНУ ПІД ЧАС ЗБРОЙНОГО ПРОТИСТОЯННЯ

ОСОБИСТА БЕЗПЕКА ПІД ЧАСПРОТИДІЇ ЗЛОЧИНАМ, ПОВ'ЯЗАНИМ ІЗ НЕЗАКОННИМ ОБІГОМ ВОГНЕПАЛЬНОЇ ЗБРОЇ, БОЙОВИХ ПРИПАСІВ, ВИБУХОВИХ РЕЧОВИН

Борщевський Владислав Сергійович,

Лисенко Артем Богданович,

здобувачі вищої освіти першого бакалаврського рівня ПМПМ-16-4,

Факультет підготовки, перепідготовки

та підвищення кваліфікації працівників податкової міліції,

Університет державної фіскальної служби України

Науковий керівник: Гарбовський Леонід Антонович,

доцент кафедри спеціальних дисциплін

та організації професійної підготовки, к.ю.н., доцент,

Університет державної фіскальної служби України

Одним із актуальних питань яке постає на сьогоднішній день є порушення встановлених правил поводження з загально-небезпечними предметами, найбільш поширеним злочином з яких є незаконне поводження зі зброєю, бойових припасів або вибуховими речовинами. Неконтрольований обіг відповідних загально-небезпечних предметів приховує в собі високий рівень небезпеки спричинення шкоди людям та довкіллю. Суспільна небезпека злочинів, пов'язаних із незаконним обігом зброї, обумовлена тенденцією розвитку насильницької озброєної злочинності, а ще і незаконним збройним підприємництвом. Про наявність такої зброї та відповідних небезпечних предметів і активне насичення ними держави свідчить аналіз офіційної статистики за останні роки.

Так у 2017 було вилучено 275 одиниць вогнепальної зброї, 125 306 боєприпасів, понад 73 кілограма вибухівки, що вказує на стійкий зріст кількості зазначених злочинів. Саме тому комплексне вивчення дій оперативних підрозділів Національної поліції України направлене на виявлення незаконного обігу зброї, бойових припасів або вибухових речовин на території обслуговування має важливе значення для вирішення як наукових, так і практичних завдань [1].

У різні часи науковці Б. І. Бараненко, Т. М. Бульба, Л. М. Кулик, В. П. Меживий, В. І. Рибачук розглядали у своїх працях питання протидії злочинам, пов'язаним із незаконним обігом та застосуванням зброї, вибухових пристроїв та речовин. Виходячи з аналізу публікацій, в яких започатковано розв'язання

зазначеної проблеми, не враховано особливості сучасного політичного стану в Україні.

Пристаючи до виявлення фактів незаконного обігу вогнепальної зброї, бойових припасів та вибухових речовин на території обслуговування працівник поліції повинен зібрати і проаналізувати відомості щодо: наявності на території обслуговування, об'єктів на яких відбувається обіг вогнепальної зброї, бойових припасів та вибухових речовин; правил їх обігу; практики виконання цих правил тощо.

Відомості відносно об'єктів обігу вогнепальної зброї, бойових припасів та вибухових речовин можна отримати у суб'єктів, які мають право на їх придбання, а саме: державні воєнізовані організації – армія, органи національної поліції, митні органи та ін.; підприємства, організації та установи з особливими статутними завданнями (приватні охоронні підприємства і служби безпеки); підприємства, що займаються розробкою, випробуванням, виробництвом зброї, боєприпасів і вибухових речовин, а також їх торгівлею; спортивні і мисливські підприємства і організації; недержавні освітні установи з підготовки охоронців [2, с. 68].

Метою аналізу є отримання достовірних відомостей з приводу виявлення прогалин в системі державного контролю з обігу вогнепальної зброї, бойових припасів та вибухових речовин, порушення правил їх обліку, неналежного збереження і використання, оскільки саме ці ознаки найчастіше всього є причиною потрапляння зброї в незаконний обіг. Відтак, з метою організації ефективної системи боротьби щодо виявлення та припинення фактів незаконного обігу вогнепальної зброї, бойових припасів та вибухових речовин необхідно знати як загальні дані, що характеризують оперативну обстановку, так і кримінологічні особливості осіб, які їх вчиняють, причини й умови, що сприяють їх вчиненню, а також ряд інших даних, що входять до поняття оперативно-розшукової характеристики цих злочинів [3, с. 162].

Основними об'єктами, які заслуговують особливої уваги є місця ймовірного збуту зброї та боєприпасів такі як вокзали, ринки тощо. Результатом вказаного аналізу має бути повна інформованість оперативного працівника, яким чином здійснюється обіг зброї і боєприпасів на об'єктах території обслуговування. Проводячи індивідуальну профілактичну роботу на території обслуговування оперативному працівнику поліції слід постійно і ретельно перевіряти наступні категорії осіб: раніш засуджених осіб і схильних до незаконного поводження зі зброєю, бойовими припасами чи вибуховими пристроями; осіб, які займаються полюванням; спортсменів, які займаються стрільбою з вогнепальної зброї; осіб, які проходили службу в районі проведення АТО; волонтерів та осіб, які займаються транспортними та пасажирськими перевезеннями в районі проведення АТО.

Окремим джерелом отримання інформації є мережа Інтернет. Враховуючи технічний прогрес який відбувається на сьогоднішній день, слід врахувати, що сліди злочинної діяльності залишаються в мережі Інтернет. Отримана інформація не є досконалою, і завжди, як і будь-яка інформація, що надходить до оперативного працівника потребує перевірки для встановлення достовірності такої інформації [4, с. 110].

Підсумовуючи викладене, рекомендований перелік не є вичерпним, тому залежно від особливостей ситуації чи території обслуговування його може бути звужено чи розширено. Водночас знання наданого переліку дозволить швидко і професійно виявляти порушення у сфері незаконного обігу вогнепальної зброї, бойових припасів та вибухових речовин.

Список використаних джерел

1. Генеральна Прокуратура України : офіц. сайт. URL: <http://www.gp.gov.ua> (дата звернення: 31.10.2018).
2. Кримінальне право України. Особлива частина : підручник / Ю. В. Баулін, В. І. Борисов, В. І. Тютюгін та ін. ; за заг. ред. В. В. Сташиса, В. Я. Тація. 4-те вид., перероб. і допов. Харків : Право, 2010. 608 с.
3. Меживий В. П. Інформаційне забезпечення оперативно-розшукової діяльності у сфері обігу зброї, боєприпасів, вибухових речовин та вибухових пристроїв. *Науковий вісник Юридичної академії Міністерства внутрішніх справ*. 2003. № 1 (10). С. 161–168.
4. Бараненко Б. І. Оперативно-розшукові заходи щодо розкриття злочинів, пов'язаних із застосуванням вибухових речовин та пристроїв. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ України*. 2002. № 1. С. 109–114.

ОСОБИСТА БЕЗПЕКА ЯК ВАЖЛИВА СКЛАДОВА В СЛУЖБОВІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ

Девізорів Валентин Володимирович,

Шуфрич Михайло Вікторович,

здобувачі вищої освіти першого бакалаврського рівня ПМПМ-16-4,

Факультет підготовки, перепідготовки та підвищення

кваліфікації працівників податкової міліції,

Університет державної фіскальної служби України

Науковий керівник: Грищук Віктор Леонідович,

начальник кафедри спеціальних дисциплін та

організації професійної підготовки, к.ю.н.,

Університет державної фіскальної служби України

В умовах реформування системи МВС України та створення Національної поліції України доволі актуальною та дискусійною є проблематика володіння поліцейськими прийомами особистої безпеки в типових та екстремальних ситуаціях, що цікавить науковців та практичних працівників поліції. Через нинішню ситуацію в державі, що характеризується зростанням злочинності та збільшенням кількості випадків злісної непокори з боку правопорушників законним вимогам поліцейських, їх травмуванням та загибеллю, виникає потреба наукового підходу до розв'язання сучасних задач у сфері забезпечення особистої безпеки поліцейських під час виконання службових обов'язків.

Тому розробка заходів щодо підвищення рівня особистої безпеки поліцейських, нормативно-правового регулювання безпечного виконання ними

службових обов'язків з огляду на зміни в підготовці правоохоронців нової генерації уможлиблює вирішення теоретичних і практичних питань, що стосуються особистої безпеки поліцейських.

Серед учених, які досліджували деякі проблемні аспекти забезпечення особистої безпеки поліцейських, варто виокремити А. В. Буданова, В. Б. Авер'янова, В. Г. Андросюка, Ю. В. Дубка, А. В. Калашнікова, Я. Ю. Кондратьєва, М. В. Корнієнка, В. А. Лаптія, В. А. Ліпкана, І. В. Пахаря, С. В. Петкова, С. І. Самигіна.

Тимчасом, незважаючи на таку чисельність наукових напрацювань, присвячених тематиці особистої безпеки поліцейських, нез'ясованими залишаються чимало питань. Безумовно, ця проблема є надзвичайно актуальною і багатоаспектною, однак вона ще не стала предметом розгорнутих наукових досліджень. У зв'язку з цим постає необхідність на основі нагромадженого дослідницького матеріалу у форматі різних наукових підходів з'ясування сутності, значення й змісту особистої безпеки, правового регулювання та особливостей щодо забезпечення особистої безпеки поліцейських, вироблення пропозицій та рекомендацій із подальшого удосконалення.

Становлення правової держави та формування дієвої системи забезпечення прав людини неможливе без проведення реформування правоохоронної системи. У цьому контексті варто констатувати, що багато країн успішно пройшли або проходять шлях реформ, зокрема правоохоронної системи, і їхній досвід може стати у пригоді нам. Нині постає питання ефективності виконання поліцейськими оперативно-службових завдань, створення якісно нової моделі взаємодії суспільства та поліції для забезпечення охорони прав і свобод людини. Рівень якості виконання поліцейським своїх службових обов'язків прямо пропорційно залежить від забезпечення його особистої безпеки. У науковій літературі міститься чимало дефініцій поняття «безпека». У словнику С. І. Ожегова безпека означає стан, за якого не загрожує небезпека, це – захист від небезпеки [1, с. 84].

Під небезпекою, своєю чергою, розуміють загрозу заподіяння кому-небудь шкоди, загрозу життю та здоров'ю людини, іншим її цінностям. Отже, небезпека – це ситуація, коли існує загроза безпеці, тобто сукупність умов і факторів, які є небезпечними для життєво важливих інтересів особи. Загроза як зовнішній чинник небезпеки, справляючи специфічний вплив на конкретного суб'єкта, зумовлює його особливий психологічний стан. Останній виступає як психофізіологічна ознака небезпеки. Людина, котра перебуває в стані небезпеки, відчуває тривогу, неспокій, для неї характерним є психічне напруження та інші негативні прояви [1, с. 84].

На думку, Б. В. Ліщук «реалії забезпечення особистої безпеки поліцейських під час виконання оперативно-службових завдань висвітлюють проблему, яка потребує особливої уваги. Сьогодні, зазначає автор, що прийняття необхідного пакета підзаконних нормативно-правових актів з питань забезпечення особистої безпеки поліцейських, повного забезпечення підрозділів новітніми спеціальними засобами, вироблення чіткої концепції професійної підготовки поліцейських кадрів дасть змогу покращити захист поліцейського під час виконання оперативно-

службових завдань. Відповідно розробка заходів щодо підвищення рівня особистої безпеки поліцейських із запозиченням зарубіжного досвіду уможливить вирішення теоретичних і практичних завдань службової діяльності» [2, с. 210].

Багато країн успішно долають шлях реформ, у тому числі правоохоронної системи, і їхній досвід може бути корисним Україні. Справді, зарубіжний досвід є важливим, оскільки дає можливість побачити ефективність чи неефективність реалізації елементів підготовки поліцейських інших країн до виконання оперативно-службових завдань. Проте на сучасному етапі реформи правоохоронного відомства виникають труднощі застосування досвіду інших держав без здійснення відповідної адаптації, врахування особливостей виконання поліцією оперативно-службових завдань.

У процесі докорінного реформування правоохоронного органу гостро постало питання підготовки поліцейських абсолютно іншої формації, які б ефективно виконували свої службові обов'язки. Проте чи не найважливішою проблемою можна вважати підготовку поліцейських за новими стандартами, які відрізняються від тих, що існували раніше. Однак успішне виконання поліцейськими оперативно-службових завдань багато в чому залежить і від умілого володіння прийомами особистої безпеки в типових та екстремальних ситуаціях.

Керівництво Національної поліції України, враховуючи негативний досвід такої попередньої інституції, як «міліція», пов'язаний з травмуванням та загибеллю особового складу, приділяє особливу увагу забезпеченню особистої безпеки поліцейських. Вимога однозначна: кожен поліцейський повинен володіти фаховою підготовкою достатнього рівня, належними теоретичними знаннями і практичними навичками, необхідними для виконання службових завдань.

Помилки, спричинені неправомірним застосуванням вогнепальної зброї, недостатнім рівнем управління поліцейськими силами і засобами, прорахунки у тактиці під час типових та екстремальних ситуацій, у проведенні поліцейських операцій призводять до загибелі та травмування службовців. Усунення цих та інших недоліків вимагає коригування термінів і змісту програм професійної підготовки поліцейських із використанням зарубіжного досвіду, вироблення надійних методик опанування навичками теорії і практики застосування поліцейських заходів, зокрема, примусового характеру, забезпечення поліцейських сучасними спеціальними засобами.

Отож, реалії забезпечення особистої безпеки поліцейських під час виконання оперативно-службових завдань висвітлюють проблему, яка потребує особливої уваги. Сьогодні прийняття необхідного пакета підзаконних нормативно-правових актів з питань забезпечення особистої безпеки поліцейських, повного забезпечення підрозділів новітніми спеціальними засобами, вироблення чіткої концепції професійної підготовки поліцейських кадрів дасть змогу покращити захист поліцейського під час виконання оперативно-службових завдань. Відповідно розробка заходів щодо підвищення рівня особистої безпеки поліцейських із запозиченням зарубіжного досвіду уможливить вирішення теоретичних і практичних завдань службової діяльності.

Список використаних джерел

1. Лапін В. М. Безпека життєдіяльності людини: навч. посібник. К.: Знання, 1999. 184 с.

2. Ліщук Б. В. Особиста безпека як важлива складова в службовій діяльності поліцейських. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*. 2016. № 4. С. 204–211.

3. Охріменко І. М. Світовий досвід підготовки кадрів поліції та його впровадження в Україні: матер. Міжнар. наук.-практ. конф. (Дніпропетровськ, 17 березня 2016 р.). Дніпропетровськ: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2016. 556 с.

ОСОБИСТА БЕЗПЕКА ПРАЦІВНИКІВ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ ПІД ЧАС ЗАТРИМАННЯ ПРАВОПОРУШНИКА

Скиба Денис Олегович,

Поліщук Вадим Андрійович,

здобувачі вищої освіти першого бакалаврського рівня ПМПМ-16-4,

Факультету підготовки, перепідготовки та підвищення

кваліфікації працівників податкової міліції,

Університет державної фіскальної служби України

Науковий керівник: Антоненко Сергій Анатолійович,

професор кафедри спеціальних дисциплін та організації

професійної підготовки, к.н. з фіз. вих. і спорту,

Університет державної фіскальної служби України

Сучасний стан захисту прав, свобод і законних інтересів громадян від протиправних посягань характеризується як незадовільний. Питання самозахисту громадян від протиправних посягань потребують поглибленого вивчення, особливо в частині характеристики умов правомірності застосування вогнепальної зброї у разі затримання правопорушника.

Застосування вогнепальної зброї працівниками правоохоронних органів свідчить про недостатній рівень їхньої професійної та психологічної підготовки, незнання тактики і застосування прийомів під час затримання та перевищення повноважень в умовах необхідної оборони та крайньої необхідності. Затримання правопорушника, який посягає на права, свободи і законні інтереси особи та держави, залишається одним із важливих напрямів професійної діяльності працівників правоохоронних органів.

Теоретичні напрацювання та аналіз чинного законодавства з питань, що пов'язані з загрозою, ризиком та особистою безпекою під час затримання правопорушника залишаються актуальними, особливо в умовах сьогодення. Це спонукало провести аналіз чинного законодавства та теоретичних напрацювань О. Баганця, Д. Беззубова, О. Березюка, В. Кікотя, В. Коробкіна, С. Лебедева, В. Ліпкана, Н. Румянцевої, А. Святенко, С. Старенького, І. Тадишина, М. Хавронюка, Л. Чистоклетова, А. Шишко, які з нових позицій оцінюють стан боротьби зі злочинністю та умови правомірності застосування вогнепальної зброї під час затримання правопорушників.

Загальне розуміння безпеки як з боку громадян, так і працівників правоохоронних органів повинно бути чітким і зрозумілим, незважаючи на його складність наукового тлумачення та практичного застосування. Одним із перших, хто проаналізував безпеку на рівні суто фізичного явища був Томас Гоббс. Він звернув увагу на взаємозв'язок та взаємообумовленість між поведінковими діями особи і результатом від цих дій. Основним результатом проведеного Т. Гоббсом аналізу безпеки фізичної особи є її соціальна сутність, врегульована нормами поведінки та захищена державою. Питання, пов'язані з безпекою людини були і залишаються актуальними на індивідуальному рівні поведінки особи з урахуванням її психологічних особливостей, фізичного стану та професійної підготовки. Наявна система безпеки передбачає вирішення завдання, яке пов'язано з безпекою людини, реалізацією її потреб та інтересів, а також усуненням загроз і ризиків, спрямованих проти неї.

Особиста безпека громадян та працівників правоохоронних органів під час затримання правопорушників повинна передбачати врегульований нормами права стан захищеності конституційних прав, свобод і законних інтересів особи, суспільства, держави, під час якого немає загрозливих ризиків та небезпеки, які сприяють виникненню і вчиненню протиправних посягань. Звернемо увагу лише на один із аспектів затримання правопорушників працівниками правоохоронних органів та застосування в такому разі вогнепальної зброї. Вогнепальна зброя – це різновид стрілецької ствольної зброї калібром до 20 мм, що призначена для ураження цілі металевим снарядом, який викидається зі ствола порохом зарядом або його заміником, має достатню вражаючу дію для заподіяння значних тілесних ушкоджень [1, с. 122–123].

Різноманітність ситуацій, у яких відбувається затримання озброєного правопорушника, свідчить не лише про суспільну небезпеку вчинених особою протиправних дій [18, с. 12], але й про самостійність прийняття рішення щодо застосування вогнепальної зброї особою, яка затримує правопорушника, про доцільні і послідовні варіанти її дій та професійну майстерність. Загальне поняття тактики містить багато аспектів практичної людської діяльності за допомогою визначених у чинному законодавстві засобів, прийомів і способів її здійснення для досягнення певної мети [2, с. 635].

До загальних ознак тактики затримання правопорушника можна зарахувати: 1) лінію поведінки працівника правоохоронного органу, під час якої використовуються найефективніші прийоми і засоби затримання правопорушника. Треба зазначити, що в разі виникнення реальної небезпеки для життя чи здоров'я поліцейського необхідно діяти рішуче, виявляти психологічну стійкість під час використання вогнепальної зброї. Працівник правоохоронного органу, вступаючи у стадію затримання правопорушника, завжди стає об'єктом посягання, що містить смертельну загрозу; 2) врахування особливостей ситуації, відповідно до якої здійснюється вибір і застосування прийомів і засобів, найдоцільніших у разі затримання правопорушника; 3) міркування щодо вибору засобів припинення протиправної поведінки правопорушника (застосування вогнепальної зброї, фізичних засобів (силу) та інше).

Предметом тактики застосування вогнепальної зброї є всебічні і міцні знання, практичні навички та уміння працівника правоохоронного органу провести комплексні дії зі затримання правопорушника [3, с. 185–187]. Доцільно запропонувати таке визначення тактики застосування вогнепальної зброї – це сукупність передбачених чинним законодавством правил, прийомів і засобів найбільш ефективних і оптимальних під час затримання правопорушника, для усунення реальної небезпеки та припинення протиправних дій.

Отже, наявність передбачених Конституцією України гарантій захисту прав, свобод і законних інтересів громадян можна вважати достатньою, однак їх реалізація, особливо в частині на їх посягання, залишається незадовільною. Низька ефективність охоронної функції держави призвела до зростання злочинності у суспільно найнебезпечніших формах. Загроза, ризик і недостатня особиста безпека громадян та працівників правоохоронних органів була і залишається однією з багатьох негативних проблем в українському суспільстві.

Список використаних джерел

1. Великий енциклопедичний юридичний словник / за ред. акад. НАН України Ю. С. Шемшученка. 2-ге вид. переробл. і доповн. К. : Юридична думка, 2012. 1020 с.

2. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад.: О. Єрошенко. Донецьк: ТОВ «Глорія», 2012. 864 с.

3. Попередження злочинів і адміністративних правопорушень органами внутрішніх справ: підручник для студентів вузів, що навчаються за спеціальністю «Юриспруденція» і «Правоохоронна діяльність» / під ред. В. Я. Кікота, С. Я. Лебедева, Н. В. Румянцева. 2-е узд. перераб. і доп. М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2010. 487 с.

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОСОБИСТОЇ БЕЗПЕКИ ПРАЦІВНИКІВ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ

Скорик Аліна Леонідівна,

Бірюков Максим Андрійович,

здобувачі вищої освіти першого бакалаврського рівня ПМПФ-16-3,

Факультет підготовки, перепідготовки

та підвищення кваліфікації працівників податкової міліції,

Університет державної фіскальної служби України

Науковий керівник: Бухтіяров Олексій Анатолійович,

доцент кафедри спеціальних дисциплін

та організації професійної підготовки, к.ю.н.,

Університет державної фіскальної служби України

Не є новиною, той факт, що будь-яка організація, будучи суб'єктом певної діяльності, працює надійно, якщо нею передбачена та дотримується необхідна система запобіжних заходів і насамперед – заходів безпеки персоналу. Проблема створення такої системи є надзвичайно гострою та актуальною для

правоохоронних органів. Безпека є невід’ємною характеристикою й умовою життя та діяльності особи, суспільства та держави.

З одного боку, ризик, небезпека, стрес, можливість втрати фізичного та психічного здоров’я і навіть життя. З іншого – стан справ щодо запобігання надзвичайним подіям, пов’язаним із втратами та пораненнями серед особового складу, викликає серйозну занепокоєність.

Через нинішню ситуацію в державі, що характеризується зростанням злочинності та збільшенням кількості випадків злісної непокори з боку правопорушників законним вимогам правоохоронців, їх травмуванням та загибеллю, виникає потреба наукового підходу до розв’язання сучасних задач у сфері забезпечення особистої безпеки працівників правоохоронних органів під час виконання службових обов’язків.

Правовою основою захисту працівників правоохоронних органів є сукупність загальнодержавних нормативно-правових актів., серед яких найвищу юридичну силу має Конституція України. Також до нормативно-правової бази слід віднести Закон України «Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів», Митний кодекс України, Кодекс України про адміністративні правопорушення, Кримінальний та Кримінально- процесуальний кодекси України, закони України «Про судоустрій та статус суддів», «Про Службу безпеки України», «Про прокуратуру», «Про Військову службу правопорядку у збройних Силах України», «Про оперативно-розшукову діяльність» та інші акти законодавства України.

Розглядаючи питання особистої професійної безпеки працівників правоохоронних органів, А.В. Буданов виділяє три головних аспекти цього поняття, а саме: фізична, психологічна та професійно-моральна безпека. Відповідно, на його думку, дії працівника щодо забезпечення особистої безпеки повинні включати володіння тактикою, методами та прийомами з цих головних напрямків [1].

На нашу думку, один із важливих напрямів забезпечення особистої безпеки працівників правоохоронних органів – це удосконалення їх діяльності в різних сферах та ситуаціях. Ця діяльність має комплексний характер і передбачає вирішення у своїй єдності багатьох економічних, правових, соціальних, психологічних та інших питань, які пов’язані з професійною діяльністю працівників правоохоронних органів.

Що стосується головних напрямів цієї діяльності, то пріоритетного значення набувають наступні:

1. Створення на максимально можливому рівні безпечних умов виконання службових обов’язків працівниками правоохоронних органів та нешкідливих умов життєдіяльності.

2. Формування у працівників правоохоронних органів комплексу відповідних професійно-психологічних установок, навчання стратегії, тактиці та методам забезпечення особистої безпеки.

3. Створення дійової системи професійного захисту особового складу.

Саме шляхом поєднання організаційно-управлінських та нормативно-правових заходів і засобів досягається розв'язання проблем безпеки правоохоронних органів та особистої безпеки їхніх працівників. Обґрунтувати цей факт можна тим, що закріплених у законодавстві прав та свобод співробітників правоохоронних органів і навіть гарантій їх реалізації недостатньо без чітко діючого механізму реалізації, а саме процесу забезпечення безпеки правоохоронних органів та особистої безпеки працівників. На думку науковця Вітика, найкраще розуміння підходів до забезпечення права правоохоронних органів та їхніх співробітників на безпеку досягається в результаті дослідження єдиного й цілісного механізму його здійснення [2].

Особиста безпека, за А. В. Будановим, визначається такими чинниками: специфікою умов, змісту та форм професійної діяльності; метою професійної діяльності працівника; загальною професійною підготовкою працівника і наявністю в нього спеціальних знань, умінь та навичок щодо забезпечення особистої безпеки при виконанні професійних завдань [1].

Саме тому, враховуючи думку науковця А. В. Буданова, ми вважаємо, що удосконаленням забезпечення особистої безпеки працівників правоохоронних органів є формування за наступними напрямками:

- вмінь та навичок безпечного спілкування на службі та в побуті;
- вмінь та навичок вирішення конфліктних ситуацій;
- вмінь та навичок психічного саморегулювання та захисту від маніпуляцій;
- вмінь та навичок протидії шантажу та провокація.

Отже, підсумовуючи вищевказане, варто зазначити, що забезпечення особистої безпеки працівників правоохоронних органів – це кропітка робота не одного дня і не однієї людини. Забезпечення особистої безпеки працівників правоохоронних органів під час виконання оперативно-службових завдань висвітлюють проблему, яка потребує особливої уваги.

На нашу думку, це дуже величезний комплекс заходів, який повинен постійно працювати і вдосконалюватися. Тому розробка заходів щодо підвищення рівня особистої безпеки співробітників правоохоронних органів, нормативно-правового регулювання безпечного виконання ними службових обов'язків включаючи зміни в підготовці правоохоронців нового покоління уможливило вирішення теоретичних і практичних питань, що стосуються особистої безпеки правоохоронців.

Список використаних джерел

1. Буданов А.В. Педагогика личной профессиональной безопасности сотрудников органов внутренних дел. М.: Академия МВД России, 1997. С. 112.
2. Вітик І., Костюк В. Діяльність служби безпеки України та соціальні права: науково-теоретичний аспект. *Віче*. 2011. №21. С. 23-26.

НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ СЛУЖБОВОЇ ПІДГОТОВКИ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ

Шклярук Олександр Валерійович,

Хом'як Максим Богданович,

здобувачі вищої освіти першого бакалаврського рівня ПМПФ-16-3,

Факультет підготовки, перепідготовки

та підвищення кваліфікації працівників податкової міліції,

Університет державної фіскальної служби України

Науковий керівник: Бухтіяров Олексій Анатолійович,

доцент кафедри спеціальних дисциплін

та організації професійної підготовки, к.ю.н.,

Університет державної фіскальної служби України

На сучасному етапі реорганізації правоохоронних органів України одним із нагальних питань постає підвищення рівня службової та фізичної підготовки кадрів. Це є необхідним у зв'язку з специфікою роботи, а саме перебування правоохоронців у постійній готовності діяти в різних неочікуваних та екстремальних умовах несення служби, а також вдосконалення надання сервісних правоохоронних послуг та підвищення рівня громадської довіри, підтримки та взаємодії з правоохоронними органами.

Питання професійної підготовки правоохоронних органів були предметом досліджень О.М. Бандурки, І.П. Голосніченка, Р. С. Гуревича, Л. В. Коваль, В.П. Петкова, В.М. Плішкіна, О.П. Рябченко, С. І. Стрілець, І.М. Шопіної, С.Н. Ярмиша та інших науковців, проте чимало актуальних і практично значущих проблем у цій сфері потребують подальшого вивчення.

Службова діяльність правоохоронців відбувається в небезпечних для життя умовах, за наявності низки несприятливих та шкідливих чинників, серед яких:

- постійне перебування в середовищі злочинців, тобто завжди є імовірності збройного нападу;
- необхідність миттєвого прийняття рішення, оскільки часу на роздуми в екстремальних ситуаціях не має;
- підвищена стійкість до навантажень, як фізичних так психологічних, у зв'язку з ненормованим робочим днем та стресовими ситуаціями;
- постійне носіння важкого спорядження.

Для прикладу розглянемо організацію службової підготовки працівників Національної поліції України, а саме їх види службової підготовки :

1) функціональна підготовка – це комплекс заходів, спрямований на набуття і вдосконалення поліцейським знань, умінь та навичок у сфері нормативно-правового забезпечення службової діяльності, необхідних для успішного виконання ним службових обов'язків;

2) загально-профільна підготовка – це комплекс заходів, спрямованих на набуття і вдосконалення поліцейським умінь та навичок практичного застосування теоретичних знань щодо формування готовності до дій у ситуаціях різних ступенів

ризик, а також надання домедичної допомоги в процесі виконання службових завдань;

3) тактична підготовка – це комплекс заходів, спрямований на набуття і вдосконалення поліцейським навичок практичного застосування теоретичних знань щодо правильного оцінювання конкретних подій з подальшим прийняттям правомірних рішень та психологічної готовності до дій у ситуаціях різних ступенів ризику;

4) вогнева підготовка – це комплекс заходів, спрямований на вивчення поліцейським основ стрільби з вогнепальної зброї, правомірного її застосування (використання) та вдосконалення навичок безпечного поводження з нею, швидкісної та влучної стрільби по нерухомих і рухомих цілях, з різних положень, в обмежений час, в русі тощо;

5) фізична підготовка – це комплекс заходів, спрямований на формування та вдосконалення рухових умінь і навичок, розвиток фізичних якостей та здібностей поліцейського з урахуванням особливостей його професійної діяльності [1].

Потрібно при навчанні кадрів взяти за мету підготувати фізично розвинених, координованих, сміливих, рішучих, упевнених й ініціативних правоохоронців, які здатні успішно діяти в складних, динамічних, небезпечних і критичних ситуаціях, що виникають під час затримання та знешкодження озброєних злочинців.

Для цього є необхідним використовувати спеціально обладнану навчально-матеріальну базу. Увагу акцентувати на різнобічній фізичній підготовленості слухачів і формуванні на цій підставі майстерності володіння прийомами рукопашного бою та бойового розділу самбо. В освітній процес потрібно ввести елементи раптовості, небезпеки, ризику, що притаманні реальним умовам.

Використовуючи зазначені фактори, доцільно запровадити навчальні ситуації різного ступеня за складністю. Фахівці зауважують, що під час навчання слід керуватись методичною послідовністю : виконувати вправи, прийоми та дії, що вимагають високої координованості рухів і пов'язані з ризиком, небезпекою, буде дозволено лише після оволодіння відповідними підготовчими вправами. Навантаження на заняттях підвищувати поступово, з огляду на рівень фізичної підготовленості курсантів і слухачів.

На думку Н. М. Рідей, підготовка висококваліфікованих кадрів – одна з провідних ланок задоволення попиту на ринку праці. Науковець переконана, що перспективним напрямом навчання майбутніх спеціалістів є ступенева підготовка та запровадження інноваційних технологій навчання. Завдання ступеневої підготовки полягають у необхідності формування в майбутніх фахівців умінь мислити та затребуваності спеціальних знань і вмінь. Учена експериментально доводить, що ефективність навчально-пізнавальної діяльності студентів і слухачів можна суттєво підвищити, якщо системотворчим чинником її становлення буде реалізація ступеневої підготовки майбутніх фахівців, яка сприяє формуванню системи знань, інтелектуальних умінь, дає можливість зекономити час на засвоєння певного обсягу матеріалу, поліпшити організацію навчальної діяльності [2].

Високої фізичної підготовленості та сформованості спеціальних рухових умінь і навичок вимагають дії, що пов'язані з переслідуванням і затриманням

правопорушників. Для налагодження комунікації з різноманітними категоріями громадян, особами, які перебувають під дією алкоголю і наркотичних речовин, психічно хворими в правоохоронців мають бути розвинені нервово-психічна стійкість, комунікативні й волеві риси. На належному рівні слід сформувати різні види уваги (розподілення, концентрація, стійкість), зорову пам'ять, оперативність мислення. Це актуалізує проблему вдосконалення системи професійного навчання майбутніх правоохоронців

Доречно звернути увагу, що ефективне вирішення завдань із службової підготовки правоохоронців можливе лише за реалізації таких умов:

- систематичність проведення занять;
- професіоналізм осіб, які будуть викладати і працювати із студентами;
- наявність добре обладнаної навчально-матеріальної бази;
- відбирання кандидатів за певними критеріями, тобто працювати не на кількість, а на якість.

Отже, для підвищення службової підготовки правоохоронних органів, її слід розглядати як цілісну систему з урахуванням особливостей змісту, форм, методів й засобів, наближеними до реальних умов професійної діяльності. Перспективами напрямками є пошук нових форм та методів навчання, змістовним наповненням занять з орієнтацією на конкретного слухача, відповідно до того які навички йому потрібні.

Список використаних джерел

1. Положення про організацію службової підготовки працівників Національної поліції України. Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 19 лютого 2016 р. за № 260/28390. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0260-16>

2. Рідей Н. М. Теорія і практика ступеневої підготовки майбутніх екологів : Київ, 2011. 57 с

ОСОБИСТА БЕЗПЕКА ПРАЦІВНИКА ПРАВООХОРОННОГО ОРГАНУ ПІД ЧАС ЗБРОЙНОГО ПРОТИСТОЯННЯ. ОСОБИСТА БЕЗПЕКА-ВАЖЛИВИЙ ФАКТОР В СЛУЖБОВІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Кондратюк Альона Віталіївна,
здобувач вищої освіти першого бакалаврського рівня ПМППФ-18-4,
Факультет підготовки, перепідготовки
та підвищення кваліфікації працівників податкової міліції,
Університет державної фіскальної служби України
Науковий керівник: Буток Олена Володимирівна,
старший викладач кафедри спеціальних дисциплін та
організації професійної підготовки,
Університет державної фіскальної служби України

Проблематика володіння поліцейськими прийомами особистої безпеки в типових та екстремальних ситуаціях в системі МВС України є досить актуальною

та дискусійною, особливо з моменту створення Національної поліції України. Через нинішню ситуацію в державі, що характеризується зростанням злочинності та збільшенням кількості випадків злісної непокори з боку правопорушників законним вимогам поліцейських, їх травмуванням та загибеллю, виникає потреба наукового підходу до розв'язання сучасних задач у сфері забезпечення особистої безпеки поліцейських під час виконання службових обов'язків.

Серед учених, які досліджували деякі проблемні аспекти забезпечення особистої безпеки поліцейських, варто виокремити А. В. Буданова, В. Б. Авер'янова, В. Г. Андросюка, Ю. В. Дубка, А. В. Калашнікова, Я. Ю. Кондратьєва, М. В. Корнієнка, В. А. Лаптія, В. А. Ліпкана, І. В. Пахаря, С. В. Петкова, С. І. Самигіна та інші.

Становлення правової держави та формування дієвої системи забезпечення прав людини неможливе без проведення реформування правоохоронної системи. У цьому контексті варто констатувати, що багато країн успішно пройшли або проходять шлях реформ, зокрема правоохоронної системи, і їхній досвід може стати у пригоді нам. Нині постає питання ефективності виконання поліцейськими оперативно-службових завдань, створення якісно нової моделі взаємодії суспільства та поліції для забезпечення охорони прав і свобод людини. Рівень якості виконання поліцейським своїх службових обов'язків прямо пропорційно залежить від забезпечення його особистої безпеки.

І. П. Пістун трактує безпеку як стан діяльності, за якого з певною ймовірністю проявляється небезпека. На його погляд, безпека – це мета, а безпека життєдіяльності – засоби, шляхи, методи досягнення [3, с. 4].

Особиста безпека, за А. В. Будановим, визначається такими чинниками: специфікою умов, змісту та форм професійної діяльності; метою професійної діяльності працівника; загальною професійною підготовкою працівника і наявністю в нього спеціальних знань, умінь та навичок щодо забезпечення особистої безпеки при виконанні професійних завдань.

Доцільною є думка А. В. Буданова, про те, що проблема особистої безпеки працівників органів внутрішніх справ під час вирішення ними професійних завдань або в ситуаціях, пов'язаних зі службовою діяльністю, набуває нині особливої гостроти та актуальності. Ризик – як фізичний, так і психологічний – є сьогодні об'єктивною складовою професійної діяльності працівників правоохоронних органів. Спеціальна діяльність щодо забезпечення їх особистої безпеки, тобто цілеспрямованого зменшення такого ризику до реально можливої межі, є надзвичайно актуальною [4, с. 6].

Згідно зі статтею 44 Закону України «Про Національну поліцію», поліцейський може застосовувати фізичну силу, у тому числі спеціальні прийоми боротьби (рукопашного бою), для забезпечення особистої безпеки та безпеки інших осіб, припинення правопорушення, для затримання особи, яка вчинила правопорушення, якщо застосування інших поліцейських заходів не уможливило виконання поліцейських повноважень, покладених на нього законом [1].

Отже, на нормативному рівні закріплено норму щодо забезпечення особистої безпеки поліцейських під час виконання службових обов'язків.

Сьогодні в Україні підготовка поліцейських здійснюється на засадах американського досвіду з його найбільш ефективним підходом до вирішення проблем практичного навчання. Спочатку таку підготовку пройшли працівники підрозділів патрульної поліції, які першими вивчили та впроваджували у свою діяльність передовий зарубіжний досвід. Зараз готують кандидатів на службу до підрозділу особливого призначення «КОРД», який з використанням спеціальної тактики, озброєння, обладнання і засобів професійно та злагоджено виконує поліцейські функції під час організації та проведення спеціальних заходів (операцій) у ситуаціях з високим ступенем ризику, а також здійснює заходи стосовно безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві. У рамках такої підготовки теж проведено заняття, на яких обговорено наболілі питання про збереження життя поліцейських [5].

Варто зазначити, що помилки, які спричинені неправомірним застосуванням вогнепальної зброї, недостатнім рівнем управління поліцейськими силами і засобами, прорахунки у тактиці під час типових та екстремальних ситуацій, у проведенні поліцейських операцій призводять до загибелі та травмування службовців. Усунення цих та інших недоліків вимагає коригування термінів і змісту програм професійної підготовки поліцейських із використанням зарубіжного досвіду, вироблення надійних методик опанування навичками теорії і практики застосування поліцейських заходів, зокрема, примусового характеру, забезпечення поліцейських сучасними спеціальними засобами [2].

Отож, реалії забезпечення особистої безпеки поліцейських під час виконання оперативно-службових завдань висвітлюють проблему, яка потребує особливої уваги. Сьогодні прийняття необхідного пакета підзаконних нормативно-правових актів з питань забезпечення особистої безпеки поліцейських, повного забезпечення підрозділів новітніми спеціальними засобами, вироблення чіткої концепції професійної підготовки поліцейських кадрів дасть змогу покращити захист поліцейського під час виконання оперативно-службових завдань. Відповідно розробка заходів щодо підвищення рівня особистої безпеки поліцейських із запозиченням зарубіжного досвіду уможливить вирішення теоретичних і практичних завдань службової діяльності.

Список використаних джерел

1. Про Національну поліцію: Закон України від 2 липня 2015 р. № 580-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 40–41. Ст. 379.
2. Про затвердження Положення про організацію службової підготовки працівників Національної поліції України: Наказ МВС України від 26 січня 2016 року № 50 URL: <http://zakon2.rada.gov.ua>.
3. Буданов А. В. Педагогика личной профессиональной безопасности сотрудников органов внутренних дел. М.: Академия МВД России, 1997. 132 с.
4. Охріменко І. М. Світовий досвід підготовки кадрів поліції та його впровадження в Україні: матер. Міжнар. наук.-практ. конф. (Дніпропетровськ, 17 березня 2016 р.). Дніпропетровськ: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2016. 556 с.
5. Параниця С. П. Реалізація прав на самозахист за допомогою зброї в Україні. *Підприємство, господарство і право*. 2012. № 3(195) С. 70-73.

6. Основи тактичної підготовки працівників правоохоронних органів: навчальний посібник / В.В Чмелюк, В.Л Грищук, С.А Антоненко. Ірпінь : Університет ДФС України, 2019. 218с. (Серія «На допомогу студенту УДФСУ», т. 51).

ВЗАЄМОДІЯ СУБ'ЄКТІВ ЗАХИСТУ ЕКОНОМІЧНИХ ІНТЕРЕСІВ ДЕРЖАВИ В РАЙОНАХ ЗДІЙСНЕННЯ ООС

**Коваль Вадим Дмитрович,
Денисюк Анастасія Богданівна,**
здобувачі вищої освіти першого бакалаврського рівня ПМПФ-16-2,
Факультет підготовки, перепідготовки
та підвищення кваліфікації працівників податкової міліції,
Університет державної фіскальної служби України
Керівник: Грищук Віктор Леонідович,
начальник кафедри спеціальних дисциплін
та організації професійної підготовки, к.ю.н.,
Університет державної фіскальної служби України

Одним із головних завдань діяльності посадових осіб в районах здійснення Операції Об'єднаних сил (далі – ООС) є виявлення та запобігання порушень, пов'язаних з незаконним перетином товарів та послуг через лінію зіткнення. Командуванням об'єднаних сил постійно здійснюється аналіз оперативної обстановки на території проведення операції та визначаються невідкладні кроки, які реалізуються у відносно швидкі терміни.

Враховуючи наявні сили та засоби, їх бойові та оперативні можливості, стратегічними напрямками реалізації поставлених завдань обрано:

1) повна та дієва блокада незаконному перетину товарів через лінію зіткнення. За будь-яких обставин – в мирний час, а особливо під час Російської агресії, абсолютно неприпустимим є здійснення комерційної діяльності з окупованими територіями, яка може бути джерелом фінансування тероризму;

2) недопущення проявів корупції серед посадових осіб та персоналу, що здійснює контрольно-дозвільні процедури з переміщення товарів у районі проведення ООС.

З метою запобігання таким злочинам, покращення результативності та ефективності роботи об'єднаних сил, підрозділам Збройних сил України, Державної фіскальної служби України, Державної прикордонної служби, національної поліції України, а також іншим військовими формуванням та правоохоронним органам, які залучені до складу об'єднаних сил, поставлені певні завдання.

На даний час необхідна чітка та дієва взаємодія між підрозділами, які залучені до проведення ООС з метою унеможливлення незаконного переміщення товарів.

Завдяки злагодженій роботі військових частин зазначених вище органів у межах зон відповідальності, забезпечується переміщення населення, транспорту,

вантажів та товарів через лінію зіткнення, в межах визначеним нормативно-правовим актом.

Силами та засобами підрозділів, які залучені до складу ООС, протягом часу проведення ООС (з 30.04.2018) на контрольних пунктах в'їзду-виїзду проводиться детальний огляд та пропуск транспортних засобів та громадян.

Усі контрольні пункти в'їзду-виїзду на лінії розмежування в районі операції об'єднаних сил з 1 березня 2019 року перейшли на графік весняного періоду та працюють порівняно з зимовим періодом на дві з половиною години довше. Контрольно-перевірочні заходи та пропуск осіб і транспортних засобів через лінію розмежування здійснюється щоденно з 07.00 до 18.30.

Під час проведення контрольно-перевірочних заходів мають місце факти виявлення порушень порядку переміщення товарів та здійснення господарської діяльності у зоні проведення ООС. Стосовно порушників складено складаються адміністративні протоколи в основному за ст. 204 із значком 3 Кодексу України про адміністративне порушення (порядку переміщення товарів до району або з району проведення операції Об'єднаних сил) [1, ст. 204];

за ст. 164 Кодексу України про адміністративне порушення (порядку провадження господарської діяльності);

за ст. 164 із значком 5 Кодексу України про адміністративне порушення (зберігання або транспортування алкогольних напоїв чи тютюнових виробів, на яких немає марок акцизного збору встановленого зразка).

Зібрані матеріали направляються до суду для прийняття відповідних рішень.

В цілому, впродовж проведення ООС із незаконного обігу вилучено товарно-матеріальних цінностей на суму майже 290 млн.грн. [2].

В основному вилучаються такі групи товарів:

- обладнання для реалізації паливно-мастильних матеріалів;
- транспортні засоби;
- паливно-мастильні матеріали;
- тютюнові вироби;
- медичні препарати;
- продукти харчування;
- та інші товари.

Співробітниками податкової міліції Державної фіскальної служби України, які залучені до складу об'єднаних сил, постійно виявляється та припиняється діяльність автогазозаправних станцій без відповідних дозвільних документів, пилорам, металобаз, підпільних цехів по виготовленню іншої продукції, які діяли на території Донецької області та Луганської областей. За результати проведених заходів з незаконного обігу вилучаються тони паливно-мастильних матеріалів (скраплений газ, бензин, дизельного пального) та обладнання для їх реалізації, а також ряд інших товарів на значні суми.

На підставі зібраних матеріалів відносно правопорушників складаються протоколи про адміністративні правопорушення, які в подальшому направляються до судових органів.

Підрозділами ООС постійно здійснюються контрольні-дозвільні процедури на контрольних пунктах в'їзду-виїзду, з метою дотримання вимог наказу Міністерства з питань тимчасово окупованих територій та внутрішньо переміщених осіб України від 24.03.2017 №39, при встановленні порушень вищевказаного наказу транспортні засоби повертаються [3].

При здійсненні дозвільних процедур на пунктах пропуску неодноразово встановлюються громадяни, причетні до незаконних збройних формувань.

З метою демонстрації намірів української сторони щодо безумовного виконання Мінських домовленостей, покращення гуманітарної ситуації поблизу лінії розмежування сторін, проводяться певні заходи: відкриваються нові контрольні пункти в'їзду-виїзду; будуються пішохідні переходи на ділянці розведення сторін.

Таким чином в результаті взаємодії об'єднаних сил, підрозділами Збройних сил України, Державної фіскальної служби України, Державної прикордонної служби, національної поліції України, а також іншим військовими формуваннями та правоохоронними органами, які залучені до складу об'єднаних сил, ведеться робота по боротьбі з незаконним перетином товарів, яка як свідчить статистика є ефективною, результативною, оперативною та дієвою.

Водночас, зазначені досягнення не є остаточними, оскільки окремі «ділки-підприємці», продовжують застосовувати різноманітні схеми комерційного переміщення товарів до або з тимчасово окупованої території України, що є одним із пріоритетів боротьби з незаконним переміщенням товарів об'єднаними силами в цілому.

З метою повного та системного подолання таких злочинних явищ, до процесів боротьби залучені як органи місцевої влади так і інші громадські організації, які займають активну позицію в цій роботі. Тільки єдина, узгоджена, активна та принципова позиція всіх є запорукою своєчасного виявлення та запобігання порушенням у сфері незаконного обігу товарів.

Список використаних джерел

1. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07 грудня 1984р. *Офіційний сайт Верховної Ради України.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10> (дата звернення: 14.05.2019).

1. Офіційний сайт Державної фіскальної служби. URL: <http://od.sfs.gov.ua/media-ark/news-ark/354856.html> (дата звернення: 15.05.2019).

2. Про затвердження Переліку та обсягів товарів, дозволених для переміщення до/з гуманітарно-логістичних центрів та через лінію зіткнення. Зареєстровано Міністерством юстиції від 28 березня 2017 р. *Офіційний сайт Верховної ради України.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0417-17> (дата звернення: 13.05.2019).

ПРАВОВІ ПІДСТАВИ ЗАСТОСУВАННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ЗАСОБІВ ПРАЦІВНИКАМИ ПОЛІЦІЇ

**Безносюк Тетяна Євгеніївна,
Добрацька Катерина Олегівна,**

здобувачі вищої освіти першого бакалаврського рівня ПМПФ-16-3,
Факультет підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації
працівників податкової міліції,

Університет державної фіскальної служби України

Науковий керівник: Параниця Сергій Павлович,
заступник начальника кафедри спеціальних дисциплін
та організації професійної підготовки, к.ю.н., доцент,
Університет державної фіскальної служби України

Виконання службових обов'язків поліцейськими пов'язане з реальною загрозою їхньому життю та здоров'ю. Серед головних об'єктивних та суб'єктивних причин, які призводять до травматизму та загибелі особового складу, варто відмітити неналежне виконання керівниками структурних підрозділів і грубе порушення поліцейськими нормативних актів МВС України, В Національній поліції постійно проводиться робота зі створення комплексу спеціальних технічних засобів захисту особового складу та забезпечення спеціальних операцій, які одержали назву «спеціальні засоби». У сучасних умовах Україна як суверенна демократична держава спрямовує свою діяльність на побудову громадянського суспільства, де людські цінності є найголовнішими, а їх охорона набуває першочергового значення це і зумовлює актуальність теми дослідження.

Правова підстава – це наявність складу правопорушення в діях особи, а фактична – необхідність негайного його припинення із застосуванням сили. Поліцейський не буде нести відповідальності, передбаченої законодавством, за заподіяння шкоди особі, якщо його дії щодо застосування сили відповідали вимогам законодавства, яке регламентує дії в стані необхідної оборони (ст. 15 Кримінального кодексу України) [3].

На правову основу застосування спеціальних засобів, яка склалася на сьогоднішній день, досить сильно вплинули в першу чергу попереднє законодавство, по-друге, останнім часом великою мірою вплинуло міжнародне право і, по-третє, ті зміни, які проходять в економічній, політичній та інших сферах життя України.

Варто відмітити, що у правовому регулюванні діяльності поліції з приводу застосування спеціальних засобів важливу роль відіграють норми Конституції України, в першу чергу ті, які встановлюють основні засади діяльності правоохоронних органів (законність, гуманізм, гласність тощо), права та обов'язки громадян (право на життя, на недоторканність особи, власність, оскарження неправомірних дій державних органів і посадових осіб, обов'язок дотримуватися Конституції та законів України, поважати права й законні інтереси інших осіб тощо) та ін [4].

Також становлять правову основу діяльності поліції міжнародні правові акти,

ратифіковані у встановленому порядку. Подібна норма міститься також у Законі України «Про дію міжнародних договорів на території України», у якому зазначено, що укладені і належним чином ратифіковані Україною міжнародні договори становлять невід'ємну частину національного законодавства України й застосовуються в порядку, передбаченому для норм національного законодавства [2].

Одним з органів, діяльність якого спрямовується на захист життя, здоров'я, прав і свобод громадян, власності, природного середовища, інтересів суспільства й держави від протиправних посягань, є поліція. У процесі здійснення покладених на неї функцій поліція має право застосовувати спеціальні засоби у випадках і порядку, які передбачені чинним законодавством України. Правове регулювання застосування спеціальних засобів поліцейськими реалізується за допомогою значної кількості нормативно-правових актів, які відрізняються один від одного за багатьма ознаками: назвою, юридичною силою, порядком прийняття, набрання чинності та дії тощо.

Таким чином, для виконання своїх повноважень поліцейські можуть використовувати такі спеціальні засоби [1] :

- 1) гумові та пластикові кийки;
- 2) електрошоківі пристрої контактної та контактної-дистанційної дії;
- 3) засоби обмеження рухомості (кайданки, сітки для зв'язування тощо);
- 4) засоби, споряджені речовинами сльозогінної та дратівної дії;
- 5) засоби примусової зупинки транспорту;
- 6) спеціальні маркувальні та фарбувальні засоби;
- 7) службові собаки та службові коні;
- 8) пристрої, гранати та боєприпаси світлозвукової дії;
- 9) засоби акустичного та мікрохвильового впливу;
- 10) пристрої, гранати, боєприпаси та малогабаритні підривні пристрої для руйнування перешкод і примусового відчинення приміщень;
- 11) пристрої для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами не смертельної дії;
- 12) засоби, споряджені безпечними димоутворюючими препаратами;
- 13) водомети, бронемашини та інші спеціальні транспортні засоби.

Забороняється застосування спеціальних засобів:

- наносити удари гумовими (пластиковими) кийками по голові, шії, ключичній ділянці, статевих органах, попереку (куприку) і в живіт;
- під час застосування засобів, споряджених речовинами сльозогінної та дратівної дії, здійснювати прицільну стрільбу по людях, розкидання і відстрілювання гранат у натовп, повторне застосування їх у межах зони ураження в період дії цих речовин;
- відстрілювати патрони, споряджені гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами не смертельної дії, з порушенням визначених технічними характеристиками вимог щодо відстані від особи та стрільби в окремі частини голови і тіла людини;

– застосовувати водомети при температурі повітря нижче +10 С (при цьому, на жаль, не вказано допустимий атмосферний тиск води, яка застосовується);

– застосовувати засоби примусової зупинки транспорту для примусової зупинки мотоциклів, мотоколясок, моторолерів, мопедів, транспортного засобу, що здійснює пасажирські перевезення, а також застосовувати такі засоби на гірських шляхах або ділянках шляхів з обмеженою видимістю, залізничних переїздах, мостах, шляхопроводах, естакадах, у тунелях;

– застосовувати кайданки (наручники) більше ніж 2 години безперервного використання або без послаблення їх тиску.

Слід відзначити, що для того щоб застосування сили було правомірним, необхідна наявність правової та фактичної підстав застосування сили, взятих у їх сукупності.

Отже, слід відзначити, що існує чітко прописана діяльність з приводу застосування поліцейськими спеціальних засобів. Для правомірності даної діяльності, необхідне існування фактичної, правової підстави. Важливість дотримання правових норм під час застосування спеціальних засобів дасть можливість уникнути небажаних наслідків.

Список використаних джерел

1. Про дотримання правоохоронними органами України конституційних гарантій та законності в забезпеченні прав і свобод людини: Постанова Верховної Ради України №-1592-III від 23 березня 2000 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2000. № 24.

2. Адміністративна (поліцейська) діяльність органів внутрішніх справ (Загальна частина). Підручник // Авт. колектив (Ю.І. Римаренко, Є.М. Моїсєєв, В.І. Олефір керівники). К.: КНТ. 2008. 816 с.

3. Плішкін В.М Теорія управління органами внутрішніх справ: Підручник / За ред. канд. юрид. наук. Ю.Ф. Кравченка. К., 1999.

4. Білоус В. Т. Координація управління правоохоронними органами України по боротьбі з економічною злочинністю (адміністративно-правовий аспект) : дис... д-ра наук 12.00.07. Ірпінь, 2004. 444 с

Секція 4

Тактичні переваги та їх практичне використання під час збройного протистояння

ВИКОРИСТАННЯ ТАКТИЧНИХ ПРИЙОМІВ У РОЗСЛІДУВАННІ ЗЛОЧИНІВ, ВЧИНЕНИХ ОРГАНІЗОВАНИМИ ЗЛОЧИННИМИ УГРУПОВАННЯМИ

**Бишевець Владислав Володимирович,
Колосовський Владислав Романович,**

здобувачі вищої освіти першого бакалаврського рівня ПМППМ-16-4,
Факультету підготовки, перепідготовки та підвищення
кваліфікації працівників податкової міліції,

Університет державної фіскальної служби України

Науковий керівник: Антоненко Сергій Анатолійович,
професор кафедри спеціальних дисциплін

та організації професійної підготовки, к.н.з фіз. вих. та спорту, доцент,
Університет державної фіскальної служби України

У розслідуванні злочинів, що вчиняються організованими злочинними угрупованнями, виникають труднощі, тому що їх діяльність має замаскований характер, вони діють в умовах найсуворішої дисципліни й конспірації та чинять протидії слідству. Проведення слідчих (розшукових) дій потребує ретельної підготовки та визначення тактичних прийомів з їх проведення.

Для організації розслідування злочинів, що вчинені організованими злочинними угрупованнями, необхідне знання їх виникнення та формування злочинних намірів, які постійно удосконалюються. У той самий час визначення основних фігурантів злочинної групи з метою притягнення їх до кримінальної відповідальності, а також застосування слідчих (розшукових) дій вимагає ретельної підготовки з проведення огляду, обшуку, допиту та інших слідчих (розшукових) дій. У цих умовах дедалі актуальнішою є проблема докорінного підвищення ефективності розслідування, що водночас потребує й оновлення її методологічних, теоретичних і тактичних засад.

Проблеми криміналістичної тактики та використання тактичних прийомів у розслідуванні злочинів досліджували такі відомі учені, як О. Я. Баєв, В. П. Бахін, Р. С. Белкін, І. Є. Биховський, А. Н. Васільєв, А. І. Вінберг, В. І. Давидов, А. В. Дулов, Ю. М. Зархін, Л. М. Карнеєва, В. І. Комісаров, А. Ф. Коні, В. Є. Коновалова, А. М. Ларін, Н. І. Порубов, А. Р. Ратінов, М. С. Строгович, Л. Б. Філонов, В. Ю. Шепітько, Н. А. Якубович, С. Ю. Якушін та ін.

Термін «кримінальна тактика» увів в науковий і поліцейський обіг Альберт Вейнгарт, позначивши нею своє керівництво у розслідуванні злочинів. Він писав: «... в боротьбі із злочинністю, як і на війні – передусім необхідно діяти енергійно,

проявляти особисту ініціативу і швидкість. У той самий час, приступаючи до розслідування з можливою поспішністю, зовсім не треба діяти необдуманно і навмання. Розслідування кожного злочину, а особливо у випадках досконалих злочинів – повинно вестися відповідно до певного методу, систематично і за виробленим планом» [1, с. 5-6],

Професор В. Ю. Шепітько надав таке сучасне визначення тактичного прийому: це спосіб здійснення процесуальних дій, спрямований на досягнення її конкретної мети, заснований на психологічному механізмі його реалізації і найбільш раціональний, ефективний у певних ситуаціях. Далі вчений зазначає, що тактичні прийоми за своєю сутністю мають сприяти пізнанню, переслідувати мету ефективного проведення слідчих (розшукових) дій. Пізнавальна функція полягає у розробленні таких прийомів, які, відповідно до мети дії, сприяють виявленню інформаційного матеріалу та встановленню істини у справі [2, с. 82].

Дослідники проблем криміналістичної тактики твердять, що їй притаманні ознаки, в яких проявляється дія закономірностей, за якими розвивається криміналістична наука загалом, а саме: а) відповідність тактичних прийомів кримінальному процесуальному закону; б) зумовленість тактичних прийомів потребам практики розслідування злочинів; в) акумулювання в розроблюваних тактичних прийомах позитивного досвіду розслідування злочинів; г) використання під час розробки практичних рекомендацій досягнень різних наук [3, с. 133].

Удосконалення тактичних прийомів розслідування злочинів, вчинених організованими злочинними групами, покликано постійним вдосконаленням їхньої злочинної тактики та створенням постійних перешкод досудовому розслідуванню. Зростання рівня організованої злочинності, зокрема її корисливо-насиленницьких проявів, супроводжується збільшенням кількості випадків застосування організованими злочинними групами насильства під час вчинення злочинів, зростанням рівня жорстокості в діях злочинців, підвищенням консолідації кримінального середовища.

Проведеним дослідженням встановлено, що організовані злочинні групи цілеспрямовано займаються розробленням заходів захисту від викриття та притягнення їх до кримінальної відповідальності, застосовуючи власну розвідку та контррозвідку, використовуючи сучасні технічні засоби. Лідери та організатори злочинів загально-кримінальної спрямованості у сфері економіки та обігу наркотиків з метою уникнення викриття приділяють велику увагу одержанню відомостей про діяльність слідчих підрозділів, чинять активну протидію їм за допомогою прямих погроз, підкупу, шантажу. Вони також розробляють спроби схилити працівників зазначених підрозділів до співпраці зі злочинними структурами [4, с. 23].

Прийоми, методи і засоби протидії органам розслідування організованих злочинних груп можна поділити на дві групи. У першому випадку фактично йдеться про існування захисного механізму ОЗГ від викриття. У другому – про протидію розслідуванню організованої групи як колективного суб'єкта.

Р.С. Белкін вважає, що мета планування розслідування (інколи її називають завданням планування) полягає у визначенні напряму і змісту діяльності слідчого

на усіх її етапах, забезпеченні її цілеспрямованості, повноти, об'єктивності, усебічності й швидкості, економії часу, сил і засобів, ефективного застосування прийомів роботи з доказами [5, с. 496].

У планах розслідування злочинів, вчинених організованими злочинними групами з метою ефективного застосування тактичних прийомів з проведення слідчих (розшукових) дій, необхідно враховувати такі чинники про:

- 1) наявність організаторів (лідерів), які керували вчиненням злочинів;
- 2) наявність поділу обов'язків між співниками під час вчинення злочину;
- 3) наявність усних або письмових правил протиправної поведінки, дотримання злочинських та інших кримінальних традицій;
- 4) використання зброї, технічних засобів під час вчинення злочинів;
- 5) існування та місцезнаходження загально-групових матеріальних коштів, механізм їхнього використання і розподілу;
- 6) виявлення місць переховування викраденого майна та коштів;
- 7) виявлення місць переховування співників, які не затримані;
- 8) наявність корумпованих зв'язків у членів групи.

Необхідно також зважати, що організована злочинна група – це кримінальне середовище. Як слушно зауважують В. С. Овчинський, В. Е. Ємінов та Н. П. Яблоков, кримінальне середовище формує злочинну ідеологію з широким спектром своїх моральних, “правових”, естетичних і навіть філософських ідей, що не тільки виправдовують злочинність, а й становлять підґрунтя субкультури цього середовища. Учені зазначають, що «...злочинне середовище можна визначити як доволі стійку систему взаємин між різними категоріями злочинців і організованих злочинних формувань, де діють свої неписані закони, субкультура спілкування, карні традиції, відбувається поділ сфери злочинного бізнесу за об'єктами посягання і територіями, здійснюється координація і «управління» злочинною діяльністю» [6, с. 175].

Отже, поняття тактичного прийому у розслідуванні злочинів, що вчинені організованими злочинними угрупованнями виступає у трьох напрямках: лінія поведінки слідчого у процесі здійснення конкретних слідчих (розшукових) дій; спосіб впливу слідчого на учасників слідчих (розшукових) дій; як наукова рекомендація щодо розслідування конкретного виду злочинів.

Тактичні прийоми у здійсненні такої слідчої (розшукової) дії, як допит членів організованих злочинних угруповань, мають здійснюватися слідчим за ретельно складеним (на основі криміналістичної характеристики злочинів, вчинених ОЗГ) планом.

Особливості проведення слідчих (розшукових) дій полягають у визначенні тактичних прийомів щодо подолання протидії слідству, здійснюваної адвокатами, які мають явний корупційний характер.

Список використаних джерел

1. Уголовная тактика: Руководство к расследованию преступлений; пер. с нем. / А. Вейнгарт; под ред., с прим. В. И. Лебедева. С.-Петербург, издание “Вестника полиции”, 1912. 293 с.

2. Настільна книга слідчого. М. П. Панов, В. М. Шепітько, В. О. Коновалова та ін. 3-тє вид., перероб. і доп. К.: Вид. Дім. "Ін Юре", 2011. 736 с.

3. Советская криминалистика. Теоретические проблемы. М.: Юрид. лит., 1978. 192 с.

4. Гула Л. Ф. Організаційно-правові та тактичні основи діяльності підрозділів ОВС у протидії злочинам, що вчиняються організованими злочинними групами: автореф. ... д-ра юрид. наук: спец. 12.00.09. К.: НАВС, 2014. 37 с.

5. Белкин Р. С. Криминалистическое учение о фиксации доказательственной информации. Курс криминалистики : учеб. пособ. для вузов. – 3-е изд., доп. М.: Юнити-Дана, 2001. 837 с.

6. Основи боротьби з організованою злочинністю : моногр. / під ред. В. С. Овчинського, В. Е. Емінова, Н. П. Яблокова. М.: ИНФРА-М, 1996. 400 с.

ПОКРАЩЕННЯ ТАКТИКИ ДІЙ МАЛИХ ОПЕРАТИВНИХ ГРУП

Дякович Юрій Романович,

Кот Наталія Валеріївна,

здобувачі вищої освіти першого бакалаврського рівня ПМПМ-16-4,
Факультет підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації
працівників податкової міліції,

Університет державної фіскальної служби України

Науковий керівник: Бухтіяров Олексій Анатолійович,

доцент кафедри спеціальних дисциплін

та організації професійної підготовки, к.ю.н.,

Університет державної фіскальної служби України

Актуальність проблеми полягає в необхідності більш якісної та ефективної протидії злочинним проявам, а особливо при протидії організованим злочинним групам. Криміногенна ситуація в Україні за останні роки зазнала значних змін в структурі і динаміці. Прояви екстремізму і тероризму в останні роки змушують серйозно задуматися над питаннями протидії цим явищам. Відзначається зростання професіоналізму кримінальних елементів, жорстокість і цинізм при скоєнні злочинів, їх корислива спрямованість. Необхідно відзначити, що кваліфікація і спеціалізація – основні елементи кримінального професіоналізму.

Також актуальність дослідження визначається зростаючою значимістю в сучасних умовах високого рівня індивідуальної та групової бойової готовності, як складової частини професіоналізму співробітників поліції. Статистика умисних вбивств в Україну і нещасних випадків серед працівників поліції України при виконанні оперативно-розшукових завдань має тенденцію сталого зростання. За даними показниками загибелі і травматизму ми бачимо не втішну, негативну тенденцію в цій сфері яка зберігається з 1998 року.

На жаль, останнім часом спостерігається тенденція зростання кількості загиблих і травмованих працівників НП у результаті злочинного впливу.

Актуальність цього питання підтверджується і наявністю у Законі України «Про Національну поліцію» статті 46 «Застосування вогнепальної зброї». Згідно до закону України «Про Національну поліцію» працівники поліції, як крайній спосіб впливу, можуть використовувати вогнепальну зброю під час несення служби. Нажаль в Україні такі випадки не поодинокі і не завжди працівники поліції здатні ефективно протидіяти злочинцям у екстремальних ситуаціях. Наприклад, в ніч на 30 вересня 2011 року в перестрілці з двома озброєними кілерами – громадянами Росії в Одеській області два міліціонери загинули й чотири отримали поранення. Дванадцять працівників міліції, які приймали участь у спеціальній операції по затримці небезпечних злочинців, не змогли ефективно протидіяти трьом злочинцям. Останні з місця пригоди зникли на автомобілі. Працівники міліції були озброєні пістолетами, а проти них були використані пістолет, автомат та гранати Ф-1. В активній фазі захоплення (затримання) використовуються малі оперативні (бойові) групи (група захоплення, прикриття, штурмова група).

Як свідчить проведений аналіз, ефективність малих бойових груп відмічалася навіть під час бойових дій першої та другої світових війнах. В органах внутрішніх справ і особливо в підрозділах спеціального призначення значення в оперативних діях малих груп не можна не переоцінити.

Забезпечення особистої безпеки працівників поліції це конституційне право правоохоронців, «Людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю». Тому способи та засоби захисту людей, особливо при виконанні службових обов'язків на робочих місцях є завжди актуальними, а з урахуванням підвищеної безпеки для правоохоронців, ці питання необхідно вирішувати у першу чергу.

Малі тактичні групи використовуються майже завжди в надзвичайних та екстремальних ситуаціях. Особовий склад таких груп піддається більшому ризику, а ефективність групи передбачає насамперед відсутність травмованих та загиблих при проведенні оперативних дій.

Дослідження та удосконалення способів зниження рівня травматизму правоохоронців при виконанні тактичних дій виконувалися в рамках науково-дослідної роботи на тему «Заходи щодо забезпечення особистої безпеки персоналу та підвищення його професійного рівня», яка виконується за заявкою відділу з нагляду за охороною праці головного штабу МВС України.

Новизна теми дослідження полягає у комплексному підході до розкриття та вирішення основних проблемних питань та способів підвищення ефективності дій малих бойових груп. Дослідження теми малих оперативних груп та їх використання в службово-бойовій діяльності правоохоронних органів передбачає критеріальний підхід до вирішення основних проблемних питань. Проведений порівняльний аналіз бойових шиків допомагає визначити переваги в певних умовах і дає змогу обрати найбільш ефективний варіант з урахуванням особливостей ситуації. Окрім цього для вирішення основних питань використовується експериментальний метод, який дозволяє точно встановити найбільш точні висновки та основні шляхи вдосконалення використання малих бойових груп у службово-бойовій діяльності.

Основні недоліки підготовки співробітників є незадовільна тактико-спеціальна і бойова готовність до професійної діяльності. Проаналізовано процес професійної, в тому числі вогневої та спеціальної фізичної, психологічної підготовки працівників поліції. На сьогодні профпідготовка працівників НП вимагає впровадження нових форм і методів роботи, які сприяли б формуванню професійно-важливих якостей і підвищення рівня виконання працівниками поліції оперативних-службових завдань. Визначено психологічні фактори правомірного застосування працівниками поліції вогнепальної-силового впливу.

Кількісний та якісний склад малих бойових груп залежить від багатьох складових, який було теоретично проаналізовано та експериментально обґрунтовано в роботі.

Отже, на даний момент справа йде вже не про надання більшої уваги особистої безпеки співробітників правоохоронних органів, а про екстрені заходи в Україні з залученням юридичних, економічних, технічних, організаційних заходів. Існуюча в даний час тенденція до зростання злочинності в країні вимагає нового підходу до професійної підготовки особового складу органів внутрішніх справ, а особливо особистого складу малих бойових груп. В результаті аналітичних та експериментальних досліджень були отримані наступні основні висновки:

- для протидії організованій злочинності та екстремістським проявам необхідне реформування системи професійної підготовки;
- для активної протидії злочинності необхідно більш інтенсивно удосконалювати систему професійної підготовки оперативних підрозділів, а саме малих груп (захоплення, прикриття, штурмових);
- зростає роль індивідуальної підготовки кожного бійця групи;
- кількісний склад малих груп залежить від виду виконуваних службово-оперативних задач, ступеню небезпеки, кількості злочинців, інтенсивності фізичного та психологічного навантаження (для поліцейських підрозділів склад групи знаходиться у діапазоні від 3 до 8 осіб);
- у подальшому необхідно розробити основні критерії готовності особового складу малих бойових груп;
- необхідно розробити методику професійної підготовки особового складу малих бойових груп;
- запровадити до критеріїв ефективності дій малих бойових груп – показник безпеки (відсутність втрат та постраждалих після виконання службово-бойових задач);
- ефективність дій малих бойових груп залежить від ступеню опрацювання кожної ситуації, які можуть скластися під час виконання задачі;
- вид бойового шиккування залежить від особливостей обстановки;
- проблема удосконалення дій малих бойових груп, методика їх підготовки, способи підвищення дій таких підрозділів, визначення їх готовності потребують подальших глибоких досліджень.

Список використаних джерел

1. Бесчастний В. М. Судові та правоохоронні органи України : навч. посіб. Київ : Знання, 2007. 287 с.

2. Бэзил Лиддел Гарт. 1914. Правда о Первой мировой. М. : Эксмо, 2009. 480 с.
3. Зарицкий В. Н., Харкевич Л. А. Общая тактика : учеб. пособие. Тамбов : Изд-во Тамб. гос. техн. ун-та, 2007. 184 с.
4. Колпакиди А., Север А. Спецназ ГРУ. М. : Яуза ; Эксмо, 2008. С. 728–730.

ЗАГАЛЬНІ ПРАВИЛА ЗАСТОСУВАННЯ ОКРЕМИХ ВИДІВ ЗБРОЇ

Ніколаєнко Вікторія Олегівна,

Турчина Єлизавета Юрївна,

здобувачі вищої освіти першого бакалаврського рівня ПМПФ-16-3,

Факультету підготовки, перепідготовки та підвищення

кваліфікації працівників податкової міліції,

Університет державної фіскальної служби України

Науковий керівник: Параниця Сергій Павлович,

заступник начальника кафедри спеціальних дисциплін та

організації професійної підготовки, к. ю. н., доцент,

Університет державної фіскальної служби України

Організація та побудова української держави на сучасному етапі вимагає покращення та удосконалення охорони абсолютно всіх суспільних відносин, відносин, які становлять зміст публічного характеру.

Проблеми правил обігу зброї в Україні, їх охорони та забезпечення має як наукове, так і практичне значення [1].

На сьогоднішній день, в науковому плані дана тема не є досить розгалуженою і розширеною в наслідок чого є моменти які дуже важко трактувати, наприклад, класифікація вогнепальної, табельної зброї або її застосування – це і зумовлює актуальність теми дослідження.

Теоретичною базою дослідження насамперед послужили результати наукових праць наших дослідників а саме: М. І. Ануфрієв, О. І. Бабенко, О.М. Бандрука, А. В. Буданов, М. М. Козяр.

На сайті Верховної Ради України розміщено два законопроекти щодо зброї: про вогнепальну зброю цивільного призначення, у якому виділено лише вогнепальну зброю цивільного призначення [2], та про цивільну зброю і боєприпаси, у якому класифікація здійснюється за такими видами: за призначенням, принципом приведення в дію, характеристиками каналу ствола, розміром, принципом подавання боєприпасів під час стрільби, конструкцією магазину, кількістю боєприпасів, які вміщуються у зброї, кількістю стволів, типом застосовуваних боєприпасів [3].

Для уникнення плутанини та непорозумінь, на думку В. Бабича, С. Параниці, викласти цю класифікацію необхідно у такому вигляді: 1) зброя, що дозволена до використання у цивільному обігу; 2) зброя, що заборонена до використання у цивільному обігу. Після цього у кожному із цих видів необхідно описати

детальніше, за якими саме критеріями зброя зараховуватиметься до тієї чи іншої підкатегорії [4].

Варто відмітити, що спеціальні засоби застосовуються у випадках, коли використані усі інші форми попереднього впливу на правопорушників не дали бажаних результатів. Використанню спеціальних засобів, за винятком необхідного раптового відбиття нападу на співробітника відповідного органу і звільнення заручників, повинно передувати попередження про намір їх застосування. Попередження може бути голосом, а у разі великої відстані або звернення до великої групи людей – через гучномовні установки і, бажано, рідною мовою громадян, а також на українській і російських мовах, не менше двох разів, з проміжком часу, достатнього для припинення правопорушення.

Після застосування працівник повинен:

- доповісти в чергову частину;
- за необхідності надати долікарську допомогу, дотримуючись заходів безпеки;
- провести огляд приміщень і місцевості з метою виявлення потерпілих, збору невикористаних спецзасобів, а за необхідності дегазацію;
- про застосування спеціальних засобів, а також про будь-які ушкодження або смерть, які спричинені особі внаслідок застосування правоохоронцем вогнепальної зброї, працівник органів має негайно і письмово довести до відома безпосереднього начальника для сповіщення вищестоящего керівництва.

Аналізуючи, можна визначити основні правила застосування, наприклад, газової зброї:

Табельна, [3] газова зброя застосовується, коли застосування інших спеціальних засобів не дало бажаного впливу на правопорушника, під час припинення протиправних діянь, що не являють собою великої суспільної небезпеки, передбачених адміністративним законодавством України у наступних випадках:

- для затримання правопорушників у порядку здійснення адміністративно-процесуальних та примусових заходів відповідно до судових рішень;
- для захисту громадян і самозахисту від протиправних дій, якщо життю, здоров'ю оточуючих, співробітника органів загрожує небезпека;
- для припинення групових порушень громадського порядку.

Застосуванню газової зброї повинно передувати попередження про намір її використання, крім випадків раптового або збройного нападу, при нападі з використанням транспортних засобів, бойової техніки, літальних апаратів.

Слід зазначити, що газова зброя застосовується на відстань 1–3 метрів до грудей. Використовуються набої із сльозогінною речовиною дратівливої дії. Забороняється застосовувати табельну газову зброю до жінок з явними ознаками вагітності, осіб літнього віку, інвалідів з вираженими ознаками інвалідності, також неповнолітніх, крім випадків вчинення ними групового нападу, опору, що загрожує життю, здоров'ю оточуючих, співробітників міліції або збройного нападу чи збройного опору. Забороняється прицільна стрільба у ділянку голови порушника, повторне застосування газової зброї в межах зони ураження в період дії газу.

Забороняється застосовувати табельну газову зброю на відстані ближче 1 метру, а також у приміщеннях, на виробництвах, пов'язаних з виготовленням продукції з вибухових і легкозаймистих речовин, у дитячих та лікувальних закладах, у приміщеннях та на земельних ділянках, закріплених за дипломатичними, консульськими та іншими представництвами іноземних держав, виключаючи випадки, коли від глав представництв надійде прохання застосувати в цих місцях відповідні заходи та засоби до правопорушників. Порушення правил застосування табельної газової зброї тягне за собою відповідальність, установлену чинним законодавством України.

Також, досить цікавими є правила застосування електрошокового пристрою.

Застосовується виключно [5] табельний електрошоковий пристрій, коли застосування інших спеціальних засобів не дало бажаного результату з впливу на правопорушника і під час припинення протиправних діянь, що не являють собою великої суспільної небезпеки, передбачених адміністративним законодавством України у наступних випадках:

- для затримання правопорушників у порядку здійснення адміністративно-процесуальних і кримінально-процесуальних та примусових заходів відповідно до судових рішень;
- для захисту громадян і самозахисту від протиправних дій, якщо життю, здоров'ю оточуючих, співробітника міліції загрожує небезпека;
- для припинення групових порушень громадського порядку.

Застосуванню електрошокового пристрою повинно передувати попередження про намір його використання, крім випадків раптового або збройного нападу, при нападі з використанням транспортних засобів, бойової техніки, літальних апаратів. Електрошоковий пристрій застосовується протягом 2–3 секунд до відкритої частини кінцівки.

Варто відмітити, що забороняється застосовувати електрошоковий пристрій до жінок з явними ознаками вагітності, осіб літнього віку, інвалідів з явними ознаками інвалідності, також неповнолітніх, крім випадків вчинення ними групового нападу, опору, що загрожує життю, здоров'ю оточуючих, співробітників органів або збройного нападу чи збройного опору. Також, забороняється застосовувати електрошоковий пристрій у ділянку голови, шиї та інших життєво важливих органів, перевищувати допустимий час впливу електророзряду на правопорушника, використовувати електрошокери, що мають зовнішні пошкодження та несправні запобіжну чи пускову кнопку; користуватись електрошокером у приміщеннях, де є легкозаймисті або вибухонебезпечні речовини.

Після здійснення ураження правопорушника йому в разі необхідності надається перша допомога. Порушення правил застосування електрошокового пристрою тягне відповідальність, установлену чинним законодавством України.

Отже, виходячи із зазначеного слід відмітити, що застосування вогнепальної зброї є крайнім заходом. Працівникам відповідних органів слід докласти всіх зусиль для того, щоб не застосовувати вогнепальну зброю, розв'язуючи службові завдання іншими засобами. Як правило, вогнепальна зброя не повинна

застосовуватися, за винятком випадків, коли правопорушник вчиняє збройний опір або іншим чином ставить під загрозу життя та здоров'я людей і коли інші заходи, що мають менш виключний характер, недостатні для припинення правопорушення або затримання підозрюваного правопорушника. Перелік випадків, коли застосування вогнепальної зброї буде правомірним, є вичерпним і розширеному трактуванню не підлягає.

Список використаних джерел

1. Романов О. Зброя: законодавчий аспект. *Юридичний журнал*. К., 2005. № 2 (32). С. 32–38.
2. Проект Постанови про утворення Тимчасової слідчої комісії Верховної Ради України з питань можливих корупційних дій керівництва Міністерства внутрішніх справ України при нагородженні відомчою відзнакою «Вогнепальна зброя» № 5638 від 13.01.2017. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=60903.
3. Дії дільничних інспекторів поліції в екстремальних ситуаціях при загрозі їх життю або здоров'ю: вказівка МВС України № 418/Чр від 16.01.2009р.
4. Параниця С. П., Бабич В. А. Особливості адміністративно-правової кваліфікації видів вогнепальної зброї. *Вісник Національного університету «Львівська техніка»* Серія: юридичні науки. №876. 2017. С. 188-192.
5. Бабенко О.І. Безпека життєдіяльності людини в надзвичайних ситуаціях: навчальний посібник/ К.: ВМН, 2006.

ОСНОВИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВА ГРОМАДЯН НА САМОЗАХИСТ ЗА ДОПОМОГОЮ СПЕЦІАЛЬНИХ ЗАСОБІВ САМООБОРОНИ

**Ващенко Вікторія Вікторівна,
Лихопой Аліна Олександрівна,**
здобувачі вищої освіти першого бакалаврського рівня ПМПФ—,
Факультет підготовки, перепідготовки
та підвищення кваліфікації працівників податкової міліції,
Університет державної фіскальної служби України
Науковий керівник: Параниця Сергій Павлович,
заступник начальника кафедри спеціальних дисциплін
та організації професійної підготовки, к.ю.н., доцент,
Університет державної фіскальної служби України

Кожна людина має право на життя і це непорушна істина. Однак, бувають випадки, коли з різних причин хтось посягає саме на життя людини, бажаючи нашкодити її інтересам та волі. Тому особа повинна не тільки вміти захистити себе, але й зробити це законно, не перевищивши межі самооборони, які встановлені законом. На жаль, сьогодні, як ніколи раніше, тема законності використання засобів самозахисту є актуальною і, так або інакше, стосується кожного мешканця України. З причини відсутності необхідних знань часто засоби самозахисту

застосовуються з порушеннями норм законодавства, в тому числі мають місце випадки перевищення заходів необхідної оборони.

Дану проблему досліджували у своїх роботах такі видатні вчені: О.М. Бандурки, Д.М. Бахраха, В.А. Гуменюка, А.Т. Комзюка, С.В. Лихачова, С.О. Невського, С.Д. Подлінева, О.В. Харитонова, О.С. Фролова, О.Д. Шелковнікової.

У ч. 3 ст. 27 Конституції України зазначено, що кожен має право захищати своє життя і здоров'я, життя і здоров'я інших людей від протиправних посягань [1, с. 141]. Для реалізації цього права громадяни можуть купувати, зберігати, носити та застосовувати спеціальні засоби самооборони (газові пістолети і револьвери, аерозолі, заряджені речовинами слезоточивої та дратівливої дії та патрони до них).

Та щоб розібратися в цьому питанні необхідно дати визначення поняттю «самозахист» або «самооборона», в науковій літературі ці два поняття ототожнюється. Отже, самозахист – це застосування особою заходів протидії, котрі не заборонені законом і не суперечать моральним засадам суспільства. Способи самозахисту повинні відповідати змісту права, котре порушено, характеру дій, котрими воно порушено, а також наслідкам, котрі були спричинені даним порушенням. Разом з тим, слід враховувати положення відповідних нормативно правових актів в яких закріплені певні положення, які стосуються самозахисту.

В Кодексі України про адміністративні правопорушення зазначена відповідальність осіб за порушення порядку розробки, виготовлення, реалізації спеціальних засобів самооборони, що тягне за собою накладення штрафу від трьох до п'яти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з конфіскацією спеціальних засобів самооборони або без такої [2].

Цивільний кодекс України також передбачає право людини на самозахист. Згідно ЦКУ особа має право на самозахист свого цивільного права та права іншої особи від порушень і протиправних посягань. Способи самозахисту можуть обиратися самою особою чи встановлюватися договором або актами цивільного законодавства [3].

Кримінальний кодексу України, більш детально регулює порядок самозахисту і його застосування. Стаття 36 ККУ передбачає можливість особи захищати себе і своїх близьких в межах дозволених законом, а саме, опираючись на можливість застосування необхідної оборони. Необхідна оборона – це дії, вчинені з метою захисту охоронюваних законом прав та інтересів особи, котра захищається, або іншої особи, а також суспільних інтересів та інтересів держави від суспільно небезпечного посягання шляхом заподіяння тому, хто посягає, шкоди, необхідної і достатньої в даній обстановці для негайного відвернення чи припинення посягання, якщо при цьому не було допущено перевищення меж необхідної оборони. Проте відомі випадки, коли людина в шоковому стані, захищаючи себе під час нападу, може нанести тяжких тілесних ушкоджень зловмиснику, або навіть вбити його [4]. Та незважаючи на закріплені у різних нормативних актах способів свого захисту, люди дуже часто задля власного спокою віддають перевагу носінню зброї та інших засобів, які можуть захистити їх від несподіваного нападу. Але треба чітко розуміти, чи врегульовує закон носіння, застосування зброї та різноманітних

засобів самооборони.

Порядок володіння, застосування і придбання засобів, котрі можуть бути використані для самозахисту, регулюється Постановою Верховної Ради України «Про право власності на окремі види майна» від 17.06.1992 р. № 2471-ХІІ, а також Постановою КМ України «Про порядок продажу, придбання, реєстрації, обліку і застосування спеціальних засобів самооборони, заряджених речовинами сльозоточивої і дратівної дії» від 07.09.1993 р. № 706. Відповідно до цих положень громадяни набувають права власності на такі види майна, придбаного ними з відповідного дозволу, що надається:

а) на вогнепальну гладкоствольну мисливську зброю – органами внутрішніх справ за місцем проживання особам, які досягли 21-річного віку; на вогнепальну мисливську нарізну зброю (мисливські карабіни, гвинтівки, комбіновану зброю з нарізними стволами) – органами внутрішніх справ за місцем проживання особам, які досягли 25-річного віку; на газові пістолети, револьвери і патрони до них, заряджені речовинами сльозоточивої та дратівної дії, – органами внутрішніх справ за місцем проживання особам, які досягли 18-річного віку; (Пункт "а" доповнено абзацом третім згідно з Постановою ВР № [3131-12](#) від 22.04.93) на холодну зброю та пневматичну зброю калібру понад 4,5 міліметра і швидкістю польоту кулі понад 100 метрів за секунду – органами внутрішніх справ за місцем проживання особам, які досягли 18-річного віку; (Пункт "а" доповнено абзацом четвертим згідно з Постановою ВР № [19/95-ВР](#) від 24.01.95)

б) на об'єкти, що перебувають на державному обліку як пам'ятки історії та культури, – спеціально уповноваженими державними органами охорони пам'яток історії та культури (Мінкультури, Мінінвестбудом і Головархівом України);

в) на радіоактивні речовини – Державним комітетом України з ядерної та радіаційної безпеки у разі наявності висновку органів територіальної санітарно-епідеміологічної служби про можливість використання цих речовин майбутнім власником в існуючих у нього умовах [5].

В свою чергу дозвіл не потрібен на:

– газові балончики (крім тих, котрі прямо призначені для співробітників правоохоронних органів, в тому числі і ті, в закінченні котрих стоїть «М», наприклад, «Терен - 4М», «Кобра – 1Н», «Кобра – 1С»);

– пневматичну зброю (калібр котрої менше 4,5 мм, а швидкість польоту кулі до 100 метрів за секунду) [6].

Отже, необхідно зрозуміти, що захист свого життя в небезпечній ситуації також регулюється законом, тому потрібно вміти постояти за своє життя правильно. Важливо пам'ятати, що самооборона повинна бути необхідним захисту свого життя, і в жодному разі не переростати у помсту, умисне нанесення тілесної шкоди, чи навіть вбивство. Та не зважаючи на все, в наш час в Україні існує дуже серйозна проблема, що стосується відсутності чіткого закріплення переліку дозволених і заборонених засобів самооборони і способів їх застосування в окремому нормативно правовому акті. Ця проблема потребує негайного вирішення, а особливо в реаліях сьогодення.

Список використаних джерел

1. Конституція України від 28.06.1996 р. *Відомості Верховної Ради*. № 30. С. 141.
2. Кодекс України про адміністративні правопорушення URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10> (дата звернення 03.11.2019).
3. Цивільний кодекс України URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15> (дата звернення 03.11.2019).
4. Законна самооборона: засоби котрі можна застосовувати для самозахисту URL: <https://kazatin.com/ato/zakonna-samooborona-zasobi-kotri-mozhna-zastosovuvati-dlya-samozahistu-10676756.html> (дата звернення 03.11.2019).
5. Постанова ВРУ про право власності на окремі види майна URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2471-12> (дата звернення 03.11.2019).
6. Законна самооборона: засоби, котрі можна застосовувати для самозахисту URL: http://www.100p.com.ua/statti_pereklad/zakonna-samooborona-zasoby-.html (дата звернення 03.11.2019).

ПРАВОВІ ОСНОВИ ТА ПРИНЦИПИ ЗАСТОСУВАННЯ ПОЛІЦЕЙСЬКИМИ ФІЗИЧНОЇ СИЛИ

Давидець Дар'я Олегівна,
Гнелицький Едуард Андрійович,
здобувачі вищої освіти першого бакалаврського рівня освіти ПМПФ-16-3,
Факультет підготовки, перепідготовки
та підвищення кваліфікації працівників податкової міліції,
Університет державної фіскальної служби України
Науковий керівник: Бухтіяров Олексій Анатолійович,
доцент кафедри спеціальних дисциплін та
організації професійної підготовки, к.ю.н.,
Університет державної фіскальної служби України

В умовах розбудови правової держави особливого поширення набуває підвищення ефективності регулювання різноманітних соціальних зв'язків. У демократичному суспільстві головне завдання державної влади, зокрема виконавчої, – забезпечення прав і свобод громадян.

Конституція України проголошує: «Людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю. Права і свободи та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Держава відповідає за свою діяльність. Утвердження і безпека прав і свобод людини є головним обов'язком держави» [1].

Необхідно зазначити, що різні сторони організації та діяльності поліції у сфері забезпечення прав і свобод людини та громадянина, питання зміцнення законності в роботі поліцейських у вітчизняній юридичній науці вивчалися в працях: В. Авер'янова, О. Бандурки, С. Гречанюка, Р. Калюжного, В. Колпакова, Н. Нижник, О. Остапенка, В. Середи, М. Тищенка і інших фахівців.

Проте досягнення належного рівня дисципліни і законності неможливе без правової поведінки громадян, покращання якості та ефективності роботи

правоохоронних органів. Ухилення від виконання покладених обов'язків, які закріплені законодавством, передбачає адекватне реакцію держави, зокрема застосування заходів поліцейського примусу. Застосування таких заходів примусу завжди привертало увагу суспільства.

Поліцейські заходи можуть мати превентивний та примусовий характер. Їх можна умовно класифікувати, поділивши на охоронні, регулятивні та інформаційні. Також поліцейські заходи можуть передбачатись: 1) законом України «Про Національну поліцію»; 2) Кодексом України про адміністративні правопорушення; 3) Кримінальним процесуальним кодексом України; 4) іншими законами. До поліцейських заходів, визначених законом України «Про Національну поліцію», належать заходи превентивного та примусового характеру, перелічені в ст. 31–46 закону України «Про Національну поліцію» (див. коментар до ст. 31–46).

Застосування сили – це будь-які дії поліцейського, які включають фізичний контакт з особою в конфронтаційній ситуації, дії, які здійснено поліцейським, щоб домогтися виконання своїх законних вимог, для припинення та контролю за небезпечною, агресивною поведінкою особи, яка своїми діями може зашкодити здоров'ю та загрожує життю поліцейського або громадян; захисту державної та іншої власності; припинення втечі підозрюваних; відновлення порядку в місцях позбавлення волі та інших випадках, установлених законом [2].

Відповідно до Закону про Національну поліцію «фізичним впливом є застосування будь-якої фізичної сили, а також спеціальних прийомів боротьби з метою припинення протиправних дій правопорушників».

Фізичний вплив передбачає застосування будь-якої фізичної сили, а також спеціальних прийомів боротьби з метою припинення протиправних дій правопорушників. Особливістю застосування фізичної сили, спеціальних засобів і вогнепальної зброї фактично є те, що вони спрямовані безпосередньо на особу правопорушника, здатні завдати певної фізичної шкоди і навіть позбавити його життя.

Фізична сила – це здатність переборювати зовнішній опір або протидіяти йому за допомогою м'язових зусиль.

Порядок застосування поліцейських заходів примусу: заздалегідь попередити особу про застосування фізичної сили, спеціальних засобів і вогнепальної зброї; попередження може бути зроблено голосом, а за значної відстані або звернення до великої групи людей – через гучномовні установки, підсилювачі звуку; вид та інтенсивність застосування заходів примусу визначаються з урахуванням конкретної ситуації, характеру правопорушення та індивідуальних особливостей особи, яка вчинила правопорушення; заборонено застосування фізичної сили, спеціальних засобів і вогнепальної зброї до жінок з явними ознаками вагітності, малолітніх осіб, осіб з явними ознаками обмежених можливостей або старості, крім випадків учинення ними збройного чи групового нападу, учинення збройного опору поліцейському, що загрожує життю і здоров'ю інших осіб або поліцейських [3].

Принципи застосування фізичної сили поліцейськими:

1) законності – обраний поліцейський захід є законним якщо він визначений законом. Законність означає, що під час здійснення поліцейськими своїх функцій немає місця суб'єктивізму і свавілля;

2) необхідності – обраний поліцейський захід є необхідним, якщо для виконання повноважень поліції неможливо застосувати інший захід або його застосування буде неефективним, а також якщо такий захід заподіє найменшу шкоду як адресату заходу, так і іншим особам;

3) пропорційності – застосований поліцейський захід є пропорційним, якщо шкода, заподіяна охоронюваним законом правам і свободам людини або інтересам суспільства чи держави, не перевищує блага, для захисту якого він застосований, або створеної загрози заподіяння шкоди;

4) мінімальної шкоди – завдана шкода при застосуванні сили, якщо її неможливо уникнути, повинна бути мінімальною. Щоб застосування сили було правомірним, необхідна наявність правової і фактичної підстав, взятих у сукупності.

Яскравим прикладом порушення наведених принципів є розгін студентів Євро майдану вночі 30 листопада 2013 року.

Додаткові фактори, що впливають на рівень застосування сили:

а) вік та стать особи;

б) фізичні властивості особи: зріст, вага, стан (явні ознаки вагітності, інвалідності);

в) психологічний стан особи;

г) вплив алкоголю, наркотиків, медичних препаратів;

д) наявність зброї;

ж) кількість підозрюваних та кількість поліцейських;

з) місце, де відбувається подія.

Правові підстави застосування фізичної сили поліцейськими для припинення протиправних дій має здійснюватися суворо в рамках закону та не перевищувати меж необхідної оборони. Тому для вирішення покладених на поліцію завдань поліцейські мають право застосовувати фізичну силу, зокрема спеціальні прийоми боротьби або рукопашного бою.

Отже, здійснивши аналіз правових основ та принципів застосування фізичної сили можливо стверджувати, що поліцейський при застосуванні фізичної сили повинен дотримуватися:

– правових основ, у тому числі, для забезпечення особистої безпеки або/та безпеки інших осіб;

– наявність правової і фактичної підстав, взятих у сукупності.

Список використаних джерел

1. Конституція України від 28.06.1996. Редакція від 21.02.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>

2. Тактико-спеціальна підготовка: навч. посіб. / [О.Г. Комісаров, А.О. Собакаръ, Е.Ю. Соболю, О.С. Юнін та ін.]; Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ. Дніпро: ДДУВС, 2017. 277 с.

3. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII, ст.43,
44. *Відомості Верховної Ради*. 2015, № 40-41, ст. 379.

НОВІ ПІДХОДИ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ПРАЦІВНИКІВ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ

**Туровська Анастасія Сергіївна,
Волков Ян Сергійович,**

здобувачі вищої освіти першого бакалаврського рівня освіти ПМПФ-16-3,

Факультет підготовки, перепідготовки
та підвищення кваліфікації працівників податкової міліції,
Університет державної фіскальної служби України

Науковий керівник: Грищук Віктор Леонідович,
начальник кафедри спеціальних дисциплін
та організації професійної підготовки, к.ю.н.,
Університет державної фіскальної служби України

Система освіти для правоохоронних органів має переважно закритий характер, а освітні заклади виконують функцію інструменту, що дозволяє регулювати поведінку особового складу в процесі вирішення завдань у навчальній й професійно-службовій діяльності накладаючи певні обмеження на поведінку курсантів, регламентуючи службові відносини на принципах централізації і єдиноначальності.

Професійна підготовка – це організований, безперервний та цілеспрямований процес, метою якого є опанування рядовим і начальницьким складом ОВС знань, спеціальних умінь та навичок, необхідних для успішного виконання оперативно-службових завдань [1].

Можливість вирішення прикладних проблем професійної підготовки персоналу правоохоронних органів за допомогою тренінгових технологій (посилення практичної спрямованості навчання, перепідготовки та підвищення кваліфікації, прискорення адаптації молодих керівників до вимог професії й організації) викликає значний інтерес працівників кадрових апаратів, навчальних закладів, практичних психологів системи МВС України, ДФС України. В більшості випадків удосконалення потребують саме практичні види навчання (компетентності) й активне впровадження тренінгових програм.

До загальних психологічних змін, які відбуваються в учасників тренінгу, належать:

– засвоєння оптимальних умінь спілкування, а саме – уміння приймати людину (і себе) такою, якою вона є, розуміти когнітивні передумови виникнення різних емоційних станів, корелювати їх із базовими формами захисту, адекватно визначати свій внесок у виникнення непорозумінь з іншими людьми, бачити стереотипно-деструктивні тенденції поведінки, які не є продуктивними для спілкування;

- набуття лабільності нервових процесів та гнучкості поведінки;
 - уміння адекватно оцінювати ситуацію спілкування, прогнозувати тенденції її розвитку й управляти нею;
- відмова від «підпірок» – психологічних «милиць», вироблення здатності психологічної захищеності, що базується на глибинному розумінні своїх захисних (автоматизованих) тенденцій, нейтралізації їхнього оперативного впливу на поведінку;
- розвиток уміння перетворити себе на об'єкт дослідження та психологічних умінь відчуття й аналізу значущої для себе ситуації спілкування, здатності до рефлексії інфантильних витоків особистісної проблематики, уміння ретроспективного аналізу історії власного життя та минулого досвіду спілкування з людьми;
 - уміння об'єктивувати «запрограмованість» власної психіки;
 - розуміння власного «життєвого плану» і, разом із тим, виховання здатності втримувати себе від рабського слідування «програм дитинства» [2].

Найважливішими складовими психологічного забезпечення є мотивація, зокрема моделювання ситуації успіху, робота з соціальної психологічної адаптації курсантів до умов навчання у військовому вузів. Ефективне навчання неможливе без створення відповідної мотивації, яка повинна мати як енергетичне так і керуюче спрямування, яке реалізуються завдяки визначенню внутрішньої активності курсанта процесі навчання за рахунок ухвалення цілей і завдань діяльності як особистісно значущих для них [3].

Отже, серед нових підходів до професійних умов ефективності підготовки майбутніх фахівців можна виокремити такі види: а) пізнавальний; б) емоційний; в) мотиваційний; г) вольовий.

Зробивши аналіз нових напрямів адаптації, впровадження професійної підготовки працівників правоохоронних органів, хочемо зазначити, що вона повинна ґрунтуватися на всебічному розвитку індивідуально-психологічних особливостей, знань і вмінь, розвитку мотивації в системі підготовки сучасних тренінгових технологій.

Список використаних джерел

1. Про затвердження Положення про організацію професійної підготовки працівників органів внутрішніх справ України : Наказ МВС України від 13.04.2012 р. № 318. Київ, 2012.
2. Мороз Л. І. Теоретичні засади та організація психологічного тренінгу в органах внутрішніх справ : монографія. Київ: ПАЛИВОДА А. В., 2005. 228 с.
3. Лигун Н.В. Професійно-психологічна підготовка працівників органів внутрішніх справ: основи та шляхи оптимізації. *Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України*. 2013.

ЗАСТОСУВАННЯ ЗАХОДІВ ФІЗИЧНОГО ВПЛИВУ, СПЕЦІАЛЬНИХ ЗАСОБІВ ТА ЗБРОЇ

Лисогор Дмитро Олегович,

Безверхи Денис Ігорович,

здобувачі вищої освіти першого бакалаврського рівня освіти ПМПФ-16-2,

Факультет підготовки, перепідготовки

та підвищення кваліфікації працівників податкової міліції,

Університет державної фіскальної служби України

Науковий керівник: Антонко Сергій Анатолійович,

професор кафедри спеціальних дисциплін

та організації професійної підготовки, к.н.з фіз. вих. та спорту, доцент,

Університет державної фіскальної служби України

Відповідно до ст. 3. Конституція України, людина, її життя та здоров'я, честь та гідність, добросовісність та безпека визнаються в Україні як найвища соціальна цінність. Права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст та орієнтацію держави. Держава несе відповідальність перед людиною за свою діяльність. Заохочення та захист прав і свобод людини є головним обов'язком держави.

Проблеми стримування громадського порядку під час масових заходів є актуальними та характерними для поліції у всіх країнах світу. Україна не є винятком. Ця проблема набула особливої актуальності за останні 10 років незалежності та демократичних змін у країні. Сюди входять демонстрації різних партій, протести перед будівлями Верховного парламенту України, Кабінету Міністрів України тощо. Щоб протидіяти лише цим загрозам і мінімізувати їх наслідки, працівники міліції повинні бути добре підготовлені, володіти відповідними тактичними прийомами та інструментами та володіти максимально можливими навичками більш ефективно [1].

З іншого боку, все, що стосується використання сили (включаючи законну), часто здатне вийти за рамки нормативного регулювання і стати надзаконним інструментом влади. Тому існує потреба знайти спосіб досягти розумного балансу між необхідністю захисту невід'ємних прав людини на життя та здоров'я та збереження інтересів держави та суспільства [2, с. 2], серед існуючих повноважень працівників міліції, визначених Законом України «Про національну поліцію» [3], і йдеться про застосування заходів фізичного впливу, спеціальних засобів та вогнепальної зброї.

У ст. 42 Закону України «Про національну поліцію» визначено, що поліція, здійснюючи повноваження, визначені цим законом, уповноважена застосовувати такі примусові заходи:

- 1) фізичний вплив (сила);
- 2) використання спеціальних фондів;
- 3) використання вогнепальної зброї.

Перелік примусових заходів, які може / повинен вжити працівник міліції, зазначений у ч. 1 ст. 42 Закону України «Про національну поліцію» є вичерпним, а

застосування одного із примусових заходів унеможливило застосування інших примусових заходів одночасно.

Метою здійснення примусових заходів є забезпечення подолання опору запобіжним діям поліції, відновлення громадського порядку та безпеки та локалізація їх. Вказівки щодо правоохоронних органів, процедурні аспекти та обмеження інтенсивності використання фізичної сили, спеціального озброєння та зброї в поліції викладені в таких документах:

- постанова Генеральної Асамблеї ООН 34/169 про Кодекс поведінки службовців правоохоронних органів;
- постанова Парламентської асамблеї Ради Європи № 690 (1979) про декларацію поліції.

Ці настанови міжнародних документів знайшли відображення у ст. 42-46 Закону України «Про національну поліцію».

Відповідно до Закону України «Про національну поліцію», поліцейський має право використовувати фізичну силу, включаючи спеціальні навички бойових дій, техніку самооборони та фізичний вплив (ручний бій, самбо, дзюдо, айкідо, бокс, карате, кікбоксинг та інші бойові мистецтва), з метою: забезпечення особистої безпеки та / або безпеки інших осіб, запобігання злочинам та / або адміністративним проступкам з метою арешту винного, якщо методи фізичного контролю не є ефективними та не забезпечують виконання законних обов'язків працівника міліції [4, с. 169].

При здійсненні своїх обов'язків, охороні громадського порядку та безпеки, контролю за злочинністю поліцейський має право використовувати спеціальні засоби, передбачені законодавством України. Закон не містить режиму використання спеціального інструменту, який вказує на можливість їх використання виключно з метою [4, с. 170].

Застосування вогнепальної зброї є найбільш серйозним заходом примусу. Поліцейський має право зберігати, носити та використовувати вогнепальну зброю та використовувати їх лише після того, як пройшов спеціальну підготовку під час своєї базової підготовки як працівника поліції. На вогневій підготовці поліція повинна набути та вдосконалити навички: вміле поводження з вогнепальною зброєю (прискорення пістолета з кобури та приведення його в бойову готовність, вистрілення пострілів, усунення затримок стрільби тощо); виконання прийомів швидкого стрільби в різних умовах, з різних позицій та з передачею цільового вогню; припинення протиправної діяльності вогнепальною зброєю, тактики використання та використання зброї в оперативно-оперативній діяльності (прийняття рішення про застосування та використання вогнепальної зброї, вибір цілі для вибуття); безпечне поводження з вогнепальною зброєю; про інші питання пожежної підготовки, що виникають внаслідок оперативно-службової діяльності [4, с. 172].

Позитивним аспектом законодавства є те, що він визначає умови застосування заходів міліції. Так, у ст. 29 Закону про Україну зазначено, що поліцейський захід повинен бути:

- а) законним – якщо він передбачений законом;

б) необхідний – якщо інша поліція неможливо здійснити інший захід, або його здійснення буде неефективним і якщо такий захід спричинить найменший збиток отримувачу події та іншим особам;

в) пропорційний – якщо шкода, заподіяна законом та інтересам компанії або держави, що охороняється законом, не перевищує блага, за які воно застосовується, або створює загрозу заподіяння шкоди;

г) ефективний – якщо його застосування забезпечує здійснення повноважень поліції.

Окрім позитивного стану чинного законодавства, деякі питання потребують додаткового законодавства та уточнення.

Так, у ч. 3 ст. 45 визначає причини використання спеціальних засобів міліції, а саме: наручники та інші засоби обмеження рухливості.

Так, закон дозволяє використовувати спеціальні засоби, згадані вище, під час затримання особи; під час супроводу (доставки) затриманого або арештованої особи; якщо людина може травмувати себе та інших своїми небезпечними діями; проведення процедурних дій з особами у випадках, коли вони можуть створювати реальну небезпеку для інших або для себе.

Крім того, український закон про «Національну поліцію» дозволяє використовувати пристрої, снаряди, боєприпаси та невеликі вибухові пристрої для знищення перешкод та змушування відкритих приміщень (пункт 5 статті 45 Закону).

Виникає питання: що зрозумів законодавець під час визначення повноважень працівника міліції під час затримання особи на використання наручників та тих спеціальних засобів, про які йдеться у пункті 5 частини 5 ст. 45 Закону України «Про національну поліцію»? Які критерії розмежування використання спеціальних засобів впливу?

Затримання особи проводиться відповідно до причин, зазначених у Законі про адміністративні правопорушення та Законі про кримінальний процес України. Тому відповідно до ст. 260 Закону про адміністративні правопорушення України затримання особи здійснюється у випадках, прямо визначених законами України, з метою припинення адміністративних правопорушень, коли вичерпані інші заходи впливу, ідентифікація особи, складання протоколу про адміністративне правопорушення, якщо це неможливо скласти за місцем вчинення порушення, якщо потрібно складати протокол. чітко, забезпечуючи своєчасний та правильний розгляд справ та вчинення адміністративних правопорушень. Якщо для встановлення особи потрібне затримання або повідомлення про адміністративне правопорушення у випадку неможливості розміщення його на місці злочину, особа не чинить опір працівникам міліції, поводить себе спокійно, чи є підстави використовувати наручники? Закон України про національну поліцію говорить, що такі причини є.

Крім того, законодавець потребує подальшого роз'яснення і такі умови викладені у:

1) п. 3 ст. 45 Закону про Україну «Про національну поліцію» як небезпечні діяння людини;

2) пункт 3 год. 45 Закону України «Про національну поліцію» як реальна небезпека для себе та інших. Виникає питання: які дії законодавець розуміє при формулюванні вищезазначених причин використання наручників, і як працівник міліції, на основі яких критеріїв, може визначити, чи може людина «створити небезпеку» чи «заподіяти шкоду» внаслідок певних дій.

Це також вимагає подальшого тлумачення використання ст. 46 Закону України «Про національну поліцію», вирази як «використання зброї» та «активне використання зброї», «використання зброї».

Підсумовуючи вищесказане, слід зазначити, що повноваження поліції щодо застосування фізичних заходів, спеціального озброєння та вогнепальної зброї чітко вказані та баланс між правами людини та пропорційністю їх застосування. Однак деякі згаданих питань потребують правового регулювання.

Список використаних джерел

1. Шиян В., Сторожук І. Застосування спеціальних засобів забезпечення громадського порядку, проведення масових заходів: аналіз, методологія, тактика. *Вісник Академії Міністерства внутрішніх справ*. 2018. № 4 (16).

2. Фролов О. С. Проблеми правового регулювання і практики застосування вогнепальної зброї, спеціальних засобів та заходів фізичного впливу працівниками органів внутрішніх справ [Текст] : дис. ... канд. юрид. наук. Х., 2000. 233 с.

3. Про Національну поліцію: Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII. URL : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/580-19>.

4. Науково-практичний коментар до розділу IV. «Поліцейські повноваження» та розділ V «Поліцейські заходи» Закону України «Про національну поліцію»: науково-практичний коментар / підрахунок. ком. Н. : Право, 2019. 178 с.

НОРМАТИВНО-ПРАВОВА РЕГЛАМЕНТАЦІЯ НА ВІЛЬНИЙ ДОСТУП ДО ВОГНЕПАЛЬНОЇ ЗБРОЇ

Кошіль Ярослав Сергійович,

Смірнова Анна Олександрівна,

здобувачі вищої освіти першого бакалаврського рівня освіти ПМППі-16-1,

Факультет підготовки, перепідготовки

та підвищення кваліфікації працівників податкової міліції,

Університет державної фіскальної служби України

Науковий керівник: Бадьора Сергій Миколайович,

професор кафедри спеціальних дисциплін

та організації професійної підготовки, к.н.з фіз. вих. та спорту, доцент,

Університет державної фіскальної служби України

Основними напрямками розвитку України в ХХІ столітті є подальша демократизація суспільства та входження нашої держави до Європейського Союзу. Незважаючи на позитивні зміни, які відбулися в країні протягом останніх років, до цього часу повною мірою не знайшла логічного законодавчого вирішення значна

кількість питань, реалізація яких дозволить Україні дійсно стати правовою й демократичною державою, у якій людина, її права, честь і гідність є найвищою соціальною цінністю.

Держава на конституційному рівні закріпила право громадянина на захист свого життя й здоров'я, життя та здоров'я інших людей від протиправних посягань [5]. Проте будь-яке право втрачає свій сенс, якщо на законодавчому рівні відсутній механізм його реалізації. Неспроможність державних органів вживати реальні заходи щодо захисту життя чи здоров'я, прав, свобод і законних інтересів громадян створює сприятливі умови для протиправних посягань на їх життя, здоров'я та власність. Зброя є інструментом, за допомогою якого людина може захистити себе, своїх близьких, своє майно від будь-яких протиправних посягань.

Правову регламентацію на доступ до вогнепальної зброї складає нормативний документ, який 12 жовтня 1992 року Кабінет Міністрів України затверджує Положення «Про дозвільну систему» [5], згідно з яким ця система безпосередньо займається контролем за обігом зброї в Україні та входить до структури Міністерства внутрішніх справ України. Офіційно процедура правового закріплення обігу зброї в Україні завершилася 21 серпня 1998 року.

Згідно з положеннями цього нормативно-правового акта єдиними спеціальними засобами, які можна віднести до предметів самозахисту, що можуть вільно зберігатися й носитися громадянами, які досягли 18-річного віку, є аерозолі сльозоточивої та дратівливої дії [3]. Однак становлення демократичного суспільства, у якому панівними стають відносини приватної, комунальної й державної власності, вимагає також нового напрямку захисту цієї власності, прав особистості, як і самої людини, її життя, честі й гідності від злочинних посягань. Одним зі способів цього захисту є, зокрема, використання для самооборони вогнепальної зброї.

В науці вогнепальною зброєю є зброя, в якій снаряд (куля, дріб, картеч) отримує поступальний рух за рахунок дії порохових газів, що утворилися при згорянні вибухової речовини.

Законодавство України дає наступне визначення вогнепальної зброї, вогнепальна зброя – переносна ствольна зброя, яка спричиняє направлений постріл металеві частини боєприпасу за рахунок енергії вибухової речовини, за винятком старовинної дульнозарядної вогнепальної зброї або її моделей.

Варто відмітити, що досить ефективним видом зброї для самооборони є короткоствольна зброя. Однак у чинному законодавстві України не передбачається механізм отримання права власності на неї з боку пересічних громадян. Не передбачається таке право й для юридичних осіб-суб'єктів підприємницької діяльності, крім правоохоронних органів, охоронних структур, служби інкасації та служби перевезень цінностей Національного банку України [2]. Також згідно з Постановою Верховної Ради України від 10 листопада 1994 року № 203/94 бойовою зброєю можуть користуватися народні депутати та окремі посадові особи апарату Верховної Ради України.

Відомо, що громадяни можуть придбати вогнепальну зброю лише у вигляді мисливської зброї (вогнепальну гладкоствольну – з 21 року, нарізну мисливську – з 25 років) [3].

З огляду на викладене можна дійти логічного висновку, що ні закони України, ні постанови Верховної Ради України, ні укази Президента України не регулюють одну з найважливіших і найнебезпечніших сфер суспільних відносин у нашій державі, а здійснює це лише відомчий підзаконний нормативно-правовий акт, який є внутрішнім документом правоохоронного відомства. Недосконалість чинних нормативно-правових актів викликає низку проблемних питань у вказаній сфері та призводить до зростання кількості злочинів із протиправним застосуванням зброї. Масова свідомість живе стереотипами щодо необхідності збереження існуючого порядку набуття й використання вогнепальної зброї, оскільки існує страх зростання злочинності.

У наш час навіть за наявності легальної вогнепальної зброї вдома її вкрай важко використати з метою самооборони, щоб потім не бути покараним. Засади використання зброї (насамперед для самозахисту) потрібно змінити в інтересах громадян, надавши їм можливість вільного застосування вогнепальної зброї для захисту себе, членів своєї сім'ї, інших осіб. Також потребують змін інші засади використання зброї, зокрема право на ремонт зброї, її модифікацію.

Таким чином, питання права на вільний доступ до вогнепальної зброї є досить дискусійним. Стан нормативно-правового регулювання обігу зброї в Україні є незадовільним унаслідок відсутності законодавчого регулювання щодо її придбання, зберігання, носіння та застосування для самозахисту. Потрібно забезпечити вільний доступ громадян до вогнепальної зброї як ефективний механізм протидії протиправним посяганням. Однак для того, щоб зазначений дозвіл приніс користь і не створив додаткові проблеми, до окресленого питання потрібно підходити дуже виважено, чітко регламентуючи процедуру отримання дозвільних документів на право носіння, зберігання й використання вогнепальної зброї.

Список використаних джерел

1. Конституція України. *Верховна Рада України. Офіц. вид.* К. : Парламентське вид-во, 2011. 59 с. (Серія «Закони України»).
2. Про ліцензування певних видів господарської діяльності : Закон України від 1.06.2000 року № 1775-III. URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1775-14>
3. Інструкція про порядок виготовлення, придбання, зберігання, обліку, перевезення та використання вогнепальної, пневматичної і холодної зброї, пристроїв вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами не смертельної дії, та зазначених патронів, а також боєприпасів до зброї та вибухових матеріалів : Наказ МВС України від 21 серпня 1998 р. № 622. *Офіційний вісник України*. 1998. № 42. Ст. 1574.
4. Про державну службу : Закон України від 16 груд. 1993 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1993. № 52. Ст. 490.

5. Про затвердження Положення про дозвільну систему : Постанова Кабінету міністрів України від 01.06.2012 р. № 576 / 2012 URL : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/576-92-п>

ТЕРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ТАКТИКИ ДІЙ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ ПІД ЧАС МАСОВИХ ЗАХОДІВ

Герасименко Катерина Віталіївна,

Попова Лілія Юріївна,

здобувачі вищої освіти першого бакалаврського рівня освіти ПМПФ-16-3,

Факультет підготовки, перепідготовки

та підвищення кваліфікації працівників податкової міліції,

Університет державної фіскальної служби України

Науковий керівник: Єрмоєнко Єдуард Анатолійович,

професор кафедри спеціальних дисциплін

та організації професійної підготовки, к.пед.н.,

Університет державної фіскальної служби України

На протязі всього історичного розвитку суспільства між політичною владою і населенням які існують на сьогоднішній день у державі постійно відбуваються різного роду протиріччя політичного, соціального, економічного чи іншого характеру. При певних умовах ці протиріччя дуже загострювалися й потребували свого негайного розв'язання, що примушувало так звані «народні маси» прямо виявляти своє невдоволення в різних формах, а також й насильницьких. У даній ситуації між обуреною масою людей та установами державної влади й управління завжди виставляли певний «буфер» – заслін із військових, козаків, поліції. Від того, які відносини склалися в наслідок цього вимушеного контакту, частіше залежав суспільний спокій, а інколи й доля держави загалом.

Як трактує історія, невдоволення громадян державною владою у різні часи обумовило активні дії з приводу відновлення своїх конституційних прав, які у своїх крайніх проявах виявляються у проведенні протестів, мітингів та інших видах масових зібрань. Всі ці фактори зумовлюють актуальність досліджуваної теми.

Конституція України виокремила базові принципи та ідеї розбудови демократичної, соціальної, правової держави. Зокрема, у Конституції України закріплено, що: «Громадяни мають право збиратися мирно, без зброї і проводити збори, мітинги, походи і демонстрації, про проведення яких завчасно сповіщаються органи виконавчої влади чи органи місцевого самоврядування. Обмеження щодо реалізації цього права може встановлюватися судом відповідно до закону і лише в інтересах національної безпеки та громадського порядку – з метою запобігання заворушенням чи злочинам, для охорони здоров'я населення або захисту прав і свобод інших людей» [1].

Варто зазначити, в Україні право на свободу мирних зібрань відіграє особливу роль, так як вже не один раз його впровадження змінювало хід історії та

відвертала державу від тоталітарного шляху. Поширення протестних настроїв і наростання соціальної напруги в українському суспільстві є загалом реакцією на соціально-економічні проблеми та пов'язані з ними очікування громадян, на загострення конфліктів в політико-ідеологічній площині.

Таким чином, в умовах розбудови демократичної європейської держави однією з найважливіших умов успішного проведення мирних зібрань є забезпечення відповідного публічного порядку тобто системі взаємопов'язаних заходів правоохоронної діяльності, у реалізації яких беруть участь різні державні органи, основним з яких є Національна поліція.

Цей центральний орган виконавчої влади служить суспільству, зокрема, шляхом підтримання публічної безпеки і порядку відповідно до Закону України «Про Національну поліцію», що також є одним із головних завдань у виді надання поліцейських послуг у сфері забезпечення публічної безпеки і порядку.

Слід відмітити, що для нормативно-правового забезпечення права громадян на мирні зібрання в Україні було розроблено відповідний законопроект про порядок організації та проведення мирних заходів. Він зводить до мінімуму перелік дій, які мають вчинити органи місцевого самоврядування щодо проведення мирних зборів, а також передбачає конкретний перелік місць, заборонених для проведення зібрання, а найголовніше – пропонує скоротити строк завчасного сповіщення органів влади та місцевого самоврядування.

Отже, зібрання вважається мирним, коли його організатори мають мирні наміри, а участь у ньому – добровільною. Термін «мирне» з приводу зібрання розуміється як такий, що включає в себе також у себе поведінку, яка може дратувати чи ображати осіб, не згодних із ідеями або заявами, які підтримуються [4] конкретним зібранням, а також поведінку, спрямовану на свідоме перешкоджання або створення завад діями третіх осіб. Тобто зібрання вважається мирним і в такій ситуації, коли це ображає чи дратує осіб, які не згодні з ідеями або заявами, що підтримуються зібранням, утворюють поведінку, спрямовану на свідоме створення перешкод для третіх осіб тощо. Мирні зібрання можна розтлумачити як масові заходи громадян, відкриті й доступні кожному, хто бажає взяти у них участь. Мирні заходи найчастіше проводяться з метою вираження ставлення тих чи інших груп, об'єднань громадян до суспільних явищ та проблем, привернення уваги органів влади до них та є однією із форм безпосередньої демократії. Основною рисою мирних зібрань є мирний характер їх проведення.

Аналіз законодавства, вказує на те, що не всі різновиди зібрань потрапили до сфери правового регулювання. Наприклад, богослужіння, релігійні обряди, церемонії та процесії з ними пов'язані регламентуються окремим Законом України «Про свободу совісті і релігійні організації», а збори (конференції) жителів, трудових колективів, об'єднань громадян та інших – «Про органи самоорганізації населення». Зокрема, в європейській практиці вироблено поняття спонтанного мирного зібрання, з приводу якого не можна повідомити владу обов'язково завчасно, так як це мирне зібрання, спричинене подією, яку не можливо було передчасно передбачити, щоб повідомити про намір проведення зібрання у визначені законодавством строки. У зв'язку зі зміною редакції Закону України «Про

прокуратуру України», прокурору заборонено реалізувати представництво в суді інтересів держави у правовідносинах, пов'язані із створенням та діяльністю політичних партій, релігійних організацій й організацій, що здійснюють професійне самоврядування, та інших громадських об'єднань. Це, наразі, може свідчити про демократизацію відносин у сфері реалізації мирних зібрань.

Варто зазначити, що не вважаються публічними заходами:

- загальні збори жителів села (сіл), селища, міста для вирішення питань місцевого значення згідно із Законом України «Про місцеве самоврядування в Україні»;

- збори (конференції) жителів, що проводяться відповідно до Закону України «Про органи самоорганізації населення»;

- збори трудових колективів, засідання статутних органів управління юридичних осіб, об'єднань громадян, зустрічі виборців з кандидатами у депутати та обраними депутатами, кандидатами на пост Президента України, збори ініціативних груп з організації референдуму;

- зібрання, що проводяться з метою відпочинку, а також громадських святкових заходів, концертів та інших розважальних заходів, якщо вони не є складовою мирного зібрання;

- весільні процесії, похорони, якщо вони не є складовою мирного зібрання;

- релігійні обряди і церемонії у випадках, передбачених Законом України «Про свободу совісті та релігійні організації» [3].

Необхідно врахувати, що про проведення масового заходу організатори відповідно до ст. 39 Конституції України інформують виконавчий комітет відповідної місцевої ради народних депутатів. У випадку невідповідності мети проведення такого заходу з вимогами Конституції чи погрози громадському порядку і безпеці громадян, його проведення забороняється [1].

Отже, виходячи із зазначеного слід відмітити, що необхідно пам'ятати, що причинами до виникнення конфлікту можуть стати як навмисні образливі чи провокуючі дії, так і випадкові: наступив на ногу, штовхнув тощо. Конфлікт, що відбувся в місцях скупчення громадян під час проведення масових заходів, якщо вчасно не запобігти, може перерости в групове порушення публічного порядку чи в масові заворушення, які мають наслідком кримінальну відповідальність.

Список використаних джерел

1 Конституція України. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 113-120., ст.39

2. Про порядок організації і проведення мирних заходів: проект Закону України № 2450 від 6 травня 2008 року: URL: http://gska2.rada.gov.ua/pls/zweb_n/webproc.

3. Про порядок організації і проведення мирних заходів: проект Закону України № 2450 від 6 травня 2008 року: URL: http://gska2.rada.gov.ua/pls/zweb_n/webproc.

4. Положення про проведення масових заходів у м. Дніпропетровську. *Офіційний сайт*: URL: <http://dniprorada.gov.ua/pro-zatverdzhennya-polozhennya-pro-provedennyamasovih-zahodiv-u-m.dnipropetrovsku>.

Наукове видання

ТАКТИКА ПРОТИДІЇ ЗБРОЙНОМУ НАПАДУ ПРАЦІВНИКІВ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ НАУКОВОГО СЕМІНАРУ

28 листопада 2019 року

*Матеріали надруковані в авторській редакції.
За достовірність фактів, посилань, стилістичне та орфографічне оформлення
відповідальність несуть автори публікацій та їх наукові керівники.*

Здано до друку 12.11.2019. Формат 60x84x16
Папір офсетний № 1. Гарнітура «Timens New Roman»
Ум. друк.арк. 18,5
Тираж 70 примірників. Замовлення № 1056

Підготовлено до друку Видавничо-поліграфічним центром
Університету ДФС України
08200, вул. Університетська, 31, м. Ірпінь, Київська обл., Україна

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до державного реєстру видавців,
виготовлювачів і розповсюджувачів видавничої продукції Серія ДК № 5104 від 20.05.2016